

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

**REGIONÁLNÍ DĚJEPISNÉ POZNATKY
V PROJEKTOVÉM VYUČOVÁNÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kateřina Průšová

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 15. 4. 2016

.....
vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala PaedDr. Naděždě Morávkové Ph.D. za vedení diplomové práce, cenné rady a připomínky. Dále děkuji svým rodičům, že mi umožnili studium na vysoké škole a jejich podporu při psaní této práce.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
1 JIRKOV	6
1.1 OBECNĚ ZEMĚPISNÉ INFORMACE O MĚSTĚ JIRKOVU	6
1.1.1 Poloha	6
1.1.2 Přírodní podmínky	6
1.2 HISTORIE MĚSTA JIRKOVA.....	8
1.2.1 Vznik města.....	8
1.2.2 Husitské války	9
1.2.3 Městská privilegia	9
1.2.4 Město v rozkvětu	10
1.2.5 Doba pobělohorská	11
1.2.6 17. – 18. století	12
1.2.7 První světová válka a období první republiky	15
1.2.8 Druhá světová válka	16
1.2.9 Období reálného socialismu	17
1.2.10 Doba po roce 1989	19
1.3 PAMÁTKY A VÝZNAMNÉ OBJEKTY MĚSTA	19
1.3.1 Děkanský kostel sv. Jiljí	19
1.3.2 Budova radnice	20
1.3.3 Budova spořitelny	20
1.3.4 Dům čp. 15.....	20
1.3.5 Dům čp. 19.....	21
1.3.6 Kludského vila	21
1.3.7 Socha sv. Jana Nepomuckého	22
1.3.8 Kašna.....	22
1.3.9 Socha Bolestné Panny Marie	22
1.4 ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK	23
1.5 JIRKOVSKÉ PODZEMÍ	26
1.6 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI MĚSTA	27
1.6.1 Jan a Ferdinand Maxmilián Brokofovi	27
1.6.2 Karel a Karel Kludští	28
1.6.3 Václav Jan Křtitel Tomášek	30
1.6.4 Hermann Kühne.....	30
1.7 ERB MĚSTA	31
2 REGIONÁLNÍ DĚJINY VE VÝUCE.....	32
2.1 REGION.....	32
2.2 VYMEZENÍ POJMU	33
2.3 VZTAH REGIONÁLNÍCH A CELOSTÁTNÍCH DĚJIN	33
2.4 REGIONÁLNÍ DĚJINY VE VÝUCE A ZAKOTVENÍ V RVP.....	34
3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V RÁMCI REGIONÁLNÍCH DĚJIN.....	37
3.1 HISTORIE A VZNIK PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ.....	37
3.2 ZAČÁTKY PROJEKTOVÉ VÝUKY V ČECHÁCH	38
3.3 CO JE PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ	40
3.3.1 Typy projektového vyučování.....	41
3.3.2 Fáze projektu	42

3.3.3	Výhody a nevýhody projektového vyučování.....	44
	PRAKTICKÁ ČÁST	46
4	ZÁKLADNÍ ŠKOLA NERUDOVA	47
4.1	CHARAKTERISTIKA	47
4.2	NÁVRH PROJEKTU	47
4.3	ZAŘAZENÍ PROJEKTU DO ŠVP ZÁKLADNÍ ŠKOLY V NERUDOVĚ ULICI	49
5	REALIZACE PROJEKTU	50
5.1	CHARAKTERISTIKA TŘÍDY	50
5.2	MOTIVACE.....	50
6	JIRKOV NAŠIMA OČIMA.....	51
6.1	PO STOPÁCH JIRKOVSKÝCH POVĚSTÍ.....	51
6.1.1	První projektový den	52
6.1.2	Druhý projektový den.....	59
6.1.3	Třetí projektový den	60
6.2	PUTOVÁNÍ ZA JIRKOVSKÝMI PAMÁTKAMI.....	61
6.2.1	První projektový den	62
6.2.2	Druhý projektový den.....	63
6.2.3	Třetí projektový den	65
6.3	DOBÝVÁME ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK.....	66
6.3.1	První projektový den	67
6.3.2	Druhý projektový den.....	67
6.3.3	Třetí projektový den	70
6.4	NÁVRHY DALŠÍCH DÍLČÍCH PROJEKTŮ	70
6.4.1	Karel Kludský.....	70
6.4.2	Tajemné podzemí	71
6.5	UKONČENÍ PROJEKTU.....	72
	ZÁVĚR.....	73
	SUMMARY	75
	SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	76
	SEZNAM PŘÍLOH	79
	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	I

SEZNAM ZKRATEK

atd.	a tak dále
aj.	a jiné
cit.	citováno
ČSR	Československá republika
Dr.	doktor
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
Km	kilometr
m	metr
min	minuta
mm	milimetr
OF	Občanské fórum
RVP	Rámcový vzdělávací program
SdP	Sudentendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)
st.	starší
str.	strana
sv.	svatý
ŠVP	Školní vzdělávací program
tzv.	tak zvaný, takzvaně
W.S.W.	Werk Schulze Wechsungen (továrna na výrobu radiových součástek)
ZDŠ	Základní devítiletá škola
ZŠ	Základní škola

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat regionální historií a možnostmi, jak téma integrovat do výuky na 1. stupni základní školy. Jako učitel mám ke svému místu bydliště vybudován určitý vztah a jeho osud mi není lhostejný. Považuji za důležité, abych mohla dát žákům možnost si tento vztah vytvořit také. K tomu nepochybně pomůže právě znalost historických poznatků, budov a osob spjatých s místem.

Mému rozhodnutí aplikovat tyto poznatky do výuky právě pomocí projektové výuky pomohla má dosavadní pedagogická práce, kdy jsem měla možnost poznat několik učebních stylů a především chování dětí. Projektová výuka jen jednou z mnoha, které chci v budoucnu využívat, ale pro integraci právě regionálních poznatků je vhodná a zajímavá. Pokud je učitel kreativní a ví si rady s tím, jak s žáky pracovat a vést je ke zdárnému výsledku, bude pro něj radost plánovat projekty.

Regionem, který budu začleňovat, je město Jirkov a jeho blízké okolí. V první řadě považuji za vhodné přiblížit, kde tento region leží, proto popíšu obecné zeměpisné informace. Dále se budu zajímat o historii města Jirkova. Tato kapitola se bude věnovat dějinám od samého založení města po současnost. Vyzdvihnu zde významná místa a pamětihodnosti. Chci přiblížit také osobnosti, které jsou spjaté s městem Jirkovem, ale jejich význam přesahuje hranice města. Více prostoru věnuji také dnešnímu zámku Červenému Hrádku, neboť je v bezprostřední blízkosti města a je tak jeho nedílnou součástí. Referování o městě zakončím popisem erbu města, což považuji za atraktivní zvláště pro žáky mladšího školního věku.

V dalších dvou kapitolách teoretické části se budu zajímat o problematiku regionálních dějin a projektového vyučování. Začleňování regionálních poznatků do výuky není žádnou novinkou. Věnuje se mu literatura, která je vydána už před rokem 1989. Já se ji budu snažit aplikovat moderními učebními postupy. Ovšem představím ji pohledem, aby bylo možno si pod pojmem regionální historie představit konkrétní informace. Vysvětlím tedy, co to je region, jaký je vztah mezi národní historií a regionální. Nakonec tuto disciplínu zařadím do dnešního RVP a jaké nabízí možnosti pro začlenění do výuky.

V poslední kapitole představím projektové vyučování. Budu se zabývat tím, co to je a snažit se tak přiblížit učení v projektech z didaktického hlediska. Za důležité považuji nahlédnout do historie, jak tento styl učení vznikl, budu se tedy zajímat o jeho historii a

představím jeho prvotní myšlenky v celosvětovém měřítku. Dále se budu zajímat jeho začátky v České republice. Abych mohla tento učební styl dále začlenit do praxe, je důležité znát ho opravdu dobře. Mým dalším předmětem zájmu pak budou fáze projektu, které jsou důležité pro jeho naplánování. Nakonec se budu věnovat výhodám a nevýhodám.

V praktické části představím projekt, který budu vytvářet na podmínky vybrané základní školy v Jirkově. V první řadě představím právě školu. Budu se zajímat o její školní vzdělávací program a to, jaké možnosti nabízí k realizaci projektu.

Nakonec provedu samotnou realizaci projektu. Projekt má svá určitá specifika a je tedy potřeba ho dobře naplánovat a je vhodné, aby se na jeho plánování podíleli také žáci. Já tedy nastíním svou představu projektu a za pomoci žáků se pak bude projekt vyvíjet. Je možné, že žáci na výuku v projektech nebudou připraveni, nebudou na ni zvyklí a tím pádem bude pro ně i pro mě náročné ho vytvářet. Budu se snažit tedy žáky navádět a být jim průvodcem, abychom došli ke zdárnému konci a výsledku.

Cílem mé diplomové práce tedy bude především aplikace regionálních historických poznatků do výuky prostřednictvím projektové výuky. Realizovaný projekt v práci představím, popíšu a doplním přílohami. Bude to návod pro učitele v Jirkově, jak mohou ozvláštnit jejich výuku vlastivědy o zajímavé informace z bezprostředního okolí školy poutavým způsobem.

1 JIRKOV

1.1 OBECNĚ ZEMĚPISNÉ INFORMACE O MĚSTĚ JIRKOVU

1.1.1 POLOHA

Administrativní členění

Obec Jirkov patří do regionu Severozápad, kde leží v Ústeckém kraji. Dříve patřila do okresu Chomutov, dnes spadá pod Chomutov jako pod obec s rozšířenou působností. Katastrálně k obci Jirkov patří ještě osady Červený Hrádek, Jindřišská a Březeneč.¹

Makropoloha

Jak už jsem předeslala v předchozím odstavci, Jirkov se nachází v severozápadních Čechách, v jihozápadní části Ústeckého kraje. Region Severozápad je tvořen Ústeckým a Karlovarským krajem. Ústecký kraj má 205 km dlouhou hranici se Spolkovou republikou Německo, přesně se spolkovou zemí Sasko. V Čechách tento kraj sousedí se Středočeským, Karlovarským, Libereckým a Plzeňským krajem.² Leží v těsné blízkosti Chomutova, bývalého okresního města, dnes obce s rozšířenou působností. Ten je vzdálen 4,5km.³ Směrem na východ je město Most, které je vzdáleno přibližně 20 km. Souřadnice Městského úřadu Jirkov jsou, dle webové stránky maps.google.com, 50° 50' severní šířky a 13°44' východní délky.

1.1.2 PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

Povrch

Z hlediska geomorfologického členění spadá Jirkov do geomorfologické provincie Česká Vysočina. Podrobněji patří do Krušnohorské subprovincie, ve které leží v Podkrušnohorské oblasti⁴, podrobně v Mostecké pánvi.⁵

¹ Charakteristika území. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/mesto/charakteristika-uzemi/>>. [cit. 2016-03-13].

² Charakteristika území. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/mesto/charakteristika-uzemi/>>. [cit. 2016-03-13].

³ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-14-1, str. 723.

⁴ Charakteristika území. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/mesto/charakteristika-uzemi/>>. [cit. 2016-03-13].

⁵ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-14-1, str. 723.

Podnebí

Obec Jirkov leží na úpatí Krušných hor. Spadá do mírně teplé podnebné oblasti ČR. Leží ve srážkovém stínu Krušných hor a průměrný roční úhrn srážek za rok 2015 byl v rámci Ústeckého kraje přibližně 591 mm.⁶

Vodstvo

Obcí Jirkov protéká řeka Bílina. Ta pramení v Krušných horách v Loučenské hornatině. Zde spadá Telšským údolím do města Jirkova, kde se dostává do Mostecké pánve a v Ústí nad Labem ústí do řeky Labe.⁷ V Telšském údolí leží také vodní nádrž Jirkov, což je přehradní nádrž, která je zásobárnou pitné vody pro obyvatele města. Přítoky jsou potok Malá voda a zmíněná řeka Bílina. Odtok z přehrady je využíván také pro vodní elektrárnu Jirkov.⁸ Za zmínku stojí Podkrušnohorský přivaděč, který městem protéká. Je to soustava vodních kanálů, potrubí a nádrží. Chrání povrchové doly před povodněmi a zásobuje průmysl v okolí města Chomutova. Zároveň celoročně přivádí dostatek vody do řeky Bíliny.⁹ Dalšími vodními toky jsou Nivský potok a Březenecký potok. Oba přivádí vodu do řeky Bíliny. V Jirkově se nachází také 7 rybníků – Novomlýnský, Mlýnský, Olejomlýnský, Březenecký, Ovčí, Zámecký rybník a rybník Domov. Zámecký rybník na Červeném Hrádku je součástí zámeckého parku.¹⁰

Nerostné bohatství

Jak už bylo řečeno, Jirkov spadá do Mostecké pánve. Tato pánev je známá svými hnědouhelnými doly. Nedaleko města se tedy těží hnědé uhlí, ovšem přímo ve městě a jeho blízkém okolí není naleziště žádného nerostného bohatství.

⁶ Portál ČHMÚ: *Historická data: Počasí: Územní srážky* [online]. Dostupné z: <<http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/uzemni-srazky#>>. [cit. 2016-03-29].

⁷ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Bílina (řeka)* [online]. Dostupný z: <[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=B%C3%ADlina_\(%C5%99eka\)&oldid=13440813](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=B%C3%ADlina_(%C5%99eka)&oldid=13440813)>. c2014 [cit. 2016-03-29].

⁸ Povodí Ohře. *VD Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.poh.cz/vd/jirkov.htm>>. [cit. 2016-03-29].

⁹ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Podkrušnohorský přivaděč* [online]. Dostupný z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Podkru%C5%A1nohorsk%C3%BD_p%C5%99ivad%C4%9B%C4%8D&oldid=11828208>. c2014 [cit. 2016-03-29].

¹⁰ Rybníky. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/zivotni-prostredi-/voda-/vodni-nadrze-/rybniky/>>. [cit. 2016-03-29].

Chráněná krajinná území

V Jirkově se z hlediska ochrany přírody nachází hned několik památných stromů, přesněji 13. Z toho je 11 dubů letních, 1 hlošina úzkolistí a 1 jasan ztepilý.¹¹ Dále se zde nachází 3 významné krajinné prvky – VKP Boleboř a VKP Orasín. Důvodem je výskyt zvláště chráněných druhů rostlin.¹² Ve městě najdeme také 3 městské parky – Smetanovy sady, Svojsíkovy sady a Olejomylnský park. Za zmínku ale stojí hlavně Zámecký park na Červeném Hrádku, který je v seznamu nemovitých kulturních památek.¹³ V nejbližším okolí Jirkova se nachází dvě národní přírodní rezervace – Novodomské rašeliniště, zde je důvodem ochrany zachování původní typické geobiocenózy v Krušných horách a Jezerka, kde je důvodem ochrany typické lesní společenstvo bukového pásma Krušných hor.¹⁴

1.2 HISTORIE MĚSTA JIRKOVA

1.2.1 VZNIK MĚSTA

Kdy přesně bylo město založeno, není nikde konkrétně udáno. Podle Binterové měl být Jirkov původně kolonizační ves, která zřejmě vznikla ve druhé polovině 13. století.¹⁵ K tomu se přiklání i Pensler, podle nějž jsou nejstarší doklady dochovány ze začátku 14. století. Ten také tvrdí, že město mělo vzniknout za krále Přemysla Otakara II. někdy v polovině 13. století.¹⁶ To ale není ničím podloženo.

Vznik města je zřejmě spjat s původním hradem Borek, pozdějším Červeným Hrádkem. Jirkov se má stát ochranným městem panství Červeného Hrádku. Dějiny města Jirkova jsou tedy bezesporu spojeny s historií hradu. Ovšem o městě jako takovém o něm můžeme mluvit až od roku 1455. To je také rok, který je dnes považován za rok vzniku města se vším všudy.¹⁷

¹¹ Památné stromy. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/zivotni-prostredi-/priroda-a-krajina/pamatne-stromy/>>. [cit. 2016-03-29].

¹² Významné krajinné prvky. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/zivotni-prostredi-/priroda-a-krajina/vyznamne-krajine-prvky/>>. [cit. 2016-03-13].

¹³ Parky města Jirkova. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/zivotni-prostredi-/priroda-a-krajina/parky-mesta-jirkova/>>. [cit. 2016-03-13].

¹⁴ Zvláště chráněná území. *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://www.jirkov.cz/zivotni-prostredi-/priroda-a-krajina/zvlaste-chranena-uzemi/>>. [cit. 2016-03-13].

¹⁵ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 4.

¹⁶ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 4.

¹⁷ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 3,4.

1.2.2 HUSITSKÉ VÁLKY

Kolem roku 1415 dostal v léno hrad a část města Jetřich Kraa od Václava IV. Roku 1417 byl však hrad s městem prodán Václavu z Moravěvsi a Kopist. Václav byl katolík, s husitským hnutím zásadně nesouhlasil a své postoje netajil.¹⁸ Bojoval proti nim v Zikmundově armádě. Roku 1421 husité oblehli vedlejší město Chomutov a vypálili ho. Poté se, podle legendy, měli vydat směrem k Jirkovu. Ovšem ztratili se v mlze a vydali se směrem, odkud slyšeli kohoutí zakokrhání. Šli v domnění, že jdou k Jirkovu, ten však obešli.¹⁹

Dnes víme, že legenda je jen legenda a husité se v té době vydali směrem k Žatci, který byl pro husitského smýšlení.²⁰ Podle Křivánka však husité dobyli a vypálili hrad Borek, i když město Jirkov bylo ušetřeno. Václav z Moravěvsi a Kopist se rozhodl hrad opravit a tehdy zřejmě dostal svou červenou fasádu, díky které se mu začalo říkat Červený Hrádek. V roce 1427 povolal Václav prvního katolického faráře do jirkovského kostela. Proti tomu se postavili protestantští občané města a tehdy vznikl mezi nimi a pánem z Borku spor.²¹ Roku 1433 se husité vrátili a hejtman Jakoubek z Vřesovic znovu dobyl Červený Hrádek.²²

1.2.3 MĚSTSKÁ PRIVILEGIA

Po husitských válkách přichází klid. Jak už jsem předeslala, roku 1455 se Jirkov stal městem a díky tomu získal mnohá práva. Město mělo svého starostu, městskou radu, cechy a v případě nutnosti se mohlo odvolat proti výkonu moci.²³ Od Ladislava Pohrobka získalo právo na týdenní trh, konaný každou středu, od roku 1462 má pak město i rychtářský řád.²⁴

V roce 1480 byl majitelem panství Lorenc Glac ze Starého Dvora, který dal povolení k vaření piva. Tehdy vznikla společnost pivovarníků a pivo začalo patřit k jirkovské tradici. Dalším významným milníkem byl rok 1507, kdy Vladislav II. Jagellonský přidal právo na osmidenní výroční trh sv. Jiljí. Díky své poloze – město je na cestě mezi Saskem a Prahou – mohli Jirkovští postavit hradby, bašty, brány a ochranné valy. Co se týče bran, bylo jich

¹⁸ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 5.

¹⁹ Tamtéž, str. 6

²⁰ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 9.

²¹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 4.

²² BEČVÁŘ, Michal. *130 let dobrovolných hasičů v Jirkově*. V Jirkově: Městský úřad, c2004. ISBN 80-239-3212-8, str. 6.

²³ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 5.

²⁴ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 7.

dohromady pět. Na západě to byla věž Vinná, na severu Zámecká, na severovýchodě Vodní, na jihovýchodě Pražská a poslední na jihu Chomutovská.²⁵

Lorenc Glac předal panství svému zeti Šebestiánovi z Veitmile a zavázal ho ke stavbě kostelní věže. Šebestián Jirkovu přiznal jeho práva a to samé vyjednal u krále Ferdinanda I. K tomu, aby mohl nechat postavit věž, musel kostel přestavět.²⁶ To se stalo v roce 1538 a věž byla dostavena o několik let později. Toho času už mělo město také čtyři hostince. Pivo se prodávalo i na ulici.²⁷ V letech 1546 – 1547 bylo české vojsko povoláno na pomoc císaři Karlu V. Šebestián z Veitmile se stal velitelem zemského vojska proti luteránům. To mohla být záminka pro pozdější vpád saského vojska. Ti v dubnu 1547 vyplenili Chomutov, Jirkov i Červený Hrádek. Nakonec však Šebestián se svým synem saské vojsko vyhnali a získali panství zpět.²⁸

1.2.4 MĚSTO V ROZKVĚTU

V roce 1554 koupil panství s městem Kryštof z Karlovic, který se stal velmi významnou postavou v dějinách Jirkova. Kryštof byl ambiciózní obchodník a pro město prospěšný. Založil kamencový důl svatého Kryštofa a kamencovou huť. Vystavěl tzv. Dlouhý sklep, který pivovarníkům pronajímal. Vydal dokonce „nařízení“, ve kterém Jirkovanům zaručoval, že on i jeho následovníci, si budou vařit pivo či stavět pivovary pouze pro svou vlastní potřebu. To pro město znamenalo větší zisky. Kryštof založil ve městě také papírnu a získal právo na používání městského znaku.²⁹ K potvrzení používání městského znaku došlo roku 1588 Rudolfem II.³⁰

Od roku 1579 patřilo panství Lobkovicům. Za prvních dvou majitelů pokračoval hospodářský vývoj města. V roce 1581 dokonce město koupilo dům, ve kterém zřídilo radnici. Vzestupu nebránila ani těsná blízkost značně většího města Chomutova ani spousta epidemií, nákaz či jiných pohrom. V letech 1568 – 1599 čelilo město pěti morovým

²⁵ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 7.

²⁶ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 5.

²⁷ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 12.

²⁸ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 8.

²⁹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 6.

³⁰ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 8.

nákazám.³¹ Možná i kvůli tomu město v roce 1582 postavilo naproti tehdejšímu hřbitovu špitál. Budova špitálu tam byla do roku 1876.³²

S novým majitelem, Jiřím Popelem z Lobkovic, přišla také nová víra. Do té doby protestantské obyvatelstvo chtěl rekatolizovat. Roku 1591 dokonce přivedl křesťanského kněze. Jirkované se své víry vzdát nechtěli a díky okolnostem zatím nemuseli. Jiří Popel se dostal do sporu s císařem, který mu zabavil veškerý majetek a Jirkov se dostal do správy královské komory.³³

Tak se v podstatě majitelem města stal sám Rudolf II. Císař si prý oblíbil jirkovské pivo, které se svou chutí i kvalitou stalo vyhlášené také v Praze. Městu udělil právo čepovat své pivo v okolních vesnicích. To znamenalo, že vesnice musely v podstatě odebírat pouze jirkovské pivo. Rovněž vzkvétal obchod se Saskem, kam se dodával slad.³⁴

1.2.5 DOBA POBĚLOHORSKÁ

Pro jirkovské obyvatelstvo nastaly krušné časy už na začátku 17. století. Do té doby vedlo město 12 radních, kteří byli zvoleni občany a každý měsíc se střídali v pozici purkmistra. Tuto městskou radu navíc kontroloval Výbor dvaceti čtyř, ve kterém byli občané ze všech vrstev. Majitelé panství nechávali městu jeho práva a měli pouhou povinnost ho chránit, město jim na oplátku platilo daně a tento systém fungoval. To se ovšem změnilo, když se v roce 1605 stal majitelem Adam Hrzán z Harasova.³⁵

Adam Hrzán v roce 1606 městská práva i svobody městu uznal, ovšem nedržel se jich. Později dokonce uzavřel a zapečetil radnici a uvěznil dva měšťany. Jirkovští se snažili najít pomoc u císaře, který Hrzána ve dvou dopisech vyzýval ke zdržení se násilí a obnovení starých svobod pro měšťany. Ten se rozhodl se příkazy neřídit.³⁶ Tehdy začaly opravdu vleklé spory mezi vrchností a městem. Měšťané jsou nespokojení a znovu se dovolávají svých práv u císaře a radnici násilím odemykají. Kvůli tomu píše císaři pro změnu Adam Hrzán a obviňuje měšťany, že ho ohrožují na životě. Císař rozhodl, že hrabě sice není v

³¹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 13.

³² BINTEROVÁ, Zdeňka. *JIRKOV průvodce městem a okolím*. Chomutov: Vlastivědné muzeum v Chomutově a MěstNV v Jirkově, 1970. ISBN 80-239-7630-3, str. 4,5.

³³ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 13.

³⁴ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 6.

³⁵ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 13, 14.

³⁶ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 29.

právu, ale měšťané mají být k němu poslušní, čímž naznačil, aby si to vyřešili sami mezi sebou.³⁷

Po smrti Adama Hrzána se stal majitelem panství jeho syn, Jan Hrzán. Ani s ním se situace nezlepšila. Po bitvě na Bílé hoře byla situace v celé zemi napjatá. Jan Hrzán toho využil a obvinil Jirkovany ze vzbouření. Obsadil město vojáky a opět mu vzal jeho práva. Zakázal vařit pivo a rozhodl se město koupit, aby nad ním měl absolutní moc. To se však nepovedlo, neboť císař roku 1627 nabídl Jirkovu, že za 24 zlatých a naprosté podvolení katolické víře mu vrátí jeho práva, včetně toho vařit pivo.³⁸ I přesto, že město nemělo dostatek peněz, všichni občané se skládají a roku 1628 se Jirkovu vrací jeho někdejší práva a svobody. Obyvatelé přijímají katolickou víru a kamencový důl se stává definitivně majetkem města.³⁹

Probíhající třicetiletá válka přinesla městu hodně útrap. Město bylo vysílené a v podstatě bez peněz. Vláda město zkonfiskovala a odsoudila k drancování.⁴⁰ Město přepadávali jak Morzinovi žoldnéři tak Švédové. Období během roku 1638 a 1639 bylo pro město nejhorší. Vojáci plenili a vypalovali domy, pole zůstávala ladem, obyvatelé žili ve strachu a bídě. Tehdy zanikly i vinice a upadal provoz v kamencovém dole. V roce 1639 byl Švédý zнову vypálen Červený Hrádek.⁴¹

Klid začal nastávat kolem roku 1640, kdy musela nepřátelská vojska odtáhnout. Roku 1642 byla znovu osazena jirkovská věž kopulí. Ta původní z roku 1582 byla stržena vichřicí.⁴²

1.2.6 17. – 18. STOLETÍ

Tehdejší majitelka panství Sofie Morzinová ho přenechala svému synovi Janu Adamu Hrzánovi z Harasu. Tehdy se ve městě opět začalo vařit pivo a od roku 1660 mělo

³⁷ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 7.

³⁸ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 14.

³⁹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3. (str. 7)

⁴⁰ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 33.

⁴¹ BINTEROVÁ, Zdeňka. *JIRKOV průvodce městem a okolím*. Chomutov: Vlastivědné muzeum v Chomutově a MěstNV v Jirkově, 1970. ISBN 80-239-7630-3, str. 4,5.

⁴² PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 39.

povolení pořádat výroční trhy na svatého Šimona a Judu. Červený Hrádek byl po třicetileté válce v opravdu zpustošeném stavu. Jan Adam ho začal přestavovat do nynější podoby barokního zámku. V této práci pak pokračoval i jeho syn Ferdinand Maxmilián, který v té době pozval na zámek významného českého sochaře Jana Brokofa.⁴³

V roce 1680 se kamencový důl dostal opět do potíží a do roku 1693 byl jeho provoz úplně zastaven. Město nemohlo platit své pohledávky a zadlužilo se. Spousta obyvatel se kvůli problémům odstěhovala.⁴⁴

To nejhorší přišlo v roce 1708, kdy 20. května vypukl požár a zničil značnou část města. Neponičený zůstal pouze dům Ferdinanda Küttnera. Legenda praví, že to bylo díky jeho modlení se ke svatému Janu Nepomuckému.⁴⁵

Město se začalo vzpamatovávat. Majitelé panství se střídali. Začaly se zde pěstovat brambory a ovoce. V roce 1740 začaly války o rakouské dědictví. Nedaleko města se dostali do šarvátky uherští husaři s francouzskými i bavorskými vojáky. Ale stejně jako později sedmiletá válka se městu neštěstí, které přinášely, vyhnulo.⁴⁶

Roku 1771 panství zakoupil svobodný pán Jan Alexandr Rottenhan a o šest let později přenechal panství svému synovi Jindřichovi Františkovi, který se postaral o další rozvoj průmyslu. Tím se obyvatelům naskytly nové možnosti obživy. Ve městě byly dvě chlapecké třídy a jedna dívčí. Od roku 1784 vedla město městská rada a farní kostel se stal kostelem děkanským. Ve městě byly dvě papírny, z nichž byla jedna vyhlášena svou výrobou velmi jemného kvalitního papíru. Znovu se dařilo jirkovskému pivu, které se stalo známým pro svou chuť a opět bylo dováženo i do Prahy. Jirkov dále obchodoval se dřevem či obilím.⁴⁷ O tom, že tehdejší hrabě Rottenhan byl štedrý muž, svědčí i události, které se staly v roce 1790 a 1791. V té době město opět zasáhl požár a několik domů včetně mlýna vypálil do základů. Hrabě postiženým obyvatelům pomohl nejen finančně ale i materiálně. V roce

⁴³ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 43.

⁴⁴ BINTEROVÁ, Zdeňka. *JIRKOV průvodce městem a okolím*. Chomutov: Vlastivědné muzeum v Chomutově a MěstNV v Jirkově, 1970. ISBN 80-239-7630-3, str. 8.

⁴⁵ BEČVÁŘ, Michal. *130 let dobrovolných hasičů v Jirkově*. V Jirkově: Městský úřad, c2004. ISBN 80-239-3212-8, str. 8.

⁴⁶ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 53, 54.

⁴⁷ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 18.

1798 byla dokonce otevřena lékárna, která nesla název „U zlatého jelena“. Tato lékárna funguje v Jirkově dodnes.⁴⁸

Napoleonské války se na Jirkovu podepsaly až v roce 1813. Tehdy na celém Chomutovsku sídlily spojenecké armády Rakouska, Pruska a Ruska. Kolem Jirkova tábořilo ruské vojsko, které město zásobovalo potravinami. Ruští vojáci za pomoc dávali směnky, které po válce propláceli, ale někteří byli neukáznění a občas si násilím brali vše, co jim přišlo pod ruku. V roce 1814 město oslavilo konec války, i když mu přinesla zpustošená pole a spotřebované zásoby.⁴⁹

Už v roce 1809 se panství ujal vzdělaný hrabě Jiří František August Buquoy. O všechna svá území se staral a racionálně s nimi hospodařil.⁵⁰

Saským podnikatelům K. A. Kühne a J. A. Tetzner byla v roce 1823 prodána stará červenohrádecká továrna. Ti ji přestavěli na přádelnu bavlny a k ní postavili další. Ty byly první v tomto kraji.⁵¹

Rozvoj města pokračoval, a aby mu v tom nepřekážely městské hradby, byly v roce 1828 zbourány. Docházelo jak k průmyslovému tak stavebnímu rozvoji. Stavěly a otvíraly se nové školy, přestavovaly se domy.⁵² Začaly se budovat silnice a jen spodní voda zabránila vzniku prvního hnědouhelného dolu. Roku 1841 zbourali starou radnici, postavili novou a opatřili ji prvním jirkovským hromosvodem. V roce 1841 pivovarnická společnost postavila nový větší pivovar, protože původní už výrobě nestačil.⁵³

Rok 1848 přinesl mnohé změny, které se dotkly i města Jirkova. To hlavní se stalo 22. dubna, kdy bylo zrušeno poddanství města. Tehdy se stal samostatnou správní jednotkou. Město otevřelo poštu, opatřilo telegraf a později i telefon.⁵⁴ V roce 1874 vznikl hasičský sbor.⁵⁵ Vznikaly tovární školy, ve kterých byly vzdělávány děti, které ještě v té době v

⁴⁸ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, str. 58.

⁴⁹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 18.

⁵⁰ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 7.

⁵¹ BINTEROVÁ, Zdeňka. *JIRKOV průvodce městem a okolím*. Chomutov: Vlastivědné muzeum v Chomutově a MěstNV v Jirkově, 1970. ISBN 80-239-7630-3, str. 10.

⁵² BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 22, 23.

⁵³ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 12.

⁵⁴ Tamtéž, str. 12.

⁵⁵ BEČVÁŘ, Michal. *130 let dobrovolných hasičů v Jirkově*. V Jirkově: Městský úřad, c2004. ISBN 80-239-3212-8, str. 10.

továrnách pracovaly. Zrušeny byly v roce 1878, kdy bylo zakázáno zaměstnávat osoby, které byly mladší než 14 let. Byla postavena železnice a tím přichází spojení s Chomutovem, Teplicemi i Ústím. Byly zbourány některé domy ze staré části města a na bývalém šibeničním vrchu byla postavena rozhledna.⁵⁶

Obyvatelstvo bylo převážně německé a snahu prosadit se drobné části českého obyvatelstva nechápalo. Ti si zřejmě teprve tehdy začali uvědomovat, že jsou jiné národnosti. Konaly se dělnické demonstrace a protičeské štvance. Český jazyk byl potlačován a došlo dokonce k pálení českých knih na jirkovském náměstí.⁵⁷ I přesto všechno dokázalo město ještě před válkou vybudovat spořitelnu, postavit školu, otevřít lidovou knihovnu a první jirkovské kino. Do kostela byly pořízeny nové varhany.⁵⁸

1.2.7 PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY

První světová válka uvrhla na město, jako na celou zemi, bídu. Uzavřely se sklady s potravinami, vše bylo na potravinový lístek, byly postaveny domy pro uprchlíky a nastala mobilizace pro Jirkovské občany. Rozmohl se černý trh s nedostatkovým zbožím (tabák, káva atd.), lidé začali krást. Pivo se podávalo jen v určitých denních hodinách, na což zvláště Jirkovští nebyli zvyklí. Z nedostatečné hygieny se objevovaly různé nemoci.⁵⁹

Na jaře 1918 bylo jasné, že se blíží konec Rakousko-Uherské monarchie. Což se jirkovskému, převážně německému, obyvatelstvu a stejně tak továrníkům či rodu Hohenlohe-Langenburg nelíbilo. Ti byli prorakouského názoru a do konce války věrní monarchii.

28. října byla vyhlášena samostatná Československá republika, což v Jirkově proběhlo poměrně klidným způsobem. Ovšem hned druhý den vyhlásili sudetoněmečtí poslanci ve Vídni tohle území za samostatnou provincii Deutsch-Böhmen, která patří Německému Rakousku. Jirkovští i Chomutovští se vstupu do ČSR bránili. Ještě v roce 1918

⁵⁶ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 12, 13.

⁵⁷ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 26.

⁵⁸ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 12, 13.

⁵⁹ Tamtéž, str. 13.

vzniká tzv. domobrana o 32 mužích. I přesto všechno je Jirkov obsazen československým vojskem.⁶⁰

Obyvatelstvo se ČSR neustále brání a snaží se hájit zájmy Němců. Situace se změnila a částečně uklidnila 24. září 1919, kdy rakouská vláda zrušila všechny sudetoněmecké „vlády“ a Deutch-Böhmen zakázala. Němečtí občané se tím stali součástí republiky, jejíž jazyk ani kulturu neznali a jako Němci byli náhle menšinovou skupinou.⁶¹

Část města byla doosidlována českými obyvateli, převážně horníky. Docházelo ke stavbě nových domů. Toho času žil v Jirkově také Karel Kludský, majitel cirkusu. Ten roku 1924 zpestřil maškarní průvod svými zvířaty. Stát koupil pro Čechy školu a v Jirkově skončilo okresní zastupitelství, které bylo přičleněno k Chomutovu.⁶²

Koncem dvacátých let stoupla nezaměstnanost. Ta vyvrcholila velkou Mosteckou stávkou roku 1932. Horší to začalo být o rok později, kdy zde začala působit Sudetoněmecká strana Konrada Henleina. A tehdy se opět začalo zhoršovat společné soužití Čechů a Němců. V té době byl majitelem Červeného Hrádku dr. Max Egon Hohenlohe-Langenburg, který hrál poměrně významnou roli v šíření této strany.⁶³

V roce 1938 se v předmnichovském Jirkově Čechům nežilo dobře. Němečtí obyvatelé byli vyzýváni stranou SdP i Říší k odporu proti ČSR a napadání Čechů. To vše předurčilo nastávající situaci.⁶⁴

1.2.8 DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Jirkov byl obsazen už 9. října 1938 německým wermachtem. Z původních čtyř set českých obyvatel zůstala jen hrstka třiceti Čechů. Ostatní utekli. Došlo k vypsání voleb, německých. Češi k nim nebyli vůbec puštěni. Co se týče války, město ji přečkalo relativně v klidu. Zřejmě to bylo hlavně zásluhou toho, že patřil do Říše. Nálety Spojenců začaly v roce 1944, ale v Jirkově velké škody nenapáchaly.⁶⁵

⁶⁰ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 27.

⁶¹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 14.

⁶² BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 31.

⁶³ Tamtéž, str. 33.

⁶⁴ Tamtéž, str. 34.

⁶⁵ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 34.

Jirkovské přádelny byly předělány pro válku prospěšné továrny, ve kterých pracovali zajatci či ukrajinští dělníci. V jedné z nich, v továrně W.S.W., pracovalo také několik nasazených Čechů. Ti zde na začátku roku 1945 založili ilegální protifašistickou organizaci. Předtím, než přišla Ruská armáda, Češi obsadili policejní stanici a vytvořili revoluční správu. Začala organizace pro zásobu potravinami a uvěznění předních nacistů. Na pomoc se do Jirkova přistěhovali další Češi, kteří pomáhali s přejmenováním ulic či odsunem německého obyvatelstva, kterých bylo asi 1600. Většina z nich ale sama utekla. Hned v červnu 1945 zde byla otevřena česká škola. Roku 1947 docházelo k převodům zkonfiskovaného majetku, reorganizaci průmyslu. Město válku přežilo bez větších stavebních následků. Ovšem přišlo o své původní obyvatelstvo, které do té doby psalo historii.⁶⁶

1.2.9 OBDOBÍ REÁLNÉHO SOCIALISMU

Chvíli po revolučním únoru 1948 proběhla v Jirkově čistka řady živnostníků, vedoucích pracovníků a postihla také římsko-katolickou církev, která zde působila. Dále to odnesl hlavně Sokol, který byl ve městě založen již v roce 1934. Jeho vedoucí funkcionáři museli odejít a Sokol se změnil na tělovýchovnou jednotu Slovan. Rok na to docházelo k zatýkání domnělé protistátní organizace. Roku 1950 vzniklo ve městě JZD, jehož existence nebyla úspěšná a neprosperovalo ani po sloučení s Březencem a následně Červeným Hrádkem.⁶⁷

Rok 1953 přinesl měnovou reformu a Jirkovským pomyslný boj o pivovar. I sousední Chomutov měl svůj pivovar a bylo rozhodnuto, že zůstat může pouze jeden z nich. Nakonec se rozhodlo ve prospěch pivovaru jirkovského i díky novějšímu vybavení a vlastní sladovně. Svou existenci ukončily obecné a měšťanské školy a sjednotily se ve školy osmileté. Staví se nová pila a dosavadní továrny se mění na jiné.⁶⁸

Aby mohly hnědouhelné doly více vyrábět, musejí mu ustoupit některé obce. Jednou z nich byla obec Ervěnice. Tato obec vznikla zřejmě už někdy ve 13. století. Největší újmu zažila během 2. světové války, kdy byla dvakrát bombardována.⁶⁹ V 50. letech se rozhodlo

⁶⁶ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 14.

⁶⁷ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000. str. 38.

⁶⁸ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 38.

⁶⁹ BINTEROVÁ, Zdena. *Zaniklé obce Chomutovska a Kadaňska od A do Z*. Chomutov: Oblastní muzeum Chomutov, 2006. ISBN 80-239-7630-3, str. 21-23.

o jejím zániku a obyvatelé byli přestěhováni do nového sídliště, posledního zděného v Čechách, pojmenovaného Nové Ervěnice. Toto sídliště je součástí města Jirkova.⁷⁰ Budování sídlišť a přistěhování více obyvatel s sebou přinášelo problémy, které spočívaly v nedostatku pitné vody či elektřiny. Školy byly přeplněné a přestávaly stačit na výuku všech žáků. V roce 1960 otevřeli novou školu 3. ZDŠ ve zmiňovaných Nových Ervěnicích. Ani to však nepomohlo a některé třídy zůstávaly mimo hlavní školské budovy. Jirkov se také potýkal s obtížemi v řízení komunálního podniku a podniku, který řídil hotely či restaurace.⁷¹

V šedesátých letech byla vybudována a napuštěna Jirkovská přehrada. Během okupace někteří občané podepsali petici, ve které projevíli svůj nesouhlas s okupací sovětských vojsk. Odstraňovaly se názvy ulic, které byly se socialismem spojeny. Ovšem tlak doby způsobil, že to později mnozí vzali zpět.⁷²

V sedmdesátých letech se začalo s osidlováním dalších sídlišť, tentokrát už panelových, za všechny například Na borku či Vinařická. V osmdesátých letech sem byli stěhováni občané ze zaniklých obcí Kundratice a Dřínov.⁷³ Obě obce musely ustoupit těžbě hnědého uhlí, protože ležely v prostoru Velkodolu Čs. Armády.⁷⁴ Dalším zaniklým objektem se v této době stal i Jirkovský pivovar, který ukončil svou činnost. Jediné, co po něm zůstalo, je značka piva Rytíř, kterou nesmí používat jiný pivovar.⁷⁵

V osmdesátých letech se otvíraly nové školy, které měly pojmout děti nově příchozích rodin. Vyrostly nové domy s pečovatelskou službou, nákupní středisko či společenské centrum. Bouraly se staré domy. Do provozu byl uveden také Ervěnický koridor – nová vlaková trať ve směru na Most a Ústí nad Labem. Co nebylo vyřešeno příliš šťastně, byla stavba jirkovského nádraží, které je od centra města daleko a doprava k němu také vyřešena nebyla. V roce 1986 byl zbourán Národní dům a místo něj zbudována nová poliklinika.⁷⁶

⁷⁰ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 15.

⁷¹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 39, 40.

⁷² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 15.

⁷³ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 58.

⁷⁴ BINTEROVÁ, Zdena. *Zaniklé obce Chomutovska a Kadaňska od A do Z*. Chomutov: Oblastní muzeum Chomutov, 2006. ISBN 80-239-7630-3, str. 18-19, 35-36.

⁷⁵ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 15.

⁷⁶ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 58.

1.2.10 DOBA PO ROCE 1989

Sametová revoluce se nevyhnula ani městu Jirkovu. 28. listopadu 1989 bylo založeno Občanské fórum v hostinci v Novém Březenci. Pár týdnů na to se uskutečnilo i shromáždění OF. V červnu roku 1990 byly uskutečněny volby do Federálního shromáždění, Sněmovny národů a České národní rady, ve kterých zvítězilo OF. Co se týče voleb do obecního úřadu, uspěli také zástupci OF. Starostou se tehdy stal Ing. Filip Škapa.

1.3 PAMÁTKY A VÝZNAMNÉ OBJEKTY MĚSTA

1.3.1 DĚKANSKÝ KOSTEL SV. JILJÍ

Kostel je nejstarší stavební památkou města. Na jeho místě stával raně gotický obranný kostelík, který byl kolem roku 1300 postaven na ostrůvku, jež byl dostupný pouze po mostě.⁷⁷ Už v historické části jsem odkazovala na Šebestiána z Veitmile, který se zavázal k přístavění věže. Aby to mohl provést, bylo potřeba kostel přestavět.⁷⁸ V roce 1538 byl kostel přestavěn už v pozdě gotickém stylu a roku 1540 začala stavba věže. Ta byla dostavena přibližně v roce 1540, ale zastřešení se dočkala až v roce 1583.⁷⁹

S příchodem rekatolizace v 17. století došlo k přestavbě v barokním stylu. Dodán byl nový oltář, přístavěna červenohrádecká kaple a o sto let později kaple svatého Jana Nepomuckého.⁸⁰ Roku 1784 kostel získal nové varhany. Při vstupu do kostela můžeme vidět náhrobní reliéf⁸¹ Šebestiána z Veitmile a Kryštofa z Karlovic.⁸²

⁷⁷ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 61.

⁷⁸ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 38.

⁷⁹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 61.

⁸⁰ Viz Obrázek č. 1.

⁸¹ Viz Obrázek č. 2.

⁸² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 38, 39.

1.3.2 BUDOVA RADNICE

Budova radnice stojí na náměstí dr. Edvarda Beneše. Původní podoba pocházela z 16. století a dům byl tehdy postaven v renesančním stylu.⁸³ V roce 1581 ji městská rada koupila od matky Augusta z Gersdorfu, což byl majitel panství. Budovu přestavěli na radnici a v té podobě sloužila až do roku 1840.⁸⁴ V tomto roce ji zbourali a postavili budovu novou, jejíž podoba je dochována dodnes.⁸⁵ Jako první dům v Jirkově byl také opatřen hromosvodem. Na průčelí jsou tři znaky – jirkovský, rakousko-uherský a alianční erb Rottenhanů a Buquoyů.⁸⁶

1.3.3 BUDOVA SPOŘITELNY

V Kostelní ulici stojí bývalá budova školy,⁸⁷ která byla roku 1909 zbourána a znovu postavena. Stavitelem byl Jindřich Günzel a zakázku dostal od městské spořitelny. 20. června byla spořitelna nově otevřena a svou podobu⁸⁸ má dodnes.⁸⁹

1.3.4 DŮM ČP. 15

Na rohu ulice Tyršova a Vinařická stojí dům,⁹⁰ kterému se přezdívá Na Růžku. Dodnes je v něm hostinec a to už od 18. století. Byl postaven v klasicistním stylu a má hrázděné patro. Další zajímavostí je, že je posledním domem, který je napojen na městské pískovcové sklepy, na tzv. Dlouhý sklep.⁹¹

⁸³ KULHÁNEK, Jiří. *Chomutovsko slovem a obrazem*. Vyd. 1. Chomutov: Okresní úřad, 1996, str. 26.

⁸⁴ Viz Obrázek č. 3.

⁸⁵ Viz Obrázek č. 4.

⁸⁶ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 30, 31.

⁸⁷ Viz Obrázek č. 5.

⁸⁸ Viz Obrázek č. 6.

⁸⁹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 39.

⁹⁰ Viz Obrázek č. 7.

⁹¹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 32.

1.3.5 DŮM ČP. 19

Dům⁹² s tímto číslem popisným stojí v Příční ulici. Ukazuje, jak vypadaly domy na náměstí v 16. století. Dům má zachovalé renesanční jádro a výklenkový sedačkový portál saského typu s kartuší. Počítá se mezi nejstarší domy ve městě.⁹³

1.3.6 KLUDSKÉHO VILA

Velká vila s rozsáhlým pozemkem byla postavena zřejmě rodinou továrníka Kühneho. Novobarokní budova se dvěma podlažími v době svého vzniku, tedy na sklonku 19. století, stála na kraji města a byla obehána anglickým parkem.⁹⁴

Po první světové válce, v roce 1920, vilu koupil Karel Kludský starší. Tehdejší majitel věhlasného cirkusu. Vstupní brány vily opatřil sochami lva a lvice.⁹⁵ Ti předurčovali, že má zde své zimoviště cirkus Kludský. Rodina Kludských se ochotně zapojovala i do společenského dění města a občany města byla vřele přijata.⁹⁶

Ve 30. letech začala mít rodina problémy a nakonec v roce 1934 cirkus rozpustili. Vrátili se do Jirkova a druhou světovou válku zde přečkal pouze Karel Kludský s manželkou. V roce 1950 stát vilu vyvlastnil a Karla s rodinou vystěhoval do domu ve Vinařicích. V dalších letech se z vily stalo velitelství 1. praporu 3. pohraniční brigády, zvláštní škola, pionýrský domov dětí a mládeže a třídy nižších ročníků při základní škole. Po roce 2005 už třídy nebyly potřeba a prostory vily využívaly některé místní organizace.⁹⁷

V roce 2007 město rozhodlo o opravě a přestavbě vily.⁹⁸ Vila byla opravena, bylo zde vybudováno dětské hřiště. Uvnitř vily došlo ke spojení městské knihovny a muzea Karla Kludského.

⁹² Viz. Obrázek č. 8.

⁹³ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 32.

⁹⁴ Tamtéž, str. 41

⁹⁵ Viz Obrázek č. 9.

⁹⁶ BEČVÁŘ, Michal. *Kludského vila v Jirkově*. Jirkov: Město Jirkov, 2010.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Viz Obrázek č. 10.

1.3.7 SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO

Socha⁹⁹ stojí v ulici Nábřeží u řeky Bíliny a na stejném místě byla postavena už v roce 1708. Nechal ji postavit Ferdinand Küttner, jehož dům byl v témže roce jako jediný ušetřen před požárem. Podle pověsti se Ferdinand modlil k Johánkovi z Pomuku, svatému Janu, aby jeho dům zachránil. Na oplátku mu sliboval postavit sochu. I když shořela celá ulice, jeho dům zůstal opravdu nedotčen a tak dostal svého slibu. Kdo je autorem sochy, není známo, jisté však je, že jím není Jan Brokof. Socha vznikla až několik let po jeho odchodu z Jirkova.¹⁰⁰

1.3.8 KAŠNA

Uprostřed náměstí dr. E. Beneše stojí pískovcová barokní kašna.¹⁰¹ Je na tomto místě přibližně od poloviny 18. století. Je na ní umístěno osm chrličů v podobě lva a ryby. V roce 1815 věnoval hrabě Buquoy městu sochu bájného boha Herkula z roku 1556, která byla umístěna na vrch kašny. Ovšem v polovině 19. století byla tato socha věnována chomutovskému majiteli lázní Emmernlingovi, který si ji umístil ve své zahradě. Nakonec byla zničena během první světové války v Mannesmannových závodech. I tak, kašna na náměstí je plně funkční a v létě plná vody.¹⁰²

1.3.9 SOCHA BOLESTNÉ PANNY MARIE

Aneb takzvaná Pieta na sloupu. Toto dílo pochází z dílny Jana Brokofa. Je vytvořena v barokním stylu z pískovce. Dnes stojí v těsné blízkosti kostela.¹⁰³ Sem byla ovšem přemístěna až roku 1966. Do té doby stála na dnešním náměstí dr. Edvarda Beneše¹⁰⁴ tehdy na Gottwaldově náměstí. Proto bylo rozhodnuto, že se nehodí, aby socha Panny Marie stála na náměstí Klementa Gottwalda. Objednána byla Matyášem Seemanem, sladovníkem. Aby mohl sochu se sloupem nechat vztyčit, požádal o svolení tehdejšího majitele červenohrádeckého panství. Tím však byl hrabě Hrzán, se kterým mělo město spory. Hrabě

⁹⁹ Viz Obrázek č. 11.

¹⁰⁰ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 27.

¹⁰¹ Viz Obrázek č. 12.

¹⁰² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 27.

¹⁰³ Viz Obrázek č. 13.

¹⁰⁴ Viz Obrázek č. 14.

chtěl vztyčení sochy zabránit a vyhrožoval, že pokud ji město přece jen postaví, nechá jí zbourat. Nakonec vše dobře dopadlo a socha byla umístěna na náměstí.¹⁰⁵

1.4 ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK

Zámek¹⁰⁶ stojí nedaleko města Jirkova. Vzdálen je necelé 2 km na severovýchod. Leží na nevysokém vršku v nadmořské výšce 385 m.¹⁰⁷ Tento hrad a později zámek byl nedílnou součástí historie města Jirkova a stejně tak je město nedílnou součástí zámku samotného. Obec zvaná stejnojmenně Červený Hrádek náleží a je přidružena k městu.

Zámek dnes stojí na místě, kde stával středověký hrad Borek. Není přesně známo, kdy byl hrad vybudován, ale první zmínky pochází ze začátku 15. století, kolem roku 1415. Vystavět jej měl Jetřich Kraa. Od roku 1437 se objevují zmínky už o Červeném Hrádku.¹⁰⁸

Po smrti Jetřicha Kraa byl hrad i s panstvím, tedy městem, prodán Václavu z Moravěvsi a Kopist. Tento pán hrad převzal v roce 1417, kdy se začalo formovat husitské hnutí v Čechách. Václav byl zarytý katolík a proti husitům bojoval dokonce v Zikmundově armádě. Možná i tento postoj zapříčinil, že hrad byl husity hned dvakrát dobyt – nejprve v roce 1421 stejně jako sousední město Chomutov a ještě jednou začátkem třicátých let 15. století. Mezitím byl po prvním dobytí opraven a vůbec poprvé natřen na červeno, od čehož získal svůj název.¹⁰⁹

V roce 1448 byl koupen Albertem Konipasem, což byl mostecký hejtman. Do roku 1472 měl hrad ještě dva jiné majitele, než ho koupil rod Glaců ze Starého Dvora. V roce 1516 předal Lorenc Glac panství svému zeti Šebestiánovi z Veitmile, manželovi jeho dcery Anny. Před svou smrtí ho ještě zavázal slibem, že k jirkovskému kostelu přistaví věž. Během šmalkaldské války byl Šebestián českým nejvyšším polním maršálem a roku 1547 byl hrad dobyt saským vojskem. Šebestián se svým synem Janem ho ovšem o dva roky později získali zpět a Sasy vyhnali.¹¹⁰

¹⁰⁵ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 37.

¹⁰⁶ Viz Obrázek č. 15.

¹⁰⁷ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 73.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 73.

¹⁰⁹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 4

¹¹⁰ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 74.

V roce 1554 se panství „dostalo do rukou“ Kryštofa z Karlovic. Ten se hodně zajímal o město, o těžbu kamencové rudy a co se týče panství, to rozprodával. Nakonec se panství zbavil v roce 1576 a ponechal si jen kamencovou huť a důl. V roce 1578 jej zakoupil Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic, majitel vedlejšího Chomutova.¹¹¹

Ke konci 16. století se pánem stal Jiří Popel z Lobkovic, zatvrzelý katolík. Ten se rozhodl, do té doby převážně protestantské obyvatelstvo, obrátit v katolickou víru. Chomutovští, kteří se proti němu vzbouřili, potrestal popravou, která byla provedena právě v prostorách Červeného Hrádku. V roce 1594 se Jiří Popel znelíbil císaři, který ho nakonec uvěznil a sebral veškerý majetek. Majitelem se tak v podstatě stal sám císař a panství začalo být rozprodáváno.¹¹²

Od roku 1605 se stal majitelem panství Adam Hrzán z Harasova. Bohatý majitel, kterého v roce 1618 v podstatě donutili k podpoře českého stavovského povstání. Adam Hrzán zemřel rok na to, i přesto byl on i jeho tři synové obviněni z podpory odbojných stavů a trestem mělo být zabavení majetku. Někteří panství se jim však podařilo zachránit a jedním z nich bylo i to červenohrádecké.¹¹³

Následovala třicetiletá válka, během které byl hrad několikrát obléhán, dobyt i vypálen. Vdova Sabina po Janu Adamu Hrzánovi, která panství spravovala, se později provdala za císařského plukovníka Morzina. Tehdy si na panství „dělali zálsuk“ i Švédové, kteří si byli jisti svým vítězstvím, a švédská královna rozdávala česká panství. Během této doby hrad utrpěl nejvíc a pomalu se z něj stávala neobyvatelná zřícenina.¹¹⁴

Naštěstí si panství roku 1646 převzal Janův syn Jan Adam, který se pustil do přestavby. Tato přestavba trvala skoro dvacet let (1655-1675) a tehdy se z původního objektu stal zámek s nynější podobou. Architektem byl zřejmě Antonio della Porta a autorem štuků pražský Jan Spatz. Po dostavbě se pracovalo na zkrášlování interiérů. Jedním z nejzachovalejších a nejpozoruhodnějších je Rytířský sál v prvním patře, který sahá až do podstřeší. Je vyzdoben štukami, mytologickými sochami a malbami bitevních výjevů.¹¹⁵

¹¹¹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 75.

¹¹² *Zámek Červený Hrádek: Historie zámku* [online]. Dostupné z: <http://www.zamek-cervenyhhradek.cz/historie-zamku/>. [cit. 2016-04-04].

¹¹³ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 75.

¹¹⁴ Tamtéž, str. 75, 76.

¹¹⁵ Tamtéž, str. 77.

Od roku 1681 převzal panství syn Jana Adama, Ferdinand Maxmilián. Ten pokračoval v úpravách interiéru zámku. Významná je například štuková výzdoba zámecké kaple a hlavního sálu. Ferdinand Maxmilián k sobě také pozval významného českého sochaře Jana Brokofa, který měl na zámku svou dílnu. V roce 1688 se mu zde narodil i jeho syn Ferdinand Maxmilián Brokof, který se později stal také známým českým umělcem. Své jméno dokonce získal po svém kmotru, kterým byl majitel panství. Mezi roky 1696-1707 se na zámku vystřídali hned tři pánové z rodu Hrzánů. Nejdéle zde působil Zikmund Vilém, který zámku opatřil nové dvouramenné schodiště, které je zdobeno vázami.¹¹⁶

Od roku 1707 do roku 1766 se majitelé střídali, hrad byl několikrát okupován kvůli válkám o rakouské dědictví a sedmileté válce. To se na zámku podepsalo, a když roku 1766 zámek zdědil Jan Adam z Auersperka, pustil se znovu do oprav. V roce 1701 se na zámek dostal rod Rottenhanů. Ti se zasloužili především o rozvoj průmyslu v jeho okolí. Jindřich František Rottenhan nechal zvětšit zámeckou kapli, vybudoval zámeckou knihovnu a postavil kancelářskou budovu. Docházelo i k drobným změnám jak exteriéru zámku, tak jeho interiéru. Kolem zámku založil anglický park, který byl doplněn plastikami a zahradními stavbami.¹¹⁷

Díky dceři Jindřicha Rottenhana, Gabriele, která byla dědičkou panství, se majitelem stal hrabě Jiří Buquoy. Společně panství dále rozvíjeli, podíleli se i na rozvoji průmyslu a výroby. V jejich službách působil hudební skladatel Jan Křtitel Tomášek, předchůdce Bedřicha Smetany, dále podporovali i literaturu. Jako vrchnost byli ke svým poddaným velmi solidární a o jejich život se zajímali.¹¹⁸

Roku 1861 zažil zámek velký požár. Hořely stáje, obytné domy, školy i tkalcovna v podzámčí. Do roku 1892 se majitelé opět střídali, až se jím stal Gottfried Hohenlohe, který provedl jedny z posledních velkých oprav. Po jeho smrti zámek získal jeho syn dr. Max Egon, se kterým kvůli dědictví vedli spory jeho sourozenci. Žádný soud však nestihl jejich spor vyřešit dříve, než byl zámek po roce 1945 zabaven. Max Egon se stal výraznou osobností, když se ještě před Mnichovskou dohodou, značně angažoval v podpoře sudetoněmecké strany Konráda Henleina. Díky němu na zámku také došlo k onomu

¹¹⁶ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 77.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 79, 80.

¹¹⁸ *Zámek Červený Hrádek: Historie zámku* [online]. Dostupné z: <http://www.zamek-cerveny-hradek.cz/historie-zamku/>. [cit. 2016-04-04].

osudnému setkání lorda Runcimana s Henleinem v létě roku 1938. Toto setkání by mohlo být jednou ze součástí předešlého k odtržení Sudet a začátku 2. světové války.¹¹⁹

Po druhé světové válce byl zámek rodu Hohenlohe zabaven a nějakou dobu přístupný veřejnosti. Po úplném zestátnění však sloužil ke všem možným účelům. Do roku 1967 se zde vyměnilo rekreační středisko, domov invalidů, domov řeckých dětí, internát a učiliště či ubytovna chemické průmyslovky a školicí středisko Zálužské chemičky. Pak zde až do roku 1992 bylo oddělení dlouhodobě nemocných chomutovské nemocnice. Během let 1945-1946 byl zámecký interiér označen a rozvezen na různá místa. Je tedy jisté, že spousta z těchto věcí se během let ztratila.¹²⁰

V roce 1992 zde skončilo zdravotnické oddělení a roku 1995 se vlastníkem zámku stalo město Jirkov. To se pustilo do celkové rekonstrukce, kdy fasáda získala novou bílo-žlutou barvu. Červenou, podle které má zámek svůj název, si ponechalo jen nádvoří.¹²¹ Pro návštěvníky je otevřena zámecká kaple Jana Křtitele, která je nově vysvěcena a nově doplněna o malby jirkovského malíře Romana Křeliny. Dále je dostupný Zrcadlový a Rytířský sál, zámecká galerie, pracovna Maxe Egona, Červený a Modrý salónek. Ze zámecké Jízdárny se stalo technické muzeum zaměřené na období druhé světové války. V části z nich se můžeme dovědět, jak to bylo v tu dobu, kdy došlo ke schůzce Runcimana a Henleina.¹²²

Zámek dnes slouží mimo jiné jako wellness hotel. Konají se zde svatby a jiné kulturní či společenské akce včetně koncertů. V provozu je rovněž zámecká restaurace.

1.5 JIRKOVSKÉ PODZEMÍ

Mezi ta nejvýznamnější místa v Jirkově bezesporu patří systém podzemních chodeb. Ty byly vytesané do pískovce a budovány téměř celou druhou polovinu 16. století. To z nich dělá nejstarší pískovcové sklepení v Česku.¹²³

¹¹⁹ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 81.

¹²⁰ Tamtéž, str. 81, 82.

¹²¹ Viz Obrázek č. 16.

¹²² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 44, 48.

¹²³ Tamtéž, str. 33.

To, jak rozsáhlé sklepy jsou, se asi nedozvíme. Legendy tvrdí, že jsou stavěny ve dvou patrech a propojeny i z druhého břehu řeky Bíliny. To vyvrací geologové. Ale o tom, že jirkovské podzemí je rozsáhlé, sporu není. Jako první byl zřejmě hlouben tzv. Dlouhý sklep a to Kryštofem z Karlovic. Objevuje se názor, že tehdy byly sklepy budovány z důvodu obavy před požárem. Ve sklepě mohli obyvatelé uskladnit zásoby a ochránit je tak před katastrofou.¹²⁴

Vedle Dlouhého sklepa byl budován také kamencový důl Kryštof. Dlouhý sklep sloužil hlavně pivovaru. Ukládalo se sem pivo, které zde dokvášelo a získávalo tak svou jedinečnou chuť. Sklepů bylo více a byly propojeny chodbami. Dnes by mohlo sklepení připomínat labyrint.¹²⁵

Pivovar využíval Dlouhý sklep jen určitou dobu. Postupem času si vytvořil vlastní zděné podzemní prostory a jeho význam upadal. Do sklepa mělo přístup několik domů a byly využívány ještě během 2. světové války. Z těchto domů už dnes stojí pouze jediný („Na Růžku“).¹²⁶

Co se sklepením začalo město řešit v roce 2003, kdy se do podzemí propadl člověk. V úvahu připadala dvě řešení – zasypat je nebo sanovat a zpřístupnit veřejnosti. Došlo na možnost druhou a v roce 2005 byla část sklepení zpřístupněna veřejnosti. Zájem ze strany občanů byl velký. Kvůli stavbě supermarketu, který dnes stojí na místě budovy bývalého pivovaru, byla část podzemního sklepení zasypána. Zbytek se podařilo zachovat a v roce 2007 znovu otevřít veřejnosti.¹²⁷

1.6 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI MĚSTA

1.6.1 JAN A FERDINAND MAXMILIÁN BROKOFOVI

Jan Brokof se narodil v roce 1652 ve Spišské Sobotě v Uhrách. Vyučil se řezbářem a časem se začal věnovat kamenosochařství. Pocházel z luteránské rodiny, ale později

¹²⁴ BEČVÁŘ, Michal. *Tajemné podzemí a pivovarnictví v Jirkově*. 1. vyd. Chomutov: Tiskárna Akord, 2007. ISBN 978-80-254-0636-6, str. 5-7.

¹²⁵ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 33.

¹²⁶ BEČVÁŘ, Michal. *Tajemné podzemí a pivovarnictví v Jirkově*. 1. vyd. Chomutov: Tiskárna Akord, 2007. ISBN 978-80-254-0636-6, str. 14.

¹²⁷ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 33.

přestoupil na katolickou víru. Než přišel na Červený Hrádek do služeb hraběte Ferdinanda Maxmiliána Hrzána, pracoval například pro hraběte Thuna v Klášterci nad Ohří. Zde vytvářel alegorická sochařská díla a zřejmě se podílel na sochařské výzdobě na zámku v Libochovicích.¹²⁸ V roce 1687 se i se svou ženou Alžbětou přestěhoval na Červený Hrádek. Zde se jim roku 1688 narodil druhý syn Ferdinand Maxmilián, pojmenovaný po svém kmotru, kterým byl hrabě Hrzán. Po jeho narození se Jan odstěhoval do Prahy, kde své dva syny učil sochařství.¹²⁹ V Jirkově po sobě zanechal mariánský sloup s Pietou a několik děl na Červeném Hrádku. Jeho nejznámějším dílem je bronzový odlitek sochy svatého Jana Nepomuckého, který byl umístěn na Karlův Most.¹³⁰

Jak už jsem zmínila, Ferdinand Maxmilián se narodil v roce 1688 na Červeném Hrádku. Učil se od otce a postupem času ho v mnohém předčil. Jeho celoživotním konkurentem byl Matyáš Bernard Braun. Ferdinand byl přední osobností českého baroka. Tvořil převážně z pískovce a mramoru. Na jirkovské městské věži je od roku 2010 památná deska,¹³¹ která připomíná, že se zde narodil a v kostele sv. Jiljí byl pokřtěn.¹³²

1.6.2 KAREL A KAREL KLUDŠTÍ

Karel Kludský starší pocházel z dvaceti dětí. Jeho otec, Antonín, vlastnil kolotoče a menažerii. Po jeho smrti vyplatil všechny své sourozence a otcův majetek, kromě menažerie, rozprodal. Měl tři syny Karla, Rudolfa a Jindřicha, který zemřel během 1. světové války. Nejstarší z bratrů, Karel¹³³, se narodil v Temešváru 3. července 1891. Otec ho poslal do Vídně na učení k učiteli drezúry koní Gustavu Hüttemannovi. U něho podstoupil tvrdý akrobatický a drezérský trénink. Začal také s drezurou medvědů a slonů.¹³⁴

Během 1. světové války to měla rodina Kludských velmi těžké. I když se oba bratři vojně vyhnuli, viděli trpět a hladovět zvířata. Aby některá z nich přežila, museli zabíjet jiná.

¹²⁸ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 52.

¹²⁹ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 17, 18.

¹³⁰ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 53.

¹³¹ Viz obrázek č. 17

¹³² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 18.

¹³³ Viz Obrázek č. 18.

¹³⁴ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 57.

Přesto že během války cirkus nevystupoval, zvířata cvičili, aby nezapomněla svá čísla. Když válka skončila, Karel Kludský starší koupil vilu v Jirkově, kam se i s rodinou a zvířaty v roce 1920 odstěhovali. Vila se stala nejen jejich zimovištěm, ale také domovem.¹³⁵

Po pár letech měl cirkus opět zvučnou pověst. Vybudovali obrovskou menažérii se spoustou zvířat. Mezi jejich zaměstnanci byli umělci z celého světa. Rodina se stala součástí města. Využívali služeb zdejších řemeslníků a obchodníků. Největším miláčkem se však stala slonice Baby, která vypomáhala i s vykládkou vagónů na jirkovském nádraží. Každý rok se cirkus účastnil oslav masopustu. Ulicemi města šlo, v roce 1925, 19 slonů, 25 velbloudů, 50 koní, medvědi, buvoli a v čele krasojezdkyně na běloušovi.¹³⁶

Ten stejný rok byl poznamenán tragédií, která se stala v Turíně v Itálii. Cirkus tam přijel na karneval, sloni nesnesli karnevalový ruch a splášili se. Napáchali obrovské škody. Karel Kludský st. se po tomto incidentu nervově zhroutil a cirkus převzali jeho dva synové. Nedlouho na to jejich otec zemřel.¹³⁷

Cirkus měl obrovské úspěchy, nejen doma, ale i v zahraničí. Ale Evropa se začala měnit, do Rumunska je nepustí, pokud jsou mezi nimi Rusové, v Itálii je nutili hrát pro fašisty a když odmítli, prohlásili je za špióny. Nakonec zahráli pro obyčejné italské obyvatelstvo a to jim připravilo takové ohlasy, které dlouho nezažili.¹³⁸

Přišla třicátá léta a s nimi i hospodářská krize. Byla krutá zima, několik zvířat zemřelo. O cirkus přestal být zájem. V roce 1934 byl provoz cirkusu oficiálně ukončen. Oba bratři se pouze s maringotkou vrátili do vily v Jirkově. Byli v ostří gestapa, Rudolf Kludský se v roce 1943 odstěhoval do Vídně, kde v roce 1960 zemřel. Po roce 1945 jim byla vila zabavena a Karel se svou ženou Elsou byli nuceni se přestěhovat do domku ve Vinařicích.¹³⁹

V roce 1950 pracoval nějakou dobu u státního cirkusu a bylo mu nabídnuto místo inspektora v pražské ZOO. To odmítl a začal pracovat jako vrátný na jirkovské pile. V šedesátých letech veřejnost projevila zájem o osud cirkusu Kludský. Zajímali se o něj

¹³⁵ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 57, 58.

¹³⁶ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 21.

¹³⁷ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 58.

¹³⁸ Tamtéž, str. 58, 59.

¹³⁹ Tamtéž, str. 59.

novináři, televize. V roce 1966 vyšly paměti Karla Kludského – Život v manéži. Rok na to zemřel a byl pohřben v rodinné hrobce na jirkovském hřbitově.¹⁴⁰

1.6.3 VÁCLAV JAN KŘTITEL TOMÁŠEK

Tento hudební skladatel a pedagog se narodil 17. dubna 1774 ve Skutči v Čechách. Stal se z něj český patriot a mezi jeho přátele patřil například František Palacký. Tento předchůdce Bedřicha Smetany byl silně ovlivněn především tvorbou Mozarta či Beethovena.¹⁴¹

Na Červený Hrádek ho přivedl hrabě Buquoy a jeho manželka Gabriela. Hraběte a Tomáška spojoval také společný zájem o lékařství, malířství, literaturu a matematiku. Červený Hrádek byl pro skladatele a jeho rodinu takovým „letním sídlem“, kde také komponoval. Nejspíše zde složil jedno ze svých nejvýznamnějších děl – zádušní mši Requiem.¹⁴²

Skladatel byl od mládí nemocný dnou, proto pravidelně navštěvoval lázně v západních Čechách – Karlovy Vary a hlavně Mariánské Lázně. Zde se potkal s řadou významných osobností tehdejší doby. Jedním z nich byl také Goethe. Po roce 1824 byl ze služeb hraběte vyvázán a i se svou ženou se odstěhoval do Prahy. Nikdy nepřestal být vděčný svému mecenášovi, hraběti Buquoyovi, na kterého vzpomíná i ve své autobiografii. Zemřel v roce 1850 v Praze.

1.6.4 HERMANN KÜHNE

Hermann Kühne se narodil v Jirkově v roce 1883 do podnikatelské rodiny. Po studiu se vrátil do města a stal se společníkem v rodinném podniku Kühne a synové. Rodina už od 20. let 19. století podnikala v textilním průmyslu. Angažoval se v kulturním a společenském dění v Jirkově.¹⁴³

¹⁴⁰ KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 23, 24.

¹⁴¹ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 53, 54.

¹⁴² KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 19.

¹⁴³ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 56.

Po první světové válce, ve které získal vyznamenání za zásluhy, se dostal do vedení jirkovské spořitelny a byl i předsedou správního výboru. Nakonec se stal jejím ředitelem a díky jeho vedení si podnik získal velkou prestiž. Mezi roky 1930 a 1931 byl mimo jiné starostou města. Jako ředitele i starostu ho občané velmi uznávali, neboť se významně zasloužil o rozvoj města.¹⁴⁴

Jednou z jeho dalších funkcí, která byla neméně významná, byl post velitele městských hasičů, ve které působil 33 let od roku 1912 do roku 1945. Osudovou se pro rodinu stal konec druhé světové války, kdy byla vystěhovávána.¹⁴⁵

1.7 ERB MĚSTA

Používání městského znaku právně zajistil Jiří z Karlovic. To pak potvrdil Rudolf II. listinou z 26. 4. 1588. Do zemských desek to bylo zapsáno 3. 2. 1601.¹⁴⁶

Podoba erbu se ve staletích měnila, ale jen nepatrně.¹⁴⁷ Znak obsahuje stříbrnou hradební zeď, kde je otevřená černá brána. Vrata brány jsou modrá s černými panty, které jsou přibité bílými hřeby. Z brány se spouští červená mříž opatřena na koncích bílými hroty. Nad hradbou se nachází stříbrný štítek. Uvnitř štítu je žlutý kolmý pruh, v jeho vnitřku jsou tři červená srdce. Nad štítem je umístěna kolčí helmice ve stříbrné barvě opatřena zlatým medailonem. Helmice je ozdobena červenobílou točenicí. Z této točenice se vinou pokryvadla. Na pravé heraldické straně je to červenobílá a na levé modrozlatá. Klenotem helmice je stříbrné křídlo. Na křídle jsou umístěny tři jetelové lístky černé barvy. Tyto lístky jsou spojené v písmeno Y. Je to pozůstatek rodu Karloviců, kteří je měli ve znaku také.¹⁴⁸

¹⁴⁴ BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5, str. 56.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 56.

¹⁴⁶ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 11.

¹⁴⁷ Viz Obrázek č. 19.

¹⁴⁸ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 11, 12.

2 REGIONÁLNÍ DĚJINY VE VÝUCE

V této kapitole se chci věnovat tomu, co pro nás jsou regionální dějiny. Pokusím se vymezit pojem region z různých hledisek a přiblížit tak představu o spojení regionální dějiny. Dále představím vztah regionálních a celostátních dějin. Jako nejdůležitější ovšem považuji, co představují ve výuce na 1. stupni ZŠ. Jaký má pro nás smysl znát místo, ve kterém žijeme. Když žákům přiblížíme místo, kde bydlí i z historického hlediska, může to vést k hrdošti a radosti, že žijí právě zde. Dokážou si spojit různé pamětihodnosti s historickými souvislostmi. Pokusím se regionální dějiny zařadit do Rámcového vzdělávacího programu ZŠ a zjistím, jaké metody a formy můžeme k výuce regionálních dějin použít.

2.1 REGION

Podle všeobecné encyklopedie Diderot je region část zemského povrchu s určitými typickými znaky. Existují dva základní druhy regionů: fyzickogeografický a sociálněgeografický. V dnešní době používáme tohoto pojmu převážně ve spojení s geografickým členěním. Na regiony můžeme dělit svět, světadíl, stát ale i územní celky státu.¹⁴⁹

Region se dá určit skutečnostmi a vztahy. Ty v dané oblasti existují a v jiné oblasti neexistují. Nebo ho určíme jistými rozdílnostmi a zvláštnostmi, kterými se bude lišit od regionů jiných.¹⁵⁰

Pro definování slova regionální ve spojení s dějinami je to pak území, které je menší než stát, týká se to těch částí území, na které se stát dělí. Části, které jsou větší či menší a pro nás je to ta nejmenší část státu, tedy obec či její část.¹⁵¹ Zvláštnost regionálních dějin je tedy určena územním rozdělením a určitými historickými podmínkami.¹⁵²

¹⁴⁹ Dočkal, Vít. *Ústřední pojmy regionální politiky EU*. [online] Dostupné z: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>>. [cit. 2016-03-20].

¹⁵⁰ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1, str. 9.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 6.

¹⁵² ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7, str. 68.

2.2 VYMEZENÍ POJMU

Co se týče regionálních dějin, nejedná se o „*samostatnou vědní disciplínu*“. Ale mají s historií jako takovou „*stejný objekt i předmět, metody i poslání*“. V případě regionální historie jde o „*specializaci v rámci prostorového či územního členění*.“¹⁵³

Regionální dějiny mají důležité společenské, vyučovací a vzdělávací poslání, neboť nám mohou dát informace z historie z našeho bezprostředního okolí. Z místa, kde žijeme, pracujeme a rekreujeme se. Regionální dějiny přispívají k budování tvůrčího vlastenectví. Jde o to, že můžeme navázat na úzké vazby obyvatel k prostředí, kde žijí a tak značně podnítit zájem o historii tohoto prostředí.¹⁵⁴ Pro mě jsou to zásadní důvody, proč se regionálním dějinám, potažmo v širším slova smyslu regionu jako takovému, na základní škole věnovat. Navždy bude pro žáky tento region jejich domovem. Pro většinu z nás je domov něco, na co v dobrém vzpomínáme, i když třeba v dospělosti žijeme někde jinde.

2.3 VZTAH REGIONÁLNÍCH A CELOSTÁTNÍCH DĚJIN

Regionální dějiny souvisí s historií jako vědou. Mají společné cíle, předmět i metody zkoumání. Regionální dějiny je tedy nutné zkoumat jako složku celostátních dějin společně s nimi.¹⁵⁵

Bartoš pak uvádí, že za správný názor považuje to, že dějiny mají plnit dvě funkce:¹⁵⁶

1. být součástí národních dějin, kdy vychází z potřeb a požadavků celostátní historiografie zpracovávat vývoj daného území, nejen pro potřeby regionu ale i v širším rozměru, kde není nutné, aby byl výzkum součástí celostátní historiografie¹⁵⁷

¹⁵³ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1, str. 7.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 17.

¹⁵⁵ SVOBODA, Lubomír. *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Sborník Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, str. 4.

¹⁵⁶ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1, str. 14.

¹⁵⁷ BARTOŠ, Josef (ed.). *O regionálních dějinách: materiály z konf., poř. kraj. komisí pro regionální dějiny dělnického hnutí při Severomor. KV KSČ a katedrou historie Univ. Palackého: Olomouc, 13.-15. listopad 1963*. 1. vyd. Ostrava: Severomoravský krajský výbor KSČ, 1965. Studie a materiály k dějinám KSČ v Severomoravském kraji.

2. úkolem regionálních dějin je výzkum vztahů menších oblastí a částí. Zároveň bychom měli toto zkoumání zasadit do kontextu širšího a to hlavně celostátního a třeba i evropského¹⁵⁸

2.4 REGIONÁLNÍ DĚJINY VE VÝUCE A ZAKOTVENÍ V RVP

V první řadě bych se ráda věnovala tomu, kam by tedy regionální dějiny jako téma měly patřit. Nejprve je to určitě předmět vlastivěda. Vlastivěda na 1. stupni ZŠ navazuje společně s přírodovědou na předmět prvouka a její výuka začíná ve 4. a 5. ročníku. Vlastivěda v sobě zahrnuje historickou a geografickou část. Žáci se učí hlavně o svém regionu, prostředí, kde bydlí. O zeměpisných, historických i kulturních specifických a pojmech, kterými to vše mohou popsat. Učí se, jak zacházet s mapou nebo jak se orientovat v našem státním zřízení.¹⁵⁹

Dnes tento předmět spadá do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Tato oblast je vytvořena pouze pro 1. stupeň ZŠ. Vzdělávacím obsahem této oblasti je člověk, rodina, společnost, vlast, příroda, kultura, technika, zdraví, bezpečí atd. Součástí jsou jak dějiny, tak přítomnost a žáky by měla připravit na praktický život.¹⁶⁰

Díky RVP máme při přípravě hodin více prostoru pro začlenění, integrování různého obsahu a tím pádem i regionální historie. Dříve bylo toto téma opomíjeno. Podle Mandelíčkové je to proto, že dřívější obsah vzdělávání na toto téma zapomínal a nemělo záštitu ani v učebnicích. I když se jedná o zajímavé téma i pro učitele, je pro ně náročné. Musí si udělat vlastní přípravu, což je náročné na čas a i pro žáky je to práce navíc.¹⁶¹ Dnes už se v ŠVP různých škol můžeme dočíst, že na region a okolí školy je myšleno. Ovšem stále většinou chybí opora, například v učebnicích. Proto i nadále zůstává většina práce ohledně obsahu a integrace regionálních prvků na učitelích.

¹⁵⁸ ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7, str. 69.

¹⁵⁹ *Vlastivěda* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2013, Datum poslední revize 20. 04. 2013, 15:53 UTC. <[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Vlasti %C4%9Bda&oldid=10229067](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Vlasti_%C4%9Bda&oldid=10229067)>. [cit. 2016-03-13].

¹⁶⁰ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>. [cit. 2016-03-13], str. 35.

¹⁶¹ MANDELÍČKOVÁ, Monika. *Regionální dějiny ve výuce dějepisu na nižším gymnáziu (aneb co jsme v dějepisných učebnicích nenašli)*. [online] Dostupné z: <http://moodle.deblinsko.org/pluginfile.php/545/mod_resource/content/1/Mandel%C3%AD%C4%8Dkov%C3%A1%20-%20Region%C3%A1lni%20d%C4%9Bjiny.pdf>. [cit. 2016-03-23], str. 2.

Během let, ve kterých se žák na 1. stupni základní školy nachází, se jeho názorné myšlení transformuje v konkrétní operace. Nejdůležitější se pro ně ve výchovně-vzdělávacím procesu stává bezprostřední zkušenost. Regionální přístup k výběru učiva je pak pro učitele základním kritériem a hraje zde velmi významnou roli. Je to proto, že regionální materiál je zdrojem zkušeností a souvisí to právě s bezprostřední zkušeností – žáci poznávají současnost i minulost svého okolí i své vlasti.¹⁶²

Ale jak je tedy můžeme do výuky zařadit? S tím vyvstává hned další otázka, co z obsahu regionálních dějin pro výuku vybrat? To, co vybereme a jak námi vybrané učivo zařadíme do výuky, by mělo rozvíjet hlavně žákovo „*myšlenkově tvořivé historické poznání*“ a také co nejlépe dosáhnout cílů, které si pro vyučovací hodinu stanovíme.¹⁶³ Regionální dějiny, které zařadíme do kontextu dějin národních, nám pomohou lépe, konkrétně a názorně přiblížit dané dějepisné učivo. Zařazení těchto dějin napomáhá tvůrčímu způsobu práce s historickým materiálem. Žákům dávají prostor rozvinout jejich dovednosti analýzy, syntézy, srovnání, konkretizace a abstrakce.¹⁶⁴

V otázce výběru regionálně-historického učiva je nejdůležitějším článkem učitel, který hodinu připravuje. Tento učitel by měl být znalý v oblasti regionu, ve kterém učí. Měl by mít „*hluboké znalosti a zájmy přerůstající v tvůrčí činnost v oblasti regionální historie.*“ Takový učitel by měl být zkušený v oblasti pedagogické i odborné a měl by ovládat metodiku práce s regionálním učivem. Zároveň by měl být schopen připravit si, sehnat si a mít k dispozici vhodné názorné pomůcky, ukázky, jednoduše něco, co žákům nejlépe konkrétně přiblíží dané učivo.¹⁶⁵

Regionální dějiny můžeme vyučovat na pozadí dějin národních. Jde tu o úzký vztah zvláštního k obecnému.¹⁶⁶ Umožňují lépe vysvětlit podstatu jevů – například sídla a způsob života, řemesla a obchod, důležitost obchodních cest, funkci kostela, zámku.¹⁶⁷ K tomu

¹⁶² NOVOTNÝ, Pavel. *Regionální dějiny a jejich postavení ve výuce dějepisu*. [online] Dostupné z: <educoland.muni.cz/down-515/>. [cit. 2016-03-23], str. 3.

¹⁶³ SVOBODA, Lubomír. *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Sborník Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, str. 14.

¹⁶⁴ ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7, str. 71.

¹⁶⁵ SVOBODA, Lubomír. *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Sborník Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, str. 14, 15.

¹⁶⁶ Tamtéž, str. 15.

¹⁶⁷ ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7, str. 72.

všemu nám pomáhá, že regionální dějiny se mohou krýt s dějinami celostátními i světovými.¹⁶⁸

Učivo můžeme žákům předkládat v různé podobě a využívat pestré vyučovací metody (vyprávění, popis, demonstrace obrazových materiálů). S žáky můžeme jako učitelé jít na historickou vycházku do města. Obejít významná místa spojená s historií, například památky – pomníky, morové sloupy, kostely.¹⁶⁹ Regionální historie nám dává mnoho možností, jak spojit zábavné s užitečným. Spojíme vyučování a vyučovací materiál se zkušenostmi žáků a názornou ukázkou. Nabízí se zde i integrace ostatních předmětů. Například historickou vycházku můžeme spojit také s přírodovědou.

¹⁶⁸ SVOBODA, Lubomír. *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Sborník Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, str. 15.

¹⁶⁹ ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7, str. 73.

3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V RÁMCI REGIONÁLNÍCH DĚJIN

3.1 HISTORIE A VZNIK PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Při pátrání po původních myšlenkách projektového vyučování se můžeme vrátit k odkazu J. A. Komenského, z jehož myšlenek se dají vybrat „*ty, které jsou v přímém kontextu s novodobým pojetím výchovy a vzdělávání a jsou v souladu s uplatňováním metody projektů ve výuce*“. Už J. A. Komenský upřednostňoval danou osobnost dítěte, „*dítka jsou mu nad zlato*“. V jeho pojetí jsou děti velmi drahocenné a přesně tak je vnímá. Říká, že je důležité brát v potaz možnosti rozvoje dítěte a jeho důležitou roli v průběhu vyučování.¹⁷⁰

Dalším z prapůvodců může být J. J. Rousseau, v jehož úvahách lze najít některé myšlenky související se soudobým pojetím projektové výuky. I on vnímal velmi důležité samostatnost dětí a jejich vlastní zkušenosti, kterou mohou získat kontaktem s okolím. Pro dítě je významná bezprostřední zkušenost, to, na co si přijde „*vlastním pozorováním, vlastním uvažováním, vlastní empirií*“. Právě díky tomu se dítě může správně vyvíjet.¹⁷¹

Dalším, kdo se hlásil k myšlenkám J. J. Rousseaua, byl jeho pokračovatel a zastánce J. H. Pestalozzi. Ten postavil „*svůj systém na pedagogice 'pomoci a porozumění'*“. Centrem všeho dění by mělo být dítě, u kterého se bude usilovat o jeho komplexní vývoj a rozvoj - „*fyzický, mentální a morální, s akcentem na mravní rozvoj*“. J. H. Pestalozzi působil v Yverdonu (město na západě Švýcarska), kde se dětem věnoval. Právě zde shledáváme podobnost projektové výuky a práce těchto dětí. Děti zakládaly různorodé sbírky. Sbíraly rostliny, minerály, hmyz, ale zajímaly se také o chov domácích zvířat. Vše vypracovávaly samostatně. Z jeho myšlenek vycházela reformní pedagogika.¹⁷²

Před více než sto lety se v Evropě a Americe vyučovalo dle modelu tzv. Herbartovské školy. Tento model spočíval v tom, že učitel byl autorita a žáci neměli v podstatě dovoleno během výuky nic jiného, než sedět, poslouchat a zapisovat si, co jim učitel vykládá. Jediným prostředkem pro výuky a poznání žáků tedy bylo slovo, slovo učitele. V této době se nikdo nezajímal ani o to, zda žák daným slovům rozumí. Učitelé účelně potlačovali přirozenou aktivitu dítěte, která by jim mohla bránit v pozornosti. Na konci 19. století se tento způsob výuky začal kritizovat. Kritika se zvedla nezávisle na sobě v několika oblastech. Kritizován byl především onen způsob výuky dětí. „*Novou hodnotou se místo pasivity poslušného žáka*

¹⁷⁰ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 24.

¹⁷¹ Tamtéž, str. 25.

¹⁷² Tamtéž, str. 25.

stala dětská zvědavost a přirozená aktivita a to jako pozitivní zdroj učení a poznání, které vychází z dítěte samého.“ Hlavními představiteli byli ti, kteří se později semknuli v novém hnutí – reformní pedagogika neboli hnutí nové výchovy.¹⁷³

Reformní pedagogika reaguje taktéž na vývoj tehdejšího světa. V té době docházelo k rozvoji průmyslu, vědy, měnily se ekonomické i společenské poměry. I proto byla potřeba vychovávat osobnosti. Lidi, které budou mít ty správné hodnoty, zkušenosti a nebude jim dělat problém se přizpůsobit.¹⁷⁴ Díky rozvoji průmyslu se výroba a trh práce přesunul do továren. Děti ztratily možnost sledovat své okolí při práci a tím se třeba něco přiučit, tzv. „okoukat“. Bylo potřeba dětem vše přiblížit a názorně ukázat právě ve škole. V této době se opět staly aktuálními myšlenky Rousseaua a Pestalozziho. Výuka se proměnila v žákovsko samostatné bádání a řešení problémů.¹⁷⁵ „*Hlavními představiteli a zakladateli pragmatické pedagogiky byli John Dewey a William Heard Kilpatrick. A právě jejich myšlenky se staly předpokladem pro projektové vyučování.*“¹⁷⁶ John Dewey pokládal za podstatné spojit školu a reálný život. Škola by měla být pro dítě nejen místem pobývání, ale hlavně učení, učení přímo životem. Bylo nesmyslné, aby dítě v učebně jen sedělo, poslouchalo a dostávalo nereálné úkoly, které nesouvisely se skutečností. Vyzdvihuje význam tehdejší společnosti a její dopad na potřeby a cíle člověka. V roce 1918 toto pojetí rozvinul W. H. Kilpatrick. Ten také napsal první studii o projektovém vyučování a stal se jeho zakladatelem.¹⁷⁷

3.2 ZAČÁTKY PROJEKTOVÉ VÝUKY V ČECHÁCH

Vyučování v českých školách během 19. a 20. století bylo zcela pod vlivem Herbartovské školy. Učitelé se nezabývali potřebami žáků. Vše bylo založeno na formalismu a pedantství. Tento učební styl převzalo i nově vzniklé Československo v roce 1918. Ve 20. letech se začalo mluvit o reformě tehdejšího školství, ale nejvýraznější pokroky k reformě se staly až v letech třicátých.¹⁷⁸

¹⁷³ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, str. 10.

¹⁷⁴ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 26.

¹⁷⁵ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, str. 11.

¹⁷⁶ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 26.

¹⁷⁷ Tamtéž, str. 27.

¹⁷⁸ Tamtéž, str. 29.

Čeští učitelé se snažili nelézt vhodná témata, která by v rámci svého předmětu mohli použít pro projektové vyučování. Veškeré pokusy o projekty se konaly hlavně na obecných a měšťanských školách. Nejvýraznějším prvkem při výběru témat byl vztah k danému regionu. Děti se mohly naučit obecně od konkrétního. Pojmy a jevy, které byly ve školních osnovách, žáci pozorovali ve svém blízkém okolí. „*Například základní znaky středověku a středověkého hradu samy poznávaly na základě výletu na blízký hrad.*“¹⁷⁹ S tím souvisí jméno V. Příhody, který se rozhodl dělat zásadní kroky pro reformu tehdejšího českého školství. V roce 1929 mu Ministerstvo školství povolilo zakládání pokusných škol, ty pracovaly až do svého uzavření během okupace.¹⁸⁰

To, co se dělo na konci 30. let a následná nacistická okupace státu, znamenalo konec veškerých pokusů o reformy. Ukončilo to i činnost pokusných reformních škol. Bohužel ani konec války neznamenal pokrok v rozvoji reformních myšlenek. Po nástupu Komunistické strany Československa k moci se výchova a vzdělávání staly hlavně politickým nástrojem. Výuka vycházela z filozofie marxismu a leninismu. Během této vlády nedocházelo k žádné pokrokové reformě školství a o projektovém vyučování není ani zmínka.¹⁸¹

Revoluce v roce 1989 nám opět dala možnost a otevřela cestu k znovuobjevení různých metod vyučování. Na začátku, v první polovině 90. let, vycházelo projektové vyučování z potřeb učitelů. Ti chtěli nějakým způsobem reformovat školu, školský systém, způsob výuky. Chtěli najít prostředek, jak lépe motivovat své žáky. To vše v možnostech projektové výuky bylo. Ovšem byl zde problém, jak projekty zařazovat do učebních plánů. Situace se změnila, když vznikly vzdělávací programy Obecná a Národní škola. Tehdy začali mít učitelé „volnější ruku“. Teprve po uzákonění rámcového vzdělávacího programu, kdy si školy začaly tvořit vlastní školní vzdělávací programy, došlo k možnosti zařazení projektové výuky volně do vyučování. „*Projekty se staly prostředkem naplnění současných vzdělávacích plánů.*“¹⁸²

¹⁷⁹ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, str. 12.

¹⁸⁰ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 29, 30.

¹⁸¹ Tamtéž, str. 31.

¹⁸² TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, str. 13.

3.3 CO JE PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

Většina zdrojů hned v úvodu předesílá, že projektová výuka se nedá přesně definovat. Různí autoři mají různé názory, ale v každé z jejich definic se dá nalézt něco podstatného. Když spojíme to podstatné od každého autora, dostaneme základní rysy projektové výuky.

Uvádím základní rysy tak, jak je shrnula Coufalová:

- Projekt se zajímá o to, co dítě potřebuje a vychází z jeho zájmů, tím dokáže uspokojit jeho potřebu získání nových zkušeností a umožňuje mu zodpovídat za své jednání
- Projekt reaguje na aktuální situaci a konkrétně z ní vychází. Neprobíhá pouze ve škole a umožňuje zapojení rodičů i širšího okolí.
- Projekt je mezioborový.
- Projekt je především akcí žáků.
- Během projektu žáci vytváří určitý produkt. Postup a konečný produkt je vhodné zdokumentovat. Nakonec žáci vytvoří prezentaci, kterou představí své výsledky, buď ve škole, nebo mimo ni.
- Projekt většinou probíhá jako skupinová práce, neboť je velmi významná pro osobnostní rozvoj žáka a prospívá efektivitě procesu učení.
- Projekt vytváří vztah mezi školou a širším okolím. Škola se tak může integrovat do společenského dění obce.¹⁸³

Z toho nám vyplývá, že zařazení projektů do výuky žáky motivuje. Pomáhá jim v seberealizaci. Učí je kooperaci a spolupráci ve skupině. Všechny znaky považují za důležité v rozvoji žáka. Je to příprava na budoucí vzdělávání i profesní život. Zároveň se učí spolehnout sami na sebe a umět si své dílo, práci obhájit.

V projektové výuce vytváříme složitější, souhrnné problémové úlohy, máme skupinové záměry a plány. Chceme, aby to, co s žáky děláme a tvoříme, bylo pro jejich rozvoj co nejpraktičtější. Výuka v projektech není jen o vyučování v učebnách. Projekt nám umožňuje přesouvat výuku mimo školu.¹⁸⁴ Tento typ výuky dává učiteli možnost rozvíjet velké množství vlastních dovedností.¹⁸⁵

¹⁸³ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-716-8958-0, str. 6.

¹⁸⁴ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5, str. 168.

¹⁸⁵ PETTY, Geoffrey a Vlastimil ŠVEC. *Moderní vyučování*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8978-X, str. 213.

3.3.1 TYPY PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Projekty můžeme členit dle různých hledisek. Můžeme je rozdělit například podle Valenty dle¹⁸⁶:

POČTU ŽÁKŮ	<ul style="list-style-type: none"> • individuální • kolektivní • skupinové 	<ul style="list-style-type: none"> - třídní - ročníkové - víceroční - celoškolní
ČASU	<ul style="list-style-type: none"> • krátké projekty • dlouhé projekty 	
VELIKOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • malé • velké 	
MÍRY ZACHOVÁNÍ ČI PROPOJENÍ VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ	<ul style="list-style-type: none"> • v rámci jednoho předmětu • v rámci příbuzných předmětů • mimo výuku předmětů: vedle nich (zahrnují více předmětů či oblastí poznání) • místo předmětů 	
KONCENTRAČNÍHO JÁDRA	<ul style="list-style-type: none"> • obecné téma • konkrétní podnět • problém • výchovně vzdělávací cíl 	

¹⁸⁶ VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-706-8066-0, str. 4.

Podle Kratochvílové můžeme dělit i podle toho, jakou roli v projektu hraje učitel a jaká je míra svobody studenta/žáka, na:

- *strukturovaný projekt* – žák dostane již zformulované téma i s postupem pro získání informací a jak je má zpracovat
- *nestrukturovaný projekt* – žák si sám vybere téma, podle svého získá informace, které zpracuje, vytrídí, analyzuje a nakonec představí výsledek své práce¹⁸⁷

3.3.2 FÁZE PROJEKTU

Protože projekt je potřeba pořádně naplánovat, můžeme si ho rozdělit na jednotlivé fáze. Ty jsou u všech projektů obdobné:

Podnět

Impuls k realizaci projektu může vycházet od různých zdrojů. S námětem může přijít učitel, rodič, ovšem neoptimálnější je, pokud si projekt navrhnou sami žáci. To znamená i téma. V první fázi přemýšlíme a diskutujeme o tom, co, proč a jak. Zvažují se možnosti. „*Je to fáze prvního nápadu, myšlenky, která zaujme a stojí za to ji zrealizovat.*“ Nejlepší je, pokud nám, jako učitelům, dané téma umožní do projektu integrovat co nejvíce předmětů.¹⁸⁸

Plánování

Pro plánování projektu je důležité, aby se ho zúčastnili všichni žáci či osoby, které budou do vypracování projektu zahrnuty (rodiče, ostatní partneři). Se všemi je vhodné udělat „brainstorming“. Při brainstormingu všichni účastníci „chrlí“ své nápady, myšlenky, možnosti, asociace, zkrátka vše, co je napadne. Pro utřídění prvotních myšlenek je vhodná například myšlenková mapa, kdy graficky zaznamenáme nejzajímavější myšlenky a můžeme diskutovat o tom, zda je možnost jejich realizace. Plánujeme, jak zajistíme organizaci, jak bude dlouhý, jeho formu apod. To, jak projekt naplánujeme, nám s největší pravděpodobností předurčí jeho úspěšnost.¹⁸⁹ Pro představu uvádím, co vše je potřeba si se žáky stanovit při plánování projektu. Hlavní je, aby měl stanovené cíle, zdroje informací, výstup. Nejvhodnější je si uspořádat schéma práce:

- co vše do projektu zahrneme
- forma práce

¹⁸⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 45, 46.

¹⁸⁸ KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: projektová metoda ve škole a za školou*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6, str. 39.

¹⁸⁹ Tamtéž, str. 39.

- rozdělení rolí
- časový harmonogram
- místo, kde bude projekt probíhat (školní, mimoškolní)
- zdroje informací, pomůcky
- rozsah produktu
- forma prezentace konečného produktu
- „Každá skupina může připravit i „opakovací aktivitu“ – např. kvíz, mapu, grafy, křížovku ke slovní zásobě, otázky po zhlédnutí vytvořeného videa apod. – vše v závislosti na projektu“¹⁹⁰

Realizace

Realizace se liší projekt od projektu. Podstatné je, aby žáci byli během realizace aktivní, samostatní. Docházelo k zisku nových zkušeností a poznatků. Žáci zlepšovali svou práci a kooperaci ve skupině. Většinou žádné provedení nejde tak, jak bychom si přáli nebo původně naplánovali. Proto i během realizace projektu je potřeba počítat s tím, že se vyskytnou problémy, které je potřeba řešit. Mnohdy ale zdánlivě špatné je k něčemu dobré. Proto i změny a následná improvizace může přinést své ovoce. Žáky je potřeba vést k použití vlastní fantazie a kreativity. Je vhodné, aby učitel sledoval skupiny při jejich práci. Zkusil je porovnávat a občas ohodnotil dosavadní práci. Popřípadě může žákům poradit, jak dále pokračovat.¹⁹¹ Dalším krokem v procesu realizace je závěrečná prezentace výsledků projektu. Tato prezentace může mít spoustu podob. Představení výsledků můžeme udělat v rámci třídy, školy ale i veřejně – například pro rodiče či jiné pozvané hosty. Jednotlivé týmy nebo celá třída představují produkty svého bádání, informace, které zjistily a také obhajují to, k čemu svou prací došly. Výsledky projektu můžeme využít i jako výzdobu třídy či chodby ve škole, kdy se s danými závěry může seznámit jakýkoliv návštěvník.¹⁹²

Hodnocení

Pro objektivní posouzení výsledků práce je nutné stanovit kritéria a způsob hodnocení dopředu. První část by se měla týkat klasifikace průběhu a to především ihned po ukončení práce. Můžeme se ptát, zda práce šla tak, jak jsme chtěli či co nového se žáci

¹⁹⁰ *Projektové vyučování: Metodická příručka*. [online]. Dostupné z:

<http://www.kurzyproucitele.cz/downloads/metodiky/Metodika_4_ProjektoveVyucovani.pdf>. [cit. 2016-03-22], str. 8.

¹⁹¹ KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: projektová metoda ve škole a za školou*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6, str. 39.

¹⁹² Tamtéž, str. 39.

naučili. Napodruhé bychom se měli zabývat efektivitou projektu a to především, zda bude užitečné projekt znovu použít a co by bylo vhodné změnit.

Hodnocení by mělo mít několik fází. Zaprvé sebereflexe samotných žáků.¹⁹³ To, jak se chovali, jak byli užiteční a co přinesli své skupině, projektu. Využíváme také možnost hodnocení jednotlivých členů skupiny ostatními členy. Žáci se dozvídají, jak ostatní viděli jejich působení a jak ho hodnotí. Mají tedy prostor k nápravě chyb, které povedou k lepšímu výkonu v dalším projektu.¹⁹⁴ Dále hodnotí jednotlivé skupiny průběh práce na projektu. Můžeme tak nalézt chyby, kterým se později vyvarovat, vymyslet lepší řešení problémů. Pokud budou žáci zvyklí pracovat kooperativně, budou schopni zhodnotit i naplnění cílů. Je důležité hodnocení projektu věnovat maximální péči a čas. Nakonec se k projektu vyjádří i učitel. Ten by měl projekt a jeho výsledky v závěru „shrnout, uzavřít a zhodnotit jako celek.“ Nejvhodnější formou hodnocení je to slovní, kdy žákům předáme svůj pohled na věc. To, co se během hodnocení dozvíme, jaké zpětné vazby dostaneme, bychom měli použít pro zlepšení výsledků žáků i k vlastní učitelské praxi.¹⁹⁵

3.3.3 VÝHODY A NEVÝHODY PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Jako vše, i projektová výuka nemá jen klady, obnáší také zápory. Při vypracovávání projektu či rozhodnutí projekt zrealizovat je tedy potřeba zvážit jeho pro a proti a vzít je v potaz.

Výhody

Projekt:

- motivuje a podněcuje žáky k práci, dává jim větší zodpovědnost
- žáci mají možnost řešit praktické úkoly a problémy spjaté s reálným životem
- žákům dává prostor k rozvoji schopnosti spolupráce s ostatními, kdy si mohou vzájemně pomáhat při práci
- do tradiční výuky vnáší nové podněty a žáci mají možnost získat vlastní zkušenost
- *rozvíjí u žáků vytrvalost, pohotovost, tolerantnost, sebekritičnost i sebedůvěru*

¹⁹³ KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: projektová metoda ve škole a za školou*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6, str. 39

¹⁹⁴ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-712-1, str. 91.

¹⁹⁵ KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: projektová metoda ve škole a za školou*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6, str. 39.

- výuka se stává kreativnější a nápaditější¹⁹⁶

Nevýhody

Zatímco u výhod projektové výuky je to jasné a většina autorů se shoduje, nevýhody jsou viděny velmi odlišně. Já uvádím nedostatky, jak je vidí J. Henry.

- větší nároky na žáka
- časově náročné vypracování projektů
- je nutné dohlížet na průběh projektu
- potřeba vypracovat návrh, aby projekt probíhal bez problémů
- průpravná cvičení pro žáky i učitele
- složité hodnocení projektů a jeho dlouhé časové zpracování
- případné další výdaje potřebné k uskutečnění projektu¹⁹⁷

¹⁹⁶ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5, str. 170.

¹⁹⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0, str. 51.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se budu věnovat tomu, jaké možnosti nám nabízí metoda projektového vyučování v rámci tématu regionální historie. Práce bude připravena na možnosti základní školy v Nerudově ulici v Jirkově. Školu charakterizuji, představím projekt a zařadím ho do ŠVP. Nakonec metodicky popíšu, jak lze projekt aplikovat. Vše bude doplněno o poznatky z vlastní realizace projektu ve čtvrté třídě.

4 ZÁKLADNÍ ŠKOLA NERUDOVA

4.1 CHARAKTERISTIKA

Základní škola v Nerudově ulici se nachází v části města Ervěnice. Tato oblast je, možná, nechvalně známá tím, že zde žije romská minorita. Děti z romských rodin zastupují asi polovinu žáků této základní školy.

Škola je poměrně velká, má dvě budovy – 1. stupeň a 2. stupeň. Dále je k budovám připojen pavilón dílen a dvě tělocvičny – jedna velká a jedna menší. Ke škole patří venkovní hřiště a školní jídelna s družinou. Dvůr školy je zatravněn a je zde možnost i venkovního využití pro žáky a děti z družiny.¹⁹⁸

4.2 NÁVRH PROJEKTU

Anotace:

Projekt se zaměřuje na poznání místa, kde žáci žijí a chodí do školy, především na jeho historii. Je zaměřen, z časového hlediska, na celý školní rok. Projekt se skládá ze tří dílčích „podprojektů“. Vzhledem k tomu, že dva z nich jsou ve formě vycházky, je vhodné projekt zařadit na začátek školního roku v měsících září-říjen či do posledního čtvrtletí, na období mezi měsíci březen-květen. Žáky vede ke zdokonalení v komunikaci, práci ve skupině a v kooperaci s ostatními spolužáky. Učí se sami vyhledávat informace z různých zdrojů, tyto informace třídit a používat. Projekt integruje i většinu ostatních předmětů a žáci tak mají pocit, že krůček po krůčku dochází k zadanému cíli – závěrečná výstava.

Forma realizace	dlouhodobý projekt
Ročník	4. ročník ZŠ
Časový rámec	celý školní rok
Typ projektu	dlouhodobý kombinace školní a mimoškolní společný (třídní) vícepředmětový uměle připravený
Vzdělávací oblasti	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace Matematika a její aplikace Umění a kultura

¹⁹⁸ Technické zázemí školy. 3. *Základní škola Jirkov* [online]. Dostupné z: <<http://3zsjirkov.cz/cz/technicke-zazemi-skoly>>. [cit. 2016-03-22].

	Člověk a svět práce Informační a komunikační technologie
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova Mediální výchova
Smysl projektu	Zajímavým způsobem poznat místo svého bydliště a místo, kam chodím do školy. Zařazení regionální historie do výuky pro žáky zábavným a nenásilným způsobem. Rozvoj komunikace a spolupráce mezi žáky.
Cíle (očekávané výstupy)	Žák: - vyhledá informace z různých zdrojů (knihy, učebnice, internet), popíše způsob zisku dat, informace roztřídí - pracuje ve skupině, řídí se pokyny vedoucího skupiny; pokud je vedoucí skupiny řídí její jednotlivé členy a vydává pokyny; komunikuje dle společenských norem - promyslí a provede hodnocení jednotlivých úkolů - provede sebereflexi a zhodnocení svého působení ve skupině - zhodnotí své kolegy ze skupiny - využívá pro svou práci různé pomůcky a zdokonaluje tak své dovednosti - zdokonalí svůj mluvní i písemný projev - společně se spolužáky připraví závěrečnou výstavu
Organizace	- práce ve třídě, mimo školu - individuální práce - skupinová práce - kooperativní výuka
Produkty projektu	soubor plakátů ilustrovaná kniha pověstí plánek vycházky informační brožura báseň
Způsob prezentace	Výstava pro pozvané hosty na konci školního roku
Způsob hodnocení	Průběžné hodnocení dílčích úkolů učitelem Sebehodnocení a hodnocení žáků Hodnocení hostů po výstavě

Organizace dlouhodobého projektu:

Projekt je rozdělen do několika hodinových, celodenních i týdenních projektů. Každý z projektů bude souviset s dějinami města Jirkova. Žáci budou pracovat pokaždé v jiné skupině i individuálně, vyzkouší si odlišné role v kooperativním vyučování. Scénáře jednotlivých projektů budou odlišné, aktivity různorodé. Pro učitele je důležité mít k dispozici veškeré pomůcky, možnost tisku a hlavně znalost místních dějin.

4.3 ZAŘAZENÍ PROJEKTU DO ŠVP ZÁKLADNÍ ŠKOLY V NERUDOVĚ ULICI

Projekt nebude těžké do ŠVP zařadit. Už sama škola počítá s celoškolskými projekty s podobnou tematikou. Je to projekt Den Země a projekt Týden jirkovských památek. V rámci těchto dvou celoškolských projektů by se dal realizovat i můj projekt. Do období, kterému je vyhrazen projekt Den Země, bych zařadila vycházku na Červený Hrádek, do které je integrován také obsah environmentální výchovy. Do období, kterému je vyhrazen projekt Týden jirkovských památek, bych zařadila vycházku do centra města, kde se žáci podrobněji seznamují s vybranými pamětihodnostmi. Projekt, ve kterém je zařazena četba pověstí, bych zařadila do období měsíce února, ve kterém probíhá masopust. Je zde možnost integrovat tento tematický celek do týdenní výuky.

5 REALIZACE PROJEKTU

5.1 CHARAKTERISTIKA TŘÍDY

Jak už jsem předeslala v úvodu, jedná se o 4. ročník základní školy. Ve třídě bylo 24 žáků, z toho 15 chlapců a 9 dívek. Třída měla klasické uspořádání – 12 lavic po dvou žácích ve třech řadách po čtyřech. Navíc byla vybavena interaktivní tabulí a pianem.

Už dané uspořádání nasvědčuje tomu, že žáci jsou vyučováni tradičním způsobem – 45 min výuka, 10 min přestávka. Většinu času tráví ve své lavici se svým spolužákem nebo u tabule. Co se týče spolupráce, nebyli na to zvyklí. Když jsem s nimi začínala, abych zjistila, jaké jsou jejich možnosti, zkoušela jsem různé typy skupinové výuky. Děti měly mezi sebou velmi hezké a přátelské vztahy, nebylo pro ně tedy těžké pracovat v jakémkoliv seskupení, což mi nakonec usnadnilo práci.

5.2 MOTIVACE

Abych žáky uvedla do obrazu, aby věděli, co je čeká, věnuji jednu vyučovací hodinu motivaci pro tuto práci. Žáci během ní dostanou veškeré informace, budou mít prostor na dotazy. Zároveň se v této hodině sami realizují a stanou se spolutvůrci projektu.

- Povídání o místě bydliště
 - Kde přesně bydlíš? Kam rád chodíš? Chodíte s rodiči na procházky? Kam?
 - Máš okolo domu něco významného, zajímavého?
 - Co je pro tebe historie? Dějiny?
 - Znáš od rodičů/prarodičů něco z dějin Jirkova?
 - Co si představíš pod pojmem památka?
 - Znáš nějaké jirkovské památky?

Po motivačním rozhovoru žáky uvedu do „tajů“ našeho projektu. Nastíním jim, že se bude týkat našeho města, abychom se o něm dozvěděli více, než už ví.

- Návrh názvu projektu

Abby měli žáci pocit, že se na projektu podílí a dalo jim to větší zodpovědnost, požádám je, aby vybrali název. Za pomoci brainstormingu napíšu na tabuli vše, co je napadne. Z asi 15 různých nápadů („Bydlíme v Jirkově“ - Daniel; „Jirkované“ - Emil; „Jirkov a historie“ - Karolína aj.) jsme společně vybrali název „Jirkov našima očima“, který vymyslela Eliška. Tento název nás bude provázet po celou dobu tvorby.

6 JIRKOV NAŠIMA OČIMA

6.1 PO STOPÁCH JIRKOVSKÝCH POVĚSTÍ

Prvním z dílčích projektů, který se bude skládat ze tří projektových dnů, jsem nazvala „*Po stopách jirkovských pověstí*“. K Jirkovu a jeho blízkému okolí se vztahuje několik pověstí. Pro žáky jsem vybrala tři pověsti. Posláním projektu je žáky s pověstmi seznámit. Budou znát jejich názvy, převypráví příběh. Pověsti nám poslouží také k integraci různého učiva. Díky centrům výuky si žáci upevní znalosti z českého jazyka a čtení, matematiky, vlastivědy, přírodovědy.

Časový rámec	tři projektové dny (11 vyučovacích hodin)
Vzdělávací oblasti	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace Matematika a její aplikace Člověk a svět práce Umění a kultura
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Cíle (očekávané výstupy)	Žák: - čte a zdokonaluje svůj mluvní projev - hledá spojitosti v textu - vyjadřuje své pocity z textu - orientuje se v textu a plní úkoly dle zadání - doplňuje správné i/y v textu - řeší slovní úlohu dle zadání - vybavuje si učivo z předchozích hodin vlastivědy a přírodovědy - vyrobí knihu pověstí dle zadání (kresba, malba, lepení, stříhání) - zdokonaluje svůj písemný projev - vyjmenuje názvy tří pověstí vztahující se k městu Jirkovu - převypráví pověst vlastními slovy - spolupracuje se svými spolužáky - podílí se na výsledku skupinové práce - zhodnotí svou práci ve skupině - zhodnotí práci ostatních členů skupiny
Předpokládané pomůcky	nakopírované pověsti čtvrtky A4, A3 pastelky, fixy, černá temperová barva, tužka pracovní listy k centrům výuky
Produkt projektu	Naše kniha pověstí Vyplněný pracovní list

6.1.1 PRVNÍ PROJEKTOVÝ DEN

V prvním projektovém dnu s žáky přečteme všechny tři pověsti, kterým se budeme věnovat dvě vyučovací hodiny. Budu s nimi pilovat správnou výslovnost a správné čtení. Zároveň se budeme věnovat porozumění textu.

S žáky si také nejprve řekneme rozdíl mezi pověstí a pohádkou. Popovídáme si o tom, jaké pověsti znají.

Četba pověstí

S žáky budeme číst tři vybrané pověsti. Texty budeme číst na části, abych žáky lépe vtáhla do děje a dala jim možnost danému textu porozumět.

Před čtením každé z pověstí bude probíhat tzv. fáze evokace, kdy žáci dostanou k dispozici zatím jen název, aniž by se s ním setkali někdy předtím. Budu se jich ptát:

- Jaký příběh by se mohl skrývat za tímto titulem?
- O čem asi budeme číst?

Každý z žáků nastíní nějakou svou představu, o čem si myslí, že by daný příběh mohl být. Po takovém úvodu bude následovat samotné čtení, kdy se žáci budou ve čtení nahlas střídát.

Pomsta mrtvých

1. část:

„Každé provinění proti zemřelým se těžce mstí. Důkazem toho byla tragická událost, k níž došlo v Jirkově o masopustním úterku v roce 1558. Den tehdy začal radostně a rušně, kdekdo netrpělivě očekával svatební průvod v maskách. Starosvat už od rána jezdil na svém šedáku a statně popíjel, kde mu jen nabídli sklenici. Vždyť byl na něho také pěkný pohled! Na hlavě měl šaškovskou čepici, jedna škraboška byla vpředu rozšklebena do úsměvu a druhá vzadu stažena v plačící grimasu. Všeobecné napětí v shromážděném davu povolilo, když konečně dva heroldové – hlasatelé oznámili, že se vytoužená chvíle přiblížila. Byla to pastva pro zvědavé zraky a zkouška pro lidské uši. Za halasného troubení, smíchu, a výskání projížděla pomalu ulicemi pestrá směsice svatebčanů.“¹⁹⁹

- O čem jsme se zatím dočetli?
- Kdy se stala ona tragická událost? V jakém je to století?

¹⁹⁹ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 2. svazek, str. 3.

- Kdo je to starosvat? Kdo jsou to heroldové?
- Kdo by mohl být mezi svatebčany?

2. část

„Vpředu jezdci jako rytíři, pak městští trubači, za nimi nevěsta a ženich s obrazem Panny Marie, potom starosvat s družičkami a vedle nich sám sv. Mikuláš se dvěma čerty na řetězech. A nakonec čtyřicatero saní s vyšňořenými a rozjařenými hosty. Ve městě nebylo věru toho dne nikoho, kdo by se neveselil s ostatními. U kostela průvod na chvíli postál. Podroušený starosvat hlasitě zatroubil a lehkomyšlně zavolal na hřbitov: „Vzhůru, vzhůru, lenoši! Ven z vašich brlohů! Dnes je masopust a ve městě je pro vás košťat dost! Sedněte na ně a jedte s námi! Kupředu!“ Opilec se nato skácel z koně za hlasitého chechtotu ostatních a veselý průvod pokračoval dále k Chomutovu. Dobrou náladu nepokazila ani prudká vichřice, která se náhle rozpoutala a smetla cestou svatební pár i mnoho jiných účastníků veselí do sněhu. V Chomutově se všichni pořádně napili horkého vína a jejich rozjaření ještě stouplo. Když pak vyjžděli městskou branou na zpáteční cestu, octl se vedle tří prvních jezdců ještě čtvrtý.“²⁰⁰

- Tipoval jsi stejné svatebčany, jako uvádí autor?
- V textu se setkáváme s pojmem masopust. Víš, co to je?
- V jakém ročním období se asi příběh odehrává?
- V poslední větě se dozvídáme, že se vedle tří prvních jezdců objevil ještě čtvrtý. Kdo by to mohl být?

3. část

„Byl černý od hlavy až k ostruhám, mával černou korouhví s umrlčí lebkou, dokonce i jeho černý štít nesl obraz smrti s kosou. Byl na něho nepřijemný pohled, jak se tak objevoval střídavě hned vlevo, hned vpravo podle saní a počítal svatebčany. Za soumraku začaly dokonce z jeho korouhevni žerdě sršet jiskry a mnohým se zdálo, že cítí pach pohřebních pochodní.

Tak to šlo až zase k jirkovskému kostelu. Tam u hřbitova zvedl záhadný rytíř hledí, uhodil starosvata po plecích a zvolal: „Ty se mnou půjdeš první, ostatní přijdou za námi!“ Ubožák hrozně vykřikl, neboť zíral přímo do obličeje kostlivce. Ale v tom se už zase rozléhal

²⁰⁰ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 2. svazek, str. 3.

hlas tajemného jezdce: „Dnes jste hostili vy mne, o příštím masopustě budete všichni hosty mými!“. Pochodeň náhle zhasla a kostlivec zmizel ve tmě za temného rachocení. Dlouho zůstali svatebčané zaraženi, pak se však veselí vrátilo znovu na taneční prkna a trvalo až do příštího dne.²⁰¹

- Naplnilo se tvé očekávání v podobě čtvrtého jezdce? Kdo to je?
- Co kostlivec myslel tím, když řekl svatebčanům, že příště budou oni jeho hosty?

4. část

„A právě když se už všichni chystali podle starého zvyku masopust pohřbít, rozhoupal se náhle jirkovský umíráček. To vyzváněli ubohému starosvatovi, jehož kostlivec vyzval k sobě na hřbitov. Tak se dostal po třech dnech jako první mezi ty, které tak bujně zval na veselku. Po něm rychle následovala nevěsta, družičky, přední jezdec, ženich, pak další a další svatebčané. Nebylo dne, aby se nad postiženým městem umíráček odmlčel. Jeden pohřeb stíhal druhý. Celý rok byli nešťastní měšťané pronásledováni strašným morem a na čtyři sta padesát jich bylo už mezi mrtvými, když nadešel čas masopustu.

O masopustní neděli kázal farář svým skleslým věřícím: „Vyděte opět v průvodu, ale ne v maskách a v bujném veselí, oblečte pytlou a posypte si hlavu popelem!“ A skutečně na masopustní úterý šli muži i ženy ve smutečních šatech s černými šerpami městem k hřbitovu. Tam nařikali a prosili své mrtvé za odpuštění.“²⁰²

- Jak to tedy kostlivec myslel, když všechny pozval k sobě?
- Jak chtěli Jirkovští odvrátit kletbu? Myslíte, že se jim to povedlo?

5. část

„Byli jistě vyslyšeni, poněvadž od té doby již nikdo neonemocněl, a kdo nemocen byl, brzy se uzdravil.

Na Květnou neděli pak všichni vzdali v kostele díky za odvrácení moru. Jirkovští však po léta nemohli na nešťastný masopustní úterek zapomenout a dlouho to trvalo, než se odvážili podobný svatební průvod opět uspořádat.“²⁰³

²⁰¹ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 2. svazek, str. 3, 4.

²⁰² Tamtéž, str. 4.

²⁰³ Tamtéž, str. 4.

- Když si vzpomeneš, jaké jsi měl o příběhu očekávání, naplnilo se?
- Co pomohlo obyvatelům k odvrácení hrozné kletby?
- Jaký jste z pověsti měli pocit?

Zlí rytíři

1. část

„Nad novou jirkovskou údolní nádrží mezi obcemi Březencem a Květnovem stával na příkré zalesněné skále hrad Najštejn. Byl založen někdy ve 14. století a ještě v témže století opuštěn. Do dnešní doby se zachovaly jen nepatrné zbytky základů a valů. Pověst má však časový údaj jiný. Podle ní prý v něm už v 11. a 12. století sídlil smělý a zlopověstný loupeživý rytíř. Poněvadž mu purkrabí z Červeného Hrádku bránil v jeho nekalé činnosti, zaujal vůči němu tvrdý a nepřátelský postoj. Jednou se dokonce odvážil unést mu jeho prvorozeného synka i s chůvou. A aby se rodiče domnívali, že dítě roztrhala divá zvěř, postříkal jeho šaty krví a rozházel je blízko červenohrádeckého sídla. Sám pak dítě vychovával jako vlastního syna a vštěpoval mu svou zatvrzelou nenávist k celému Červenému Hrádku.“²⁰⁴

- Co jsme se zatím dozvěděli? O kom zřejmě bude vyprávět pověst?
- Jak si představuješ onoho rytíře? Co znamená, že byl zlopověstný a loupeživý?
- Proč tento loupeživý rytíř tolik nesnášel purkrabího z Červeného Hrádku?

2. část

„Jednou se ale stalo, že loupeživý rytíř přepadl benátské kupce a musel se přitom utkat ve zbrani přímo s červenohrádeckým purkrabím, který už předem slíbil kupeckému průvodu ochranu a přichvátal proto na místo činu se svými zbrojnoši a snažil se napadeným pomoci. V boji byl rytíř smrtelně zraněn a jen s námahou se dostal zpět na svůj hrad. Než skonal, dal si k úmrtnímu loži zavolat svého nevlastního syna a ten mu musel slíbit, že se za jeho smrt pomstí.“²⁰⁵

- Jak se sem mohli dostat benátské kupci v té době?
- Jak myslíte, že bude chtít syn pomstít smrt svého otce?

²⁰⁴ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 3. svazek, str. 13.

²⁰⁵ Tamtéž, str. 13.

3. část

„Nový pán na Najštejně šel ve šlépějích svého domnělého otce. Po čase se mu dokonce podařilo uloupit z Červeného Hrádku purkrabího dceru. Tajnými podzemními chodbami ji dovedl na svůj hrad. Tam ji držel v zajetí a později ji dokonce chtěl za manželku. Dívka se však bránila, neboť její srdce patřilo již jinému. Nepomohly ani prosby ani slzy, den oddavek byl stanoven. Dívka se na oko podrobila osudu, jen si ještě vyžádala dovolení, aby se mohla vyzpovídat. Rytíř ji poslal s ozbrojeným doprovodem do Chomutova. Zde si ubohá postěžovala zpovědníkovi. Ten jí dal sáček čočky a poradil jí, aby cestou zpět nepozorovaně pouštěla zrnko po zrnku. Uposlechla a tak byl konečně odhalen přístup ke skrytému lupičskému doupěti.“²⁰⁶

- Co znamená, že rytíř šel ve šlépějích svého otce?
- Proč by si rytíř nemohl vzít za ženu dívku z Červeného Hrádku? Kdo to byl?

4. část

„Purkrabí, upozorněn knězem, vydal se po značené stezce se svými muži k nepřátelskému hradu a po tvrdém odporu vnikl dovnitř. Aby vítěze zadržel, vyvrhl zlý rytíř purkrabího dceru na hlásnou věž a hrozil, že ji odtud svrhne z okna, jestliže rychle neodtáhnou. Mezitím však za ním vystoupila stará chůva, která jediná znala tajemství jeho původu, a řekla mu, že chce vlastně zavraždit svou sestru a že bojuje proti vlastnímu otci. Jak to rytíř uslyšel, vrhl se sám z věže do hlubiny, když předtím propadl hroznému zoufalství, čeho se mohl dopustit.

Skalní hrad byl pak úplně dobyt a zbořen. Na Červeném Hrádku však zavládl veliký smutek, když se všichni dověděli, kdo vlastně byl tím loupeživým rytířem. Tělo nalezeného syna bylo tam pak slavnostně pohřbeno v rodinné hrobce.“²⁰⁷

- Očekávali jste takový konec?
- Proč chůva neřekla pravdu rytíři dříve?
- Proč myslíte, že si rytíř vzal život?
- Kdybyste byli purkrabím, odpustili byste rytíři jeho chování?

²⁰⁶ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 3. svazek, str. 13, 14.

²⁰⁷ Tamtéž, str. 14.

Kamencové jezero

Než začneme číst pověst o Kamencovém jezeře, povíme si ještě, v čem je Kamencové jezero unikátní, k čemu dnes slouží.

1. část

„Dnes je široko daleko známé jako oddechové středisko chomutovských občanů v letních měsících. Jeho zvláštní vodu s obsahem kamence a vůbec celé jeho příjemné prostředí si oblíbili i návštěvníci z jiných krajů. K jeho věhlasu přispělo i tvrzení, že je dnes jediným jezerem svého druhu na světě.

Kdysi tu však byl jen dubový lesík s takzvaným Mrtvým rybníkem, kterému se lidé skoro vyhýbali. Jednou se však mělo o tomto místě hodně mluvit. Jeho budoucí slávu prý již před lety věštil záhadný chomutovský prorok, „suchý“ Merten. Tenkrát prý řekl: „Na louce, která je uzavřená ze tří stran do jakéhosi kotle, je ukryt velký poklad. Ten bude žít po dlouhou dobu četné rodiny. Mnoho lidí se prý pak pokoušelo skrytý poklad vykopat, ale marně. Podařilo se to až řezníkovi Lazaru Grohmannovi.“²⁰⁸

- Očekávali jste, že pověst bude vyprávět o pokladu?
- Co myslíte, že by mohlo být oním pokladem?

2. část

„Ten se jednou pozdě vracel z Červeného Hrádku do Chomutova. Měl tam nějaké jednání týkající se jeho živnosti. Cestou ho překvapila prudká bouře, a když právě hledal nějaký úkryt, uhodil znenadání blízko něho blesk, přičemž jeden jeho díl zazářil k obloze a druhý zmizel v zemi. Chudák řezník se hrozně vyděsil a domů se dostal v dost zbědovaném stavu.

Po osmi dnech musel Grohmann do Červeného Hrádku znovu. Jednání se tam protáhlo a teprve před půlnocí se mohl vydat na zpáteční cestu. A když právě kráčet zamýšlen kolem lesíka u Mrtvého rybníka, zastoupila mu cestu krásná víla. Ta ho dovedla na místo, kde před osmi dny uhodil blesk do země. Právě odbíjela dvanáctá hodina a po posledním úderu všechno kolem ožilo. Malí muži v kožených zástěrách spěchali s motykami a lopatami na místo, které označil úder blesku, a začali pilně pracovat. V okamžiku vykopali

²⁰⁸ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 3. svazek, str. 11.

v zemi štolu a vynášeli z jejího nitra malé soudky. Ty nakládali, hrozně při tom kašlajíce, na vůz a odváželi je někam pryč.“²⁰⁹

- Jak si představujete krásnou vílu?
- Kdo mohli být ti malí mužáci? Co měli na sobě?
- Co je to štola? A proč myslíte, že ti malí mužáci tolik kašlali?
- Co asi mohlo být v těch malých soudcích?

3. část

„Když pak odbila na chomutovské věži jedna hodina po půlnoci, vše náhle zmizelo. Grohman myslel, že se mu to všechno jen zdálo, ale krásná paní byla stále po jeho boku. Vlídne se na něho usmála a řekla, že tato země ukřívá kamenec a síru, a to asi tři střevice hluboko. Začne-li kopat příští noc o dvanácté hodině na označeném místě, pozná, že to není jen přelud, ale že tu na něho opravdu čeká štěstí. Musí si ovšem vzít na pomoc spolupracovníky a s nimi se poctivě podělit. Varovala ho před kvapem, chamtivostí a nedbalostí, jinak prý duchové poklad odvezou na neznámé místo. Nakonec mu podala ruku a se slovy „žij blaze!“ zmizela.“²¹⁰

- „tři střevice hluboko“ co to asi znamená? Co tím víla chtěla říct?
- Co tedy bylo oním pokladem?

4. část

„Hned druhého dne o půlnoci se pustil Grohmann do práce a opravdu nehluboko pod povrchem narazil na kamencovou a sirnou hlínu. Pln radosti spěchal ráno do Hory Sv. Šebestiána, kde byla správa dolu pro chomutovské panství. Zde obdržel od Jana z Veitmile právo a privilegia k založení dolu. A v tichém lesíku se začalo těžit. Lazarus Grohmann se stal za čas bohatým a váženým mužem, ale z dolu mělo užitek i celé okolí.

V pozdější době se ukázalo, že výstraha víly přeci jen nebyla zbytečná. Chamtivost pozdějších majitelů dolu způsobila jeho pád. Když jednou dělníci narazili na mocnou sloj kamencové a sirné hlíny, objevil se najednou v chodbě pramen vody. Přestože dělníci varovali před dalším ražením, majitelé dolu toho nedbali. Je lákal jen rychlý zisk. Voda však

²⁰⁹ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 3. svazek, str. 11, 12.

²¹⁰ Tamtéž, str. 12.

najednou prudce vytryskla, zaplavila chodby a horníci jen tak unikli jisté smrti. Pak se všechno propadlo a zavalilo a na místě dolu vzniklo Kamencové jezero.“²¹¹

- Jak se řezník Grohmann stal bohatým mužem?
- Jaká byla výstraha víly, kterou pozdější majitelé dolu porušili?
- Splnila pověst tvé očekávání, jak mohlo vzniknout Kamencové jezero?

Ilustrace pověstí

Další hodinu budou žáci věnovat tvorbě ilustrací pověstí, které jsme si přečetli v předchozí hodině čtení. Použijí metodu imaginace, kdy si budou žáci postupně vybavovat, o čem která pověst byla a pomocí kresby ji ztvární.²¹²

Poslední hodinu budou mít žáci zpestřenou ještě další aktivitou. V době, kdy jsem projekt realizovala, byl masopust. Masopust souvisí s pověstí Pomsta mrtvých. S žáky jsme si tedy vysvětlili, co to masopust je, kdy se koná a proč. Naším dalším výtvozem byli černobílí klauni, kdy si žáci zdokonalili práci se štětcem.²¹³

6.1.2 DRUHÝ PROJEKTOVÝ DEN

Čtení a sloh

S žáky si, tentokrát už bez přestávek, znovu přečteme všechny tři pověsti. Žáky rozdělím do tří skupin podle lavic v řadě, jak sedí. Každá řada dostane jednu pověst. Jejich úkolem bude pověst převyprávět (každý člen zvlášť). Když se všichni vystřídají, zvolí si jednoho mluvčího a jednoho písaře. Společně nadiktují svoji převyprávěnou verzi písaři, který ji zapíše. Na konci hodiny ji mluvčí přečte zbytku třídy.

Takto připravené převyprávěné verze poslouží jako text do „*Naší knihy pověstí*“.

Pracovní činnosti

Žáci se rozdělí do dvou skupin. Jedna skupina má na starost obálku knihy a druhá skupina zadní stranu s obsahem. Na konci hodiny knihu společně sestavíme.²¹⁴

²¹¹ PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988, 3. svazek, str. 12.

²¹² Viz Obrázek č. 20.

²¹³ Viz Obrázek č. 21.

²¹⁴ Viz Obrázek č. 22.

Závěrečná reflexe

Na konci tohoto projektového dne s dětmi provedu v kruhu závěrečnou reflexi. Je to z důvodu, že jsme pracovali ve skupinách a žák by měl zdokonalit své schopnosti sebereflexe. Jako učitel jim dám zpětnou vazbu, ve které zhodnotím jejich skupinovou práci z pohledu učitele – pozorovatele. Případně mohu každému z nich dát doporučení pro příští skupinovou tvorbu.

6.1.3 TŘETÍ PROJEKTOVÝ DEN

Poslední projektový den, který je věnovaný práci s pověstmi, je inspirován stylem výuky „Začít spolu“, kde probíhá výuka v centrech. Vytvořila jsem centra pro tři skupiny. Na každém stanovišti budou úkoly z předmětů český jazyk, matematika, čtení, přírodověda a vlastivěda.²¹⁵ Výuka bude probíhat tři vyučovací hodiny, kdy si žáci zajímavou formou zopakují učivo z předchozích hodin. Po rozdělení do skupin přestěhujeme lavice ve třídě tak, aby mohla každá skupina sedět pohromadě.²¹⁶ Na stolech pak budou mít vytištěné úkoly, o které se budou střídat a zapisovat výsledky do pracovního listu. Ve skupině budou mít možnost spolupráce za předpokladu tichého hlasu. Další vyučovací hodinu se stanoviště prohodí. Na konci pak bude mít každý žák splněny úkoly ze všech tří stanovišť.²¹⁷ Úkoly z českého jazyka, matematiky a čtení budou navíc souviset s pověstmi, které žáci znají a s kterými jsme pracovali předchozí dva projektové dny. Výuka v centrech bude zakončením našeho dílčího projektu „*Po stopách jirkovských pověstí*“.

Práce s pracovním listem a hodnocení

Do pracovních listů²¹⁸ žáci budou zapisovat odpovědi na otázky. Každé stanoviště je rozděleno na šest úkolů. Pracovní list je tak sestaven. Je důležité žákům řádně ukázat, kam co mají psát. První skupina začíná se stanovištěm číslo jedna, pokračuje třetím a končí druhým. Druhá skupina začíná stanovištěm druhým, pokračuje prvním a končí třetím. Třetí skupina začíná stanovištěm třetím, pokračuje druhým a končí prvním. To jim ztěžuje práci a orientaci. Po vlastní zkušenosti bych doporučila vytvořit pracovní listy pro každou skupinu zvlášť, aby mohli žáci zapisovat odpovědi postupně. Někteří jsou totiž roztěkaní a v pracovním listu se neorientovali. Popřípadě můžeme všechna tři stanoviště s úkoly

²¹⁵ Viz Obrázek č. 23, 24, 25.

²¹⁶ Viz Obrázek č. 26, 27, 28.

²¹⁷ Viz Obrázek č. 29.

²¹⁸ Viz Volná příloha č. 1.

vytisknout třikrát a každá skupina bude postupovat postupně od prvního ke třetímu stanovišti.

Hodnocení lze udělit za:

- celkovou práci během celého dne: 100% - 85% - **známka 1**; 84% - 70% - **známka 2**; 69% - 50% - **známka 3**; 49% - 35% - **známka 4**; 34% - 0% - **známka 5**
- rozdělit na práci v českém jazyce, matematice, čtení, vlastivědě, přírodovědě, kde bych použila stejné měřítko jako v předchozím bodě, jen by žáci měli ve výsledku známek pět

6.2 PUTOVÁNÍ ZA JIRKOVSKÝMI PAMÁTKAMI

Druhým dílčím projektem bude vycházka městem. Aby měli opět žáci pocit spolupodílení se na tvorbě projektu, budou s mou pomocí vytvářet plánek cesty a vybírat, kde se zastavíme, co je pro ně důležité a zajímavé.

Projekt bude sloužit hlavně k tomu, aby žáci znali jirkovské pamětihodnosti a věděli, kde jsou. Zároveň budou vědět, jak se tyto památky jmenují a základní informace.

Časový rámec	tři projektové dny (9 vyučovacích hodin)
Vzdělávací oblasti	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace Matematika a její aplikace Člověk a svět práce Umění a kultura
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Cíle (očekávané výstupy)	Žák: - spolupodílí se na tvorbě plánu - orientuje se v textu a plní úkoly dle zadání - řeší slovní úlohu dle zadání - vybavuje si učivo z předchozích hodin vlastivědy a přírodovědy - zdokonaluje svůj písemný projev - vyjmenuje názvy alespoň pěti navštívených pamětihodností a vysvětlí, proč jsou pro město významné - spolupracuje se svými spolužáky - podílí se na výsledku skupinové práce - zhodnotí svou práci ve skupině - zhodnotí práci ostatních členů skupiny - dodržuje bezpečnostní pokyny dle instrukcí učitele
Předpokládané pomůcky:	papíry tužky, pastelky, fixy pracovní listy balicí papír vytištěné obrázky památek lepidlo, nůžky

	vytištěné dopisy od purkrabího vytištěné mapy, plány
Produkt projektu	Plánek města s vyznačenými místy Plakát se získaným materiálem

6.2.1 PRVNÍ PROJEKTOVÝ DEN

První den bude úvodní a hlavně motivující. S žáky povedu motivační rozhovor:

- Jaké místo je pro tebe ve městě významné?
- Má tohle místo spojitost s kulturou či historií?
- Kdyby za tebou přijel kamarád z neznámého kraje, kam ve městě bys ho vzal?
- Znáš nějaké jirkovské památky?

Poté s žáky opět přistoupíme k metodě brainstormingu, kdy na tabuli napíšeme všechny možné nápady a návrhy na významná místa města. Z návrhů jsme vybrali sedm objektů, které považujeme za nejvýznamnější.

Jako další motivaci zvolím ukázkou plánů a map města Jirkova.²¹⁹ Žáci si mohou prohlédnout, jak takový plánek vypadá, aby věděli, co budou dělat.

Výroba plánu

Na výrobu plánu třídu rozdělím na čtyři skupiny. Každá skupina bude mít k dispozici jednu mapu Jirkova a jejich úkolem bude navrhnout trasu městem tak, aby byla co nejvýhodnější po cestě ze školy a zastavila se u každé z památek.

Skupiny budou tedy po šesti žácích. Ve skupině budou mít za úkol určit tyto role:

- Vedoucí skupiny – dohlíží na práci ve skupině tak, aby splnili zadání, zajišťuje potřebné pomůcky a případné doplňující informace od učitele, provede prezentaci výsledného plánu
- Asistent vedoucího – je pravou rukou vedoucího, pomáhá mu s organizací práce ve skupině
- Vrchní plánovač I. - společně s vrchním plánovačem II. navrhne a naplánuje trasu
- Vrchní plánovač II. - společně s vrchním plánovačem I. navrhne a naplánuje trasu
- Kartograf – dle návrhu obou plánovačů nakreslí plánek cesty
- Časoměřič – hlídá časový limit, aby skupina stihala ve stanoveném čase dokončit práci

²¹⁹ Viz Obrázek č. 30, 31, 32, 33, 34, 35.

Prezentace plánů

Po určeném časovém limitu 30 minut, každý vedoucí skupiny provede prezentaci jejich plánu a navržené trasy. Na základě závěrečné prezentace vybereme jeden plán,²²⁰ který bude nejpovedenější a cesta nejúspornější.

S žáky provedeme také závěrečnou reflexi. Opět bude jejich úkolem zhodnotit svou práci ve skupině a vyjádřit se k práci ostatních a celé skupině jako celku.

6.2.2 DRUHÝ PROJEKTOVÝ DEN**Příprava vycházky**

S pomocí plánu, který jsme s žáky vytvořili předchozí hodinu, si jako učitel projdeme celou trasu. Je nutné si dopředu promyslet časovou dotaci vycházky a žáky na to připravit. Je potřeba si ujasnit, kolik času strávíme u jednotlivých památek a co tam žáci budou dělat, případně co jim budeme říkat. Promyslíme si, kde je vhodné udělat delší přestávku, aby se žáci mohli občerstvit. Nejdůležitější je si promyslet bezpečnost dětí během vycházky.

Den před vycházkou upozorníme žáky na to, že nadcházející den se nebudeme učit ve třídě, ale půjdeme na vycházku. Doporučíme jim vhodnou obuv a oblečení.

Organizace vycházky

Děti budou rozděleny na 6 skupin po čtyřech. Ve skupinách si rozdělí tyto role:

- Vedoucí skupiny – dohlíží na plnění úkolů, povzbuzuje členy týmu, prezentuje výsledky
- Písař – zapisuje odpovědi
- Čtenář – čte určené texty
- Myslitel – hlavní „mozek“ týmu, za pomoci ostatních vymýšlí odpovědi, formuluje odpovědi, diktuje je písaři

U každé památky budou mít žáci připravený úkol, ke kterému dostanou instrukce v dopisu od purkrabího, kterého znají z jirkovských pověstí. Své odpovědi budou zapisovat do pracovních listů.²²¹

²²⁰ Viz Obrázek č. 37.

²²¹ Viz Volná příloha č. 2.

Průběh vycházky

Na vycházce nás čeká 7 zastávek u sedmi památek a z toho jedna na náměstí, aby se žáci mohli občerstvit. Ještě u školy každá skupina dostane svůj první dopis²²² s instrukcemi o rozdělení rolí a o tom, co je dnes čeká.

1. zastávka – Základní umělecká škola

První zastávkou bude budova ZUŠ. Zde žáci dostanou další dopis,²²³ kde budou plnit úkol dle instrukcí a začnou s vyplňováním pracovního listu.

2. zastávka – Děkanský kostel svatého Jiljí

Další je kostel svatého Jiljí, kde budeme mít domluvenou prohlídku uvnitř. Před kostelem, po prohlídce, žáci dostanou další dopis²²⁴ s instrukcemi a vyplní druhý úkol pracovního listu.

3. zastávka – Městská věž

Hned u kostela je další dominanta města – Městská věž. Výstup na městskou věž je zrekonstruován a povolen. Než půjdeme s žáky nahoru, dostanou další dopis²²⁵ s instrukcemi.

4. zastávka – Socha Bolestné Panny Marie (Pieta na sloupu)

Těsně u kostela a věže je také mariánský sloup, který je další z našich zastávek. Zde obdrží děti další dopis²²⁶ s instrukcemi.

Po čtvrté zastávce na Kostelní ulici bude přestávka, aby mohly děti pokračovat ve vycházce a byly odpočaté.

5. zastávka – Socha svatého Jana Nepomuckého

Na břehu řeky Bělé je další architektonické dílo, u kterého se zastavíme, žáci dostanou další dopis.²²⁷

6. zastávka – Kašna

Na Náměstí dr. Edvarda Beneše budou naše poslední dvě zastávky. Předposlední je pískovcová kašna. Zde děti získají další dopis²²⁸ s popisem úkolu.

²²² Viz Obrázek č. 36.

²²³ Viz Obrázek č. 38.

²²⁴ Viz Obrázek č. 39.

²²⁵ Viz Obrázek č. 40.

²²⁶ Viz Obrázek č. 41.

²²⁷ Viz Obrázek č. 42.

²²⁸ Viz Obrázek č. 43.

7. zastávka – Městská radnice

U městské radnice bude poslední zastávka vycházka. Děti obdrží svůj poslední dopis.²²⁹ Po splnění úkolu se vydáme zpět do školy, kde dojde ke zhodnocení.

Závěrečné zhodnocení

Hodnocení dětí se bude týkat především samotné vycházky a jejich práce ve skupině. Provedeme opět reflexi, kde zhodnotí průběh vycházky, jaký mají z této aktivity pocit. Ve druhé části reflexe mě bude zajímat, jak probíhala práce v jejich skupině. Zda dokázali vykonávat svou roli podle instrukcí a jak se to dařilo jejich kolegům ze skupiny. Nakonec okomentují to, jak podle nich pracovala celá skupina jako celek a zda se jim povedlo splnit všechny úkoly.

Práce s pracovním listem a hodnocení

S žáky si odpovědi řekneme vždy hned na daném stanovišti, kde budou mít šanci si případnou špatnou odpověď opravit.²³⁰ Žáci zapisují odpovědi na otázky, které jsou jim v pracovním listu položeny. Na některé z nich dostanou odpovědi ze zmíněných dopisů, které je po cestě provází, na jiné z výkladu učitele. Cílem této vycházky a práce s pracovním listem není numerická známka. Důležité bude to, aby žáci znali paměťihodnosti a zdokonalili se v práci ve skupině. Jako pro učitele pro mě bude tedy velmi důležitá závěrečná reflexe.

V případě potřeby známky numerické jsem vytvořila křížovku²³¹ na zopakování informací, které se žáci během vycházky dozvěděli. Hodnotící škála: 0 – 1 špatná odpověď: **známka 1**; 2 – 3 špatné odpovědi: **známka 2**; 4 – 6 špatných odpovědí: **známka 3**; 7 – 9 špatných odpovědí: **známka 4**; 10 a více špatných odpovědí: **známka 5**.

6.2.3 TŘETÍ PROJEKTOVÝ DEN

Výroba plakátu

Bezprostředně po absolvování vycházky, tedy den na to, proběhne výroba plakátu.²³² Ten žáci vyrobí za pomoci poznatků a informací, které získali během vycházky. Učitel jim připraví vytištěné obrázky paměťihodností, které prošli.

²²⁹ Viz Obrázek č. 44.

²³⁰ Viz Obrázek č. 45.

²³¹ Viz Obrázek č. 58.

²³² Viz Obrázek č. 46.

6.3 DOBÝVÁME ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK

Tématem třetího dílčího projektu bude zámek vyčnívající nad městem – Červený Hrádek. Tuto dominantu žáci bezpochyby znají. Je to oblíbené místo pro procházky a konají se zde různé kulturní akce. Díky projektu se žáci podívají dovnitř zámku a dozví se něco z jeho historie. Poznají jeho bezprostřední okolí a naučí se cestu od školy na zámek. Dalším integrovaným učivem do projektu bude heraldika. Děti se seznámí s tímto pojmem a budou vědět, že se týká erbů. Vyzkouší si načrtnutí vlastního erbu.

Časový rámec	tři projektové dny (10 vyučovacích hodin)
Vzdělávací oblasti	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace Matematika a její aplikace Člověk a svět práce Umění a kultura
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova Environmentální výchova
Cíle (očekávané výstupy)	Žák: <ul style="list-style-type: none"> - popíše znak husitů - pozná znak města Jirkova - stručně popíše znak města Jirkova - načrtne a nakreslí svůj erb - popíše svůj erb, proč je v daném okénku to, co tam je - vysvětlí pojem heraldika - orientuje se v textu a plní úkoly dle zadání - vyjmenuje zásady první pomoci - vyjmenuje důležitá telefonní čísla na rychlou záchrannou službu, hasiče, policii a univerzální 112 - popíše, jak chránit přírodu - rozliší umělé a přirozené vodní toky a plochy - vybavuje si učivo z předchozích hodin vlastivědy a přírodovědy - vyjmenuje základní informace o zámku Červený hrádek - popíše cestu od školy na zámek - spolupracuje se svými spolužáky - podílí se na výsledku skupinové práce - zhodnotí svou práci ve skupině - zhodnotí práci ostatních členů skupiny - dodržuje bezpečnostní pokyny během vycházky - vyjmenuje důvody, proč chránit přírodu - přizpůsobuje své chování při pohybu na zámku
Předpokládané pomůcky:	papíry tužky, pastelky, fixy, temperové barvy čtvrtky A3 pracovní listy balicí papír vytištěné obrázky k plakátu lepidlo, nůžky vytištěné rozkazy od generála

Produkt projektu	Osobní erb Plakát se získaným materiálem
-------------------------	---

6.3.1 PRVNÍ PROJEKTOVÝ DEN

První projektový den budeme věnovat výuce o erbech. Toto učivo bude v návaznosti na učivo o husitech, kdy jsme si s žáky ukazovali jejich znak s kalichem. Žáci se také seznámí s pojmem heraldika a po hodině ho budou schopni stručně vysvětlit.

První den bude opět konstruován tak, aby byl v první řadě motivační a děti povzbudil do práce. Tentokrát bude projekt vymyšlen převážně učitelem, ale žáci o svůj podíl na projektu nepřijdou. Motivací bude především výroba osobního erbu a vymyšlení názvu svého rodu.

Erby spojené s městem Jirkovem

S žáky si ukážeme znak města Jirkova. Další erby²³³ s městem spojené si představíme díky knize od Pavla Tříška.

Výroba erbu

Během dvou hodin výtvarné výchovy si žáci navrhnu vlastní erb. Jejich úkolem bude, aby bylo v erbu obsaženo to, co mají rádi a také něco z města Jirkova, či místa, kde bydlí.²³⁴

Nakonec si s žáky uděláme závěrečnou prezentaci, při které ostatním představí svůj erb, vysvětlí, co znamenají jednotlivé části. Zároveň si vymyslí název svého rodu, za který pak v armádě s ostatními budou dobývat Červený Hrádek.

6.3.2 DRUHÝ PROJEKTOVÝ DEN

Příprava vycházky

Cesta od školy na Červený Hrádek vede kolem Podkrušnohorského přivaděče, lesem do podzámčí. Žáky tedy musíme na daný terén připravit. Doporučíme jim vhodnou obuv a oblečení dle počasí. Cestu si projdeme, abychom věděli, na jaké překážky se připravit. Žáky také poučíme o chování v lese a na zámku.

²³³ Viz Obrázek č. 47.

²³⁴ Viz Obrázek č. 48.

Protože cesta vede mimo jiné přírodou, bude tato vycházka vlastivědnopřírodovědná. Bude zde integrováno nejen historické ale i zeměpisné a přírodovědné učivo.

Žákům opět den předem připomeneme, že následující den se nebudeme učit ve škole, ale půjdeme na vycházku.

Organizace vycházky

Během vycházky budou žáci opět pracovat ve skupinách. Protože naším tématem je dobývání zámku, budou žáci rozděleni na vojenské jednotky. Tyto vojenské jednotky se budou skládat ze čtyř žáků, z nichž každý bude zastupovat svůj rod. Název svého rodu si vymysleli během předchozího projektového dne. Skupiny budou plnit zadání úkolů dle rozkazů, které budou psány Generálem.

Po rozdělení do jednotek si žáci rozdělí také své role:

- Kapitán – vedoucí skupiny, vede jednotku k tomu, aby plnila úkoly dle zadání generála
- Praporčík – čte dopisy od generála, vysvětluje instrukce
- Četař – zapisuje odpovědi do pracovního listu
- Vojín – formuluje odpovědi, v případě potřeby zajišťuje potřebné pomůcky a obhlíží terén

Do skupin a rolí se žáci rozdělí před školou, než vyjdeme. U jednotlivých stanovišť pracují právě podle rozdělení do skupin. Vše se dozví z prvního generálova rozkazu.²³⁵

Průběh vycházky

1. stanoviště – Olejomlýnský park

Olejomlýnský park byl v roce 2015 upraven a vzniklo zde nové hřiště pro děti a rampy na skateboard. Protože se zde žáci mohou zranit, nebo může dojít k úrazu, zopakujeme si zásady první pomoci.²³⁶

2. stanoviště – Podkrušohorský přivaděč

Cesta podél přivaděče je dlouhá. S žáky si uděláme zastávku na prostranství před 4. základní školou, kde si zopakujeme rozdíl mezi přirozenou a umělou vodní plochou a tokem.²³⁷

²³⁵ Viz Obrázek č. 49.

²³⁶ Viz Obrázek č. 50.

²³⁷ Viz Obrázek č. 51.

3. *stanoviště – lesní cesta v podzámčí*

Krátký úsek cesty na zámek vede lesem. S žáky si uděláme další přestávku. Rozdám jim gumové rukavice a v první řadě místo uklidíme od odpadků. Řekneme si zásady ochrany přírody a chování v lese.²³⁸

4. *stanoviště – piknik na louce*

Po příchodu k zámku si s žáky uděláme přestávku, kdy si po cestě budou moci odpočinout a občerstvit se.²³⁹

5. *stanoviště – prohlídka zámku*

Bude domluvena prohlídka zámku. Žáci si budou moci prohlédnout galerii a kapli sv. Jana Křtitele v přízemí, dále pak zrcadlový a rytířský sál, lovecký salonek s obrazárnou, pracovnu Maxe Egona Hohenlohe-Langenburg, chodby a další prostory v prvním patře. To vše bude doplněno průvodcem.

6. *stanoviště – zámecké bludiště*

Jako poslední budu mít pro žáky připravené tzv. zámecké bludiště, ve kterém budou obsaženy otázky z celého dne. Žáci budou chodit po skupinách a soutěžit, která z nich vyjde z bludiště v nejrychlejším čase.²⁴⁰

Závěrečné zhodnocení

Žáci reflektují svou práci ve skupině a práci ostatních. Zhodnotí práci skupiny jako takové, zda se jim podařilo splnit všechny úkoly. Zhodnotí průběh aktivity. Vyjádří se ke způsobu takové výuky. Hodnocení proběhne bezprostředně po konci poslední aktivity.

Práce s pracovním listem a hodnocení

Pracovní listy²⁴¹ jsou koncipovány pro práci ve skupině a kopírují cestu, kterou s žáky půjdeme. Pracovní listy budeme opravovat průběžně na jednotlivých stanovištích.²⁴² Zde si budou moci chybné odpovědi opravit, či doplnit. Numerickou známku doporučuji udělit na základě počtu chybných odpovědí v bludišti. Hodnotící škála: 0 – 2 špatné odpovědi: **známka 1**; 3 – 4 špatné odpovědi: **známka 2**; 5 – 6 špatných odpovědí: **známka 3**; 7 – 8 špatných odpovědí: **známka 4**; 9 a více špatných odpovědí: **známka 5**.

²³⁸ Viz Obrázek č. 52.

²³⁹ Viz Obrázek č. 53.

²⁴⁰ Viz Obrázek č. 54.

²⁴¹ Viz Volná příloha č. 3.

²⁴² Viz Obrázek č. 55.

6.3.3 TŘETÍ PROJEKTOVÝ DEN

Poslední projektový den bude spočívat ve dvouhodinové práci na výsledcích předchozích dvou dní. Měl by následovat bezprostředně po druhém dni, kdy jsou žáci ještě plni zážitků. Provedeme závěrečnou reflexi k celé vycházce. Žáci obdrží známky za svou skupinovou práci.

Výroba plakátu

Závěrečným produkt bude výroba plakátu,²⁴³ jehož obsahem bude to, co se žáci dozvěděli během vycházky.

6.4 NÁVRHY DALŠÍCH DÍLČÍCH PROJEKTŮ

6.4.1 KAREL KLUDSKÝ

Časový rámec	Jeden projektový den
Vzdělávací oblasti	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace Umění a kultura Matematika a její aplikace Člověk a svět práce
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova
Cíle (očekávané výstupy)	Žák: - upevňuje své jazykové schopnosti a dovednosti - vyhledává informace z různých zdrojů - spolupracuje se svými kolegy v týmu - pracuje dle zadaných instrukcí - drží se své role, kterou ve skupině má - s ostatními členy vytvoří část plakátu - společně s celou třídou vytvoří závěrečný plakát
Předpokládané pomůcky:	internet, počítač, knihy, články, dostupné zdroje informací o Karlu Kludském tiskárna papíry, fixy, tužky nůžky, lepidlo balicí papír
Produkt projektu	Plakát

²⁴³ Viz Obrázek č. 56.

Organizace projektu

Třída bude rozdělena do pěti skupin. Budou rozděleni na základě náhody podle toho, kterou obálku jim rozdám. Každá skupina se musí najít podle toho, co mají v obálce. První skupina se najde díky počítání příkladů, druhá skupina podle přídavných jmen, třetí skupina podle obrázků květin, čtvrtá skupina podle textů písní a poslední, pátá skupina podle slov souvisejících s tělesnou výchovou.

Průběh práce

Každá skupina bude mít jiné zadání úkolu, na kterém bude pracovat. Vše se dozví z dopisu, který bude obsahovat instrukce k úkolu a povel k rozdělení rolí. Součástí bude také seznam rolí s jejich stručným popisem.

1. skupina: Vytvoří rodokmen, najdou portrét.
2. skupina: Zjistí informace o rodině Kludských do konce I. světové války.
3. skupina: Popíše dobu, kdy žil, jaké významné události se staly.
4. skupina: Vývoj cirkusu a informace po I. světové válce.
5. skupina: Další významné osobnosti, které se váží k dané době, případně významné osobnosti kolem něj.

Prezentace skupin

Vůdce skupiny prezentuje výsledky ostatním žákům. Po prezentaci jejich produkty nalepí na výsledný plakát. Konečným produktem bude plakát se všemi nasbíranými daty a informacemi, který se stane součástí projektu o jirkovské historii.

6.4.2 TAJEMNÉ PODZEMÍ

Jedním z dalších námětů pro projekt by mohlo být jirkovské podzemí. To je od roku 2007 přístupné veřejnosti. V informačním centru města se dá domluvit prohlídka.

6.5 UKONČENÍ PROJEKTU

Na začátku bylo předesláno, že ukončení projektu bude probíhat formou výstavy pro pozvané. Na základě možností prostorů školy bych doporučovala chodbu, kde si výsledky práce může nakonec prohlédnout každý. Na výstavu si žáci mohou pozvat, koho chtějí. Několik dní před zahájením výstavy bych jednu hodinu pracovních činností věnovala výrobě pozvámek.

Na výstavě by žáci, po předešlé domluvě, zhodnotili svou práci a jeden mluvčí třídy by představil, co je obsahem výuky. Jako učitel bych doporučovala všem žákům na konci rozdat diplomy,²⁴⁴ které budou pomyslnou odměnou za jejich práci na projektu.

²⁴⁴ Viz Obrázek č. 57

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo ukázat možnosti projektové výuky v rámci regionálních dějin na konkrétním příkladu dějin města Jirkova. Jako teoretická východiska práce jsem zvolila stručný přehled dějin města se souvisejícím zámekem. Ty jsem řadila postupně do jednotlivých kapitol na pozadí dějin národních, což je jedna z nejlepších možností k výuce. Jedině řádná znalost regionu umožní učiteli integraci těchto poznatků do výuky. Ke zpracování dějin jsem využila několik knižních zdrojů. Většina je založena na knize od Rudolfa Penslera, který zpracovával dějiny města a zámku do roku 1928. Dalšími autory, kteří mi významně pomohli svými díly zpracovat dějiny města, byli Rastislav Křivánek, Vladimír a Michal Bečvářovi a také paní Zdena Binterová. Dále jsem zmapovala významné objekty a osobnosti města. Památky a pamětihodnosti, které dodnes stojí na svých místech, jsou atraktivní a zajímavou historickou „pomůckou“. Žáci si je mohou prakticky „osahat“ a informace si tak okamžitě spojit s konkrétním objektem. V dalších dvou kapitolách jsem se zabývala teorií o problematice regionálních dějin ve výuce a projektového vyučování. Pokud chceme integrovat poznatky z regionu, musíme vědět a být si jisti tím, co ještě region je a co není. Měli bychom si ho nejlépe sami vymezit a určit jeho hranice. Znalost problematiky projektového vyučování je stěžejní pro jeho využívání. Jen někdo, kdo je dokonale seznámen s tím, co to je, co obnáší, co přináší a naopak bere, ho může využít a aplikovat správně.

V praktické části už jsem se zabývala konkrétním projektem zpracovaným na určité základní škole v Jirkově. Abych ho mohla vypracovat, bylo potřeba školu znát a znát také její možnosti. Protože je Jirkov ve své podstatě malé město, dovoluji si podotknout, že projekt by mohli použít i na ostatních třech základních školách ve městě. Byl vytvořen pro žáky 4. ročníku a kopíroval jejich tematický plán a učivo, které znají či by měli znát. Hlavními cíli všech tří dílčích projektů bylo nastínit historii města a zajímavé souvislosti. Představila jsem jim více možností, jak se spojit s dějinami – od pověstí po památky. Zároveň jsem vždy integrovala další vyučovací předměty, aby učitelé neměli pocit, že kvůli projektu zanedbávají výuku jiných předmětů. Snažila jsem se projekt vypracovat tak, aby žáci střídali různé role, různé aktivity práce a vždy to pro ně bylo zajímavé a zábavné. Výuka nebyla omezena pouze na prostředí školy. Považuji za důležité využít všech možností, které v nabídce jsou, aby žáci měli co nejvíce osobního kontaktu. V rámci projektu žáci absolvovali dvě vycházky do okolí, do města i do přírody. Měli tedy opravdu bezprostřední zkušenosti a zážitky. Žákům projekt umožnil upevnit vztahy mezi sebou. Učili se spolupracovat ve skupině, v týmu. Většina z nich si vyzkoušela, jako to je mít vedoucím

týmu a vést ho ke zdárnému výsledku. Naučili se základním pravidlům chování v týmu a aktivně je využívali. V dnešní době, kdy většina firem funguje na principu právě rozdělování do týmů, to považuji za jeden z velkých kroků, které je připraví na budoucí kariéru. Všechny potřebné materiály k použití projektu jsou uvedeny v přílohách a popsána je i metodika práce.

Už na začátku jsem považovala za důležité, aby žáci znali své místo bydliště. Dala jsem jim možnost ho poznat. Udělala jsem to poutavým způsobem. Předpokládám, že si díky tomu vytvořili k tomuto městu hlubší citovou vazbu a pokud se jednou odstěhují jinam, budou se rádi vracet. Jak zmiňuje Rastislav Křivánek ve své knize Hrdý příběh města Jirkova, Jirkované vždy byli, jsou a snad budou hrdými obyvateli města, kterým na něm záleží. Toho jsem touto diplomovou prací chtěla docílit a doufám, že se mi to povedlo.

SUMMARY

The thesis with a title 'Regional history knowledge in project teaching' is focused on integration of the knowledge in the context of project teaching at a primary school. It is divided into two parts: the first one is theoretical and the second one is practical.

The theoretical part is focused on the town Jirkov. It is focused on his geographical information, history, sights and important personalities. The castle Červený Hrádek is important part of Jirkov and the history. This section is focused on that too. The next section is called 'The regional history in the teaching' and brings knowledge about a concept, a relationship between the national and regional history, the inclusion to the concept of the national educational program. The last section of the theoretical part is called 'The project teaching within the regional history'. They bring knowledge about theoretical things like history, the beginnings of that in the Czech educational system, other theoretical basis or the pros and the cons. It is very important to know this knowledge. If you know that you can use that correctly during your teaching work.

The practical part is focused on the specific project of the specific elementary school in Jirkov and their educational program. The school is The 3rd elementary school Jirkov. The project integrates the historical knowledge with other school subjects (Math, Czech language, Science, Art). The motivation is very important for the realization of the project. The thesis includes that too.

The project is divided into three projects. The first one is about three Jirkov's legends. It works with them. The second one is about the Jirkov's sights. The teacher goes on a walk around seven sights with pupils. Pupils make plan of the way. The last project is about the castle Červený Hrádek. The teacher with pupils go to the castle. They do different activities. It is about a first help, science and a behave in a forest. This walk is also environmental because the pupils clean the forest. It includes the Castle tour. This part is prepared for the using of any teacher who wants to use it. It is complemented with all necessary materials. The necessary materials are in the last part of the thesis. There you can find photos from the realization of the project at the elementary school.

SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ**Seznam literatury:**

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1.

BARTOŠ, Josef (ed.). O regionálních dějinách: materiály z konf., poř. kraj. komisí pro regionální dějiny dělnického hnutí při Severomor. KV KSČ a katedrou historie Univ. Palackého: Olomouc, 13.-15. listopad 1963. 1. vyd. Ostrava: Severomoravský krajský výbor KSČ, 1965. Studie a materiály k dějinám KSČ v Severomoravském kraji.

BEČVÁŘ, Michal. *130 let dobrovolných hasičů v Jirkově*. V Jirkově: Městský úřad, c2004. ISBN 80-239-3212-8.

BEČVÁŘ, Michal. *Kludského vila v Jirkově*. Jirkov: Město Jirkov, 2010.

BEČVÁŘ, Michal. *Tajemné podzemí a pivovarnictví v Jirkově*. 1. vyd. Chomutov: Tiskárna Akord, 2007. ISBN 978-80-254-0636-6.

BEČVÁŘ, Vladimír a Michal BEČVÁŘ. *Společenské, kulturní a sportovní dění v dějinách Jirkova*. V Jirkově: Městský úřad v Jirkově, 2005. ISBN 80-239-5746-5.

BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000.

BINTEROVÁ, Zdeňka. *JIRKOV průvodce městem a okolím*. Chomutov: Vlastivědné muzeum v Chomutově a MěstNV v Jirkově, 1970. ISBN 80-239-7630-3.

BINTEROVÁ, Zdena. *Zaniklé obce Chomutovska a Kadaňska od A do Z*. Chomutov: Oblastní muzeum Chomutov, 2006. ISBN 80-239-7630-3.

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-716-8958-0.

ČAPEK, Vratislav, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Úvod do studia didaktiky dějepisu: pojetí, poslání, metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-704-3395-7.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-712-1.

KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: projektová metoda ve škole a za školou*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-14-1.

KULHÁNEK, Jiří. *Chomutovsko slovem a obrazem*. Vyd. 1. Chomutov: Okresní úřad, 1996.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.

PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005.

PETTY, Geoffrey a Vlastimil ŠVEC. *Moderní vyučování*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8978-X.

PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska*. 1. vyd. V Chomutově: Okresní knihovna v Chomutově, 1988. 3 sv.

SVOBODA, Lubomír. *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Sborník Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.

TŘÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I*. Chomutov: Pavel Tříška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000.

TŘÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova II*. Jirkov: Pavel Tříška a město Jirkov, 2005.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-706-8066-0.

Internetové zdroje:

3. *Základní škola Jirkov* [online]. Dostupné z: <http://www.3zsjirkov.cz>. [cit. 2016-04-10].

Dočkal, Vít. *Ústřední pojmy regionální politiky EU*. [online] Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>. [cit. 2016-03-20].

MANDELÍČKOVÁ, Monika. *Regionální dějiny ve výuce dějepisu na nižším gymnáziu (aneb co jsme v dějepisných učebnicích nenašli)*. [online] Dostupné z: <http://moodle.deblinsko.org/pluginfile.php/545/mod_resource/content/1/Mandel%C3%A4D%C4%8Dkov%C3%A1%20-%20Region%C3%A1lni%20d%C4%9Bjiny.pdf>.

Město Jirkov: Oficiální stránky města Jirkov [online]. Dostupné z: <http://www.jirkov.cz/>. [cit. 2016-04-10].

Národní ústav pro vzdělávání [online]. Dostupné z: www.nuv.cz. [cit. 2016-04-10].

NOVOTNÝ, Pavel. *Regionální dějiny a jejich postavení ve výuce dějepisu*. [online] Dostupné z: <educoland.muni.cz/down-515/>.

Portál ČHMÚ [online]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz>. [cit. 2016-04-10].

Projektové vyučování: Metodická příručka. [online]. Dostupné z: <http://www.kurzyproucitele.cz/downloads/metodiky/Metodika_4_ProjektoveVyucovani.pdf>.

Povodí Ohře, státní podnik [online]. Dostupné z: www.poh.cz. [cit. 2016-04-10].

Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>. [cit. 2016-04-10].

Zámek Červený Hrádek [online]. Dostupné z: www.zamek-cervený-hradek.cz. [cit. 2016-04-10].

SEZNAM PŘÍLOH

Obrazová příloha:

Obrázek 1: <i>Kostel sv. Jiljí</i>	I
Obrázek 2: <i>Náhrobek Kryštofa z Karlovic v kostele</i>	I
Obrázek 3: <i>Původní podoba radnice v roce 1939</i>	II
Obrázek 4: <i>Dnešní podoba radnice</i>	II
Obrázek 5: <i>Bývalá budova spořitelny - měšťanská škola</i>	II
Obrázek 6: <i>Dnešní podoba budovy spořitelny</i>	II
Obrázek 7: <i>Dům "Na růžku"</i>	II
Obrázek 8: <i>Dům čp. 19</i>	II
Obrázek 9: <i>Historická fotografie vstupní brány Kludského vily</i>	II
Obrázek 10: <i>Dnešní podoba Kludského vily</i>	II
Obrázek 11: <i>Historická fotografie sv. Jana Nepomuckého</i>	II
Obrázek 12: <i>Pískovcová barokní kašna na Náměstí dr. Edvarda Beneše</i>	II
Obrázek 13: <i>Socha Bolestné Panny Marie - Pieta na sloupu</i>	II
Obrázek 14: <i>Historická fotografie Piety na sloupu na Náměstí</i>	II
Obrázek 15: <i>Historická fotografie zámku a jeho dnešní podoba</i>	II
Obrázek 16: <i>Historická fotografie nádvoří zámku a dnešní podoba</i>	II
Obrázek 17: <i>Pamětní deska F. M. Brokofa na Městské věži</i>	II
Obrázek 18: <i>Busta Karla Kludského</i>	II
Obrázek 19: <i>Vývoj městského znaku</i>	II
Obrázek 20: <i>Ilustrace pověstí - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 21: <i>Černobílí klauni - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 22: <i>"Naše kniha pověstí" - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 23: <i>1. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí"</i>	II
Obrázek 24: <i>2. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí"</i>	II
Obrázek 25: <i>3. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí"</i>	II
Obrázek 26: <i>Žáci třídy 4. A při práci v centrech</i>	II
Obrázek 27: <i>Žáci třídy 4. A při práci v centrech</i>	II
Obrázek 28: <i>Žáci třídy 4. A při práci v centrech</i>	II
Obrázek 29: <i>Pracovní list k projektu „Po stopách jirkovských pověstí“ žákyní 4. A</i>	II
Obrázek 30: <i>Mapa č. 1</i>	II
Obrázek 31: <i>Mapa č. 2</i>	II
Obrázek 32: <i>Mapa č. 3</i>	II
Obrázek 33: <i>Mapa č. 4</i>	II
Obrázek 34: <i>Mapa č. 5</i>	II
Obrázek 35: <i>Mapa č. 6 - Historický pláněk</i>	II
Obrázek 36: <i>Úvodní dopis od Purkrabího k projektu "Putování za jirkovskými památkami"</i>	II
Obrázek 37: <i>Vítězný pláněk města - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 38: <i>První dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 39: <i>Druhý dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 40: <i>Třetí dopis od Purkrabího</i>	II

Obrázek 41: <i>Čtvrtý dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 42: <i>Pátý dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 43: <i>Šestý dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 44: <i>Sedmý dopis od Purkrabího</i>	II
Obrázek 45: <i>Vyplněný pracovní list k projektu "Putování za jirkovskými památkami" - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 46: <i>Plakát s poznatky získanými během vycházky k projektu „Putování za jirkovskými památkami“ - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 47: <i>Erby spojené s městem Jirkovem</i>	II
Obrázek 48: <i>Můj erb - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 49: <i>Generálův rozkaz číslo 1</i>	II
Obrázek 50: <i>Generálův rozkaz číslo 2</i>	II
Obrázek 51: <i>Generálův rozkaz číslo 3</i>	II
Obrázek 52: <i>Generálův rozkaz číslo 4</i>	II
Obrázek 53: <i>Generálův rozkaz číslo 5</i>	II
Obrázek 54: <i>Generálův rozkaz číslo 6</i>	II
Obrázek 55: <i>Vypracovaný pracovní list k projektu "Dobýváme zámek Červený Hrádek" - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 56: <i>Plakát s poznatky získanými během vycházky k projektu „Dobýváme zámek Červený Hrádek“ - práce žáků 4. A</i>	II
Obrázek 57: <i>Diplom pro žáky za odvedenou práci na projektu "Jirkov našima očima"</i>	II
Obrázek 58: <i>Kontrolní křížovka k projektu "Putování za jirkovskými památkami"</i>	II

Volná příloha:

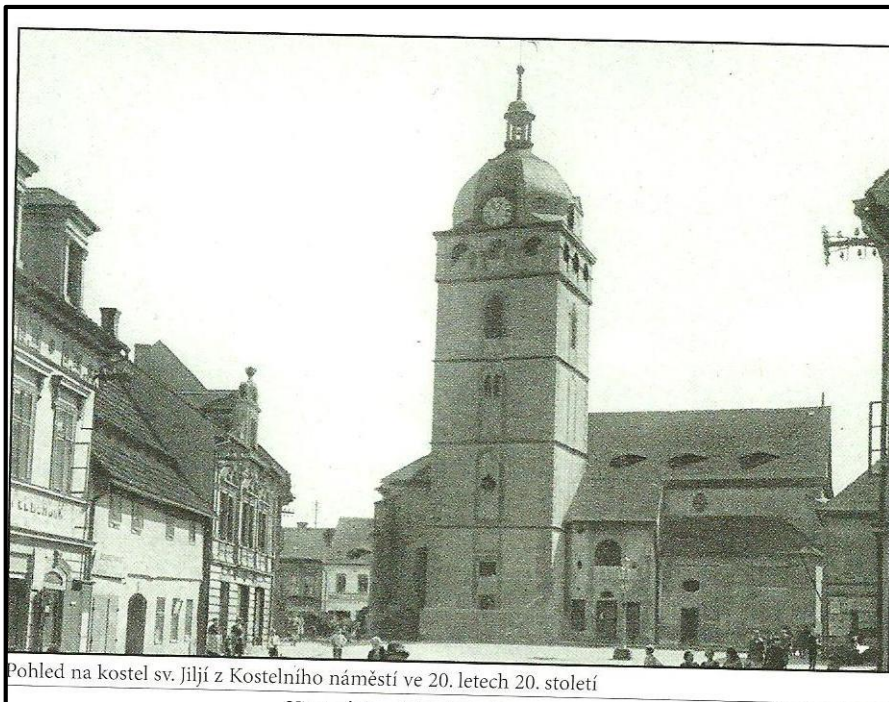
Volná příloha č. 1: Pracovní list k centrům výuky k projektu „*Po stopách jirkovských pověstí*“

Volná příloha č. 2: Pracovní list k vycházce k projektu „*Putování za jirkovskými památkami*“

Volná příloha č. 3: Pracovní list k vycházce k projektu „*Dobýváme zámek Červený Hrádek*“

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obrázek 1: *Kostel sv. Jiljí* 245

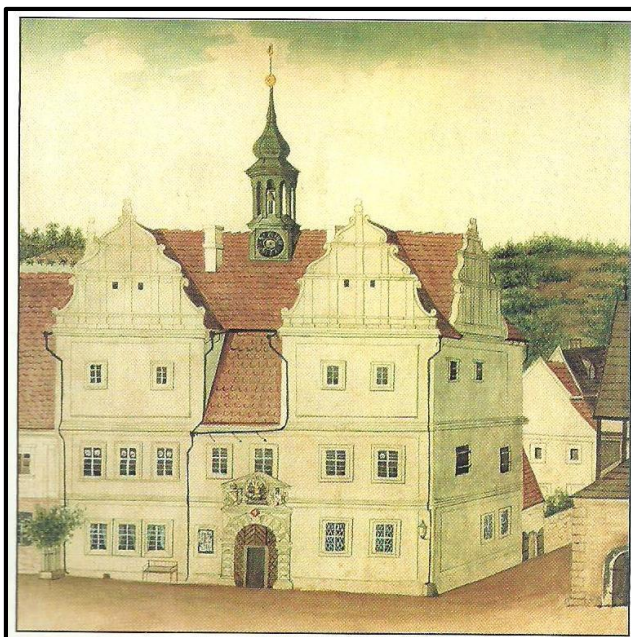

Obrázek 2: *Náhrobek Kryštofa z Karlovic v kostele* 246

²⁴⁵ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova II*. Jirkov: Pavel Tráška a město Jirkov, 2005, str. 21.

²⁴⁶ BINTEROVÁ, Zdena. *Jirkov*. Chomutov: Okresní muzeum Chomutov, 2000, str. 11.

Obrázek 3: *Původní podoba radnice v roce 1939* 247Obrázek 4: *Dnešní podoba radnice* 248

²⁴⁷ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I.* Chomutov: Pavel Tríška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 7.

²⁴⁸ *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupný na: http://www.jirkov.cz/data/editor/96cs_4_big.jpg?gcm_date=1390984414. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 5: Bývalá budova spořitelny - měšťanská škola 249

Obrázek 6: Dnešní podoba budovy spořitelny 250

²⁴⁹ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I*. Chomutov: Pavel Trížka a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 24.

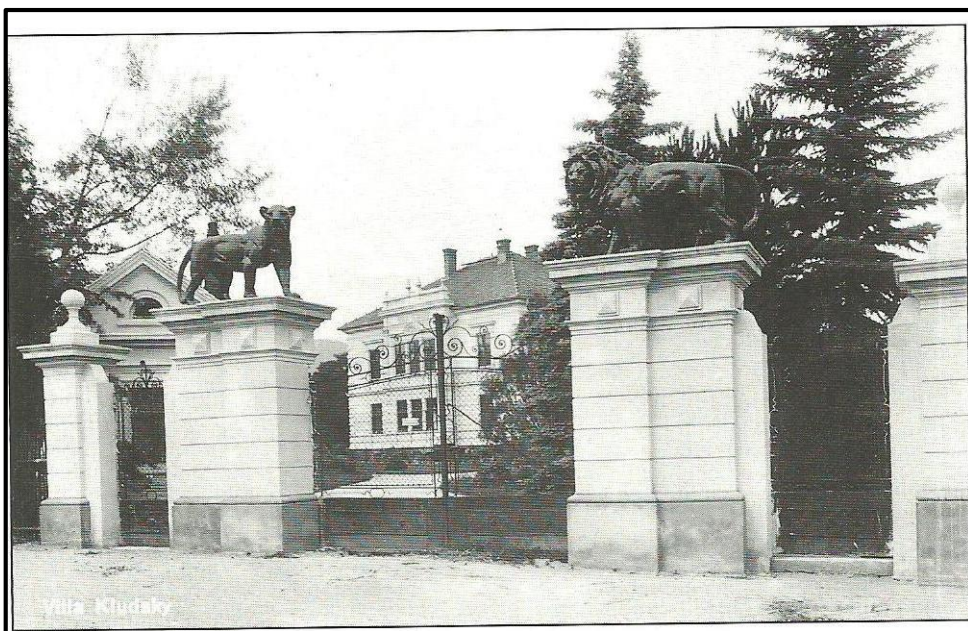
²⁵⁰ Česká spořitelna [online]. Dostupný na: <<http://img.firmy.cz/premise/half/201603/0714/2c/56dd92732cb4e06ed1691400?v=1>>. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 7: *Dům "Na růžku"* 251Obrázek 8: *Dům čp. 19* 252

²⁵¹ *Dům čp. 15* online]. Dostupný na:
<http://www.jirkov.cz/data/editor/98cs_1_big.jpg?gcm_date=1390839296>. [cit. 2016-04-10].

²⁵² *Dům čp. 19* [online]. Dostupný na:
<http://www.jirkov.cz/data/editor/105cs_1_big.jpg?gcm_date=1380451425>. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 9: *Historická fotografie vstupní brány Kludského vily* 253

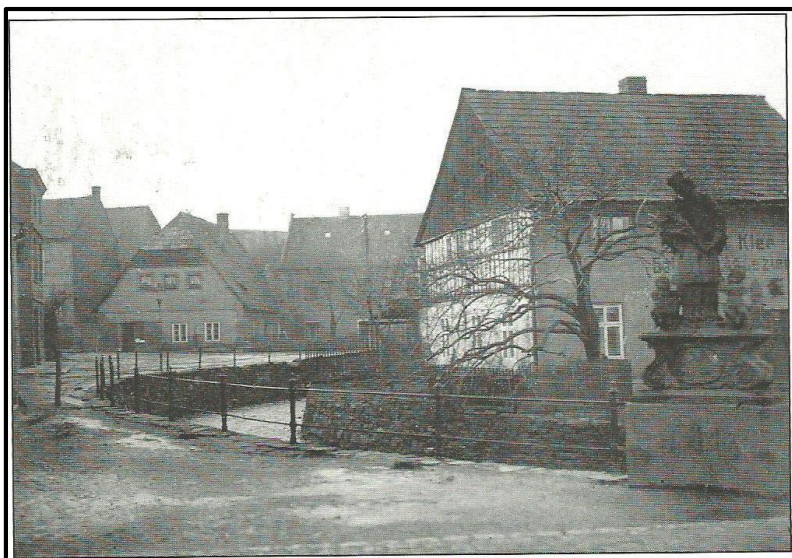

Obrázek 10: *Dnešní podoba Kludského vily* 254

²⁵³ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I*. Chomutov: Pavel Tríška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 20.

²⁵⁴ *Kludského vila* [online]. Dostupný na: http://www.jirkov.cz/data/editor/99cs_4_big.jpg?gcm_date=1380450314. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 11: *Historická fotografie sv. Jana Nepomuckého* 255Obrázek 12: *Pískovcová barokní kašna na Náměstí dr. Edvarda Beneše* 256

²⁵⁵ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I*. Chomutov: Pavel Tríška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 30.

²⁵⁶ *Kašna* [online]. Dostupný na: <http://www.zusjirkov.cz/wp-content/gallery/kasna-a-radnice/2006_378.jpg>. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 13: *Socha Bolestné Panny Marie - Pieta na sloupu* ²⁵⁷Obrázek 14: *Historická fotografie Piety na sloupu na Náměstí* ²⁵⁸

²⁵⁷ Marounek – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0 [online]. Dostupný na:

<<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27506046>>. [cit. 2016-04-10].

²⁵⁸ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I.* Chomutov: Pavel Tráška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 12.

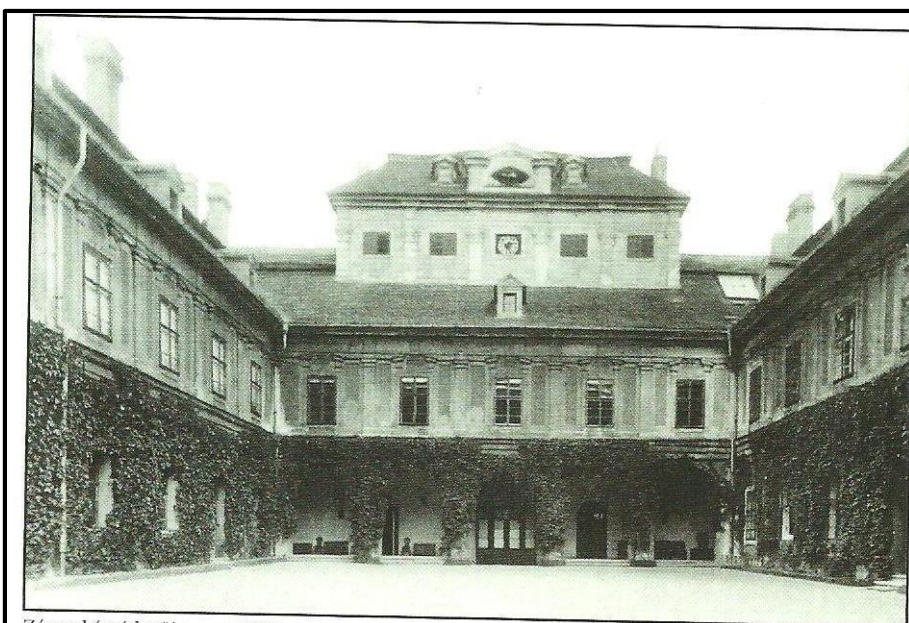
Obrázek 15: *Historická fotografie zámku a jeho dnešní podoba* 259

Pohled na zámek Červený Hrádek v roce 1918
Blick auf das Schloß Rothenhaus im J. 1918

Červený Hrádek po opravě
Rothenhaus nach der Reparatur

²⁵⁹ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I.* Chomutov: Pavel Tráška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 83.

Obrázek 16: *Historická fotografie nádvoří zámku a dnešní podoba* 260

Zámecké nádvoří v roce 1929

*Mansion courtyard in 1929.
Hofplatz im Jahre 1929.*

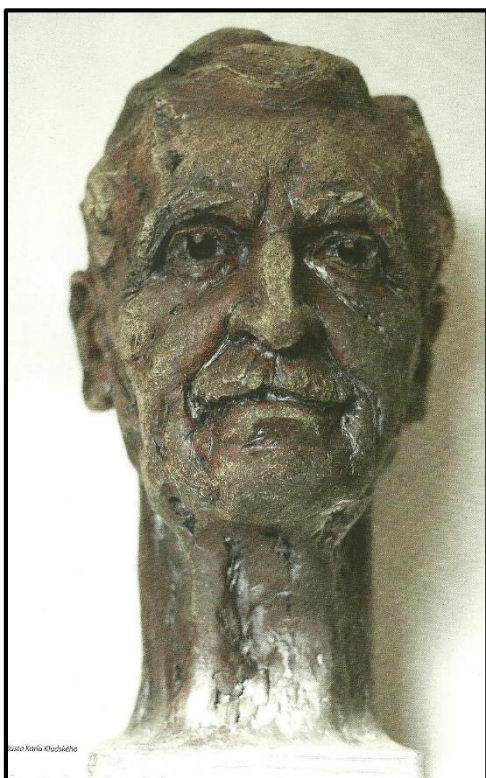
Tentýž pohled dnes

²⁶⁰ TŘÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova II.* Jirkov: Pavel Tříška a město Jirkov, 2005, str. 85.

Obrázek 17: Pamětní deska F. M. Brokofa na Městské věži 261

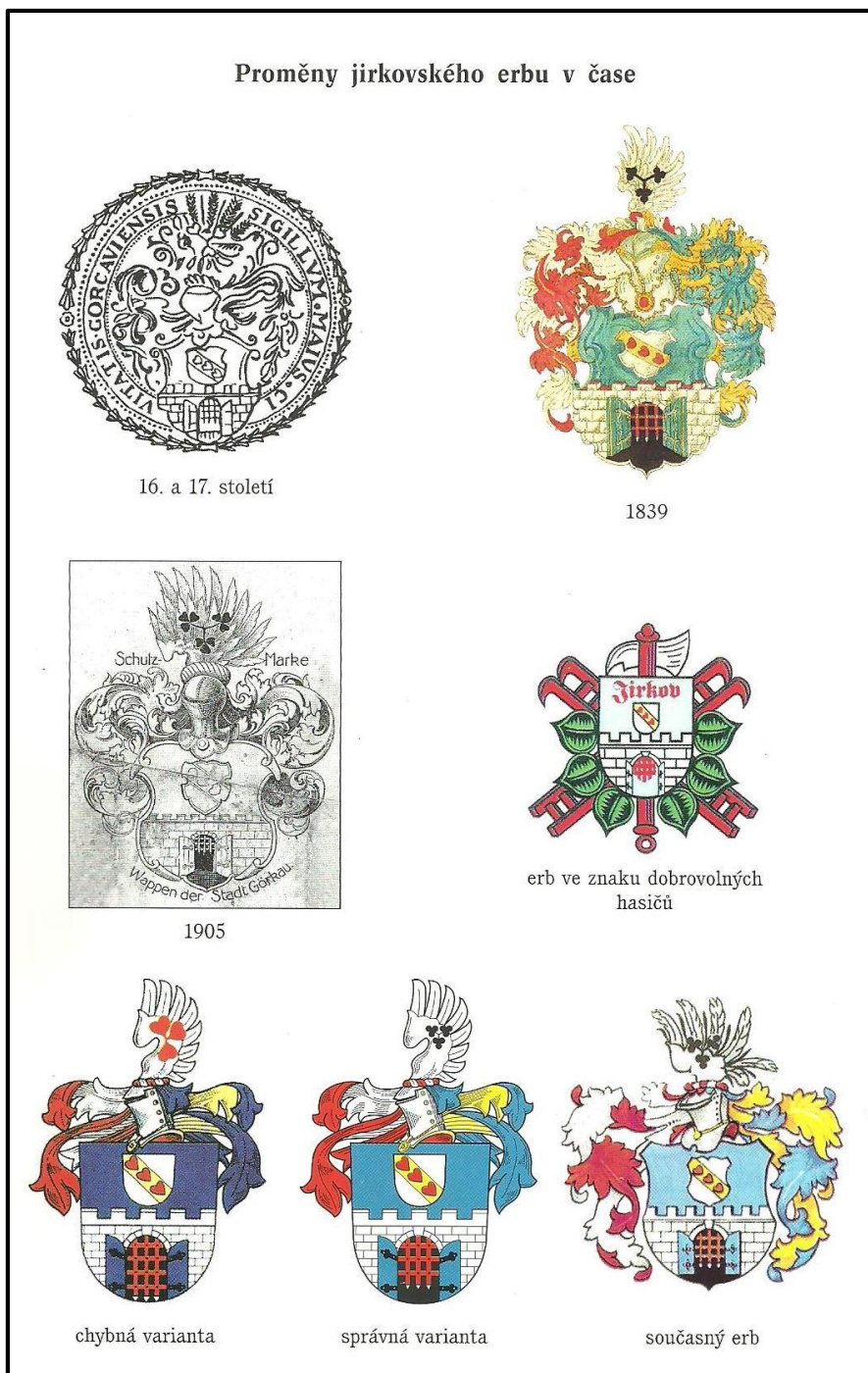
Obrázek 18: Busta Karla Kludského 262

²⁶¹ ŠTÁFEK, Miloš. *Pamětní deska F. M. Brokofa na městské věži*. Dostupné z: KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 18.

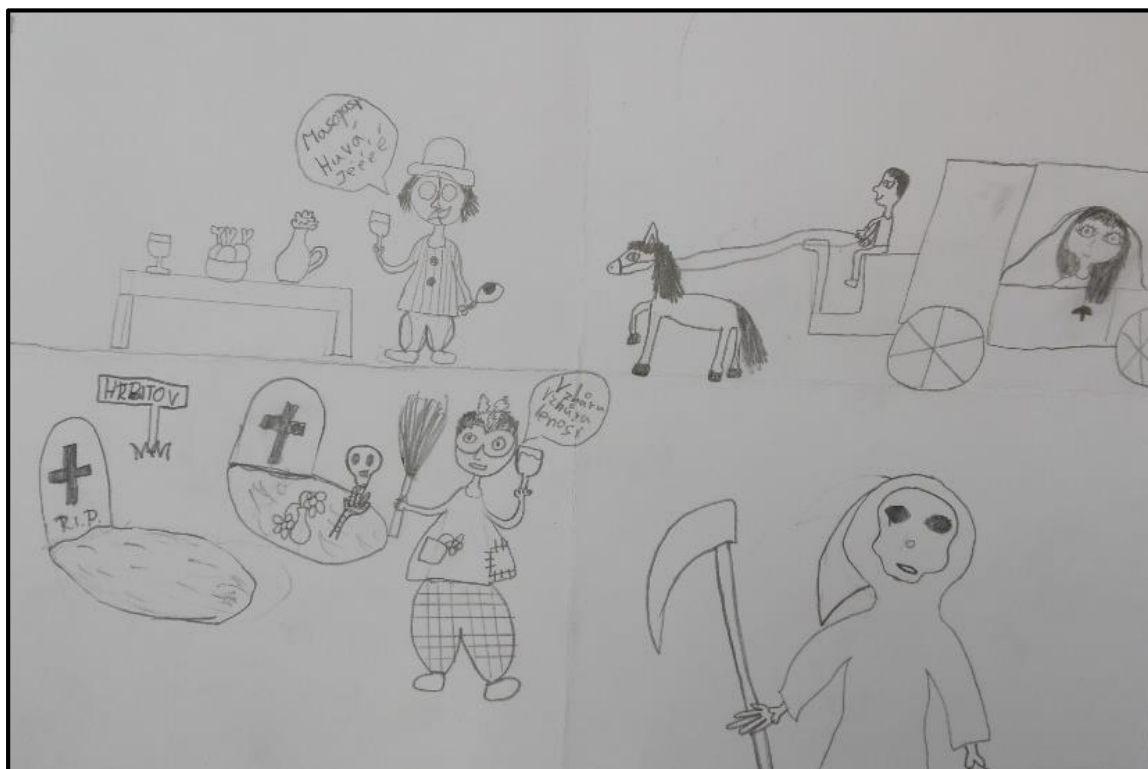
²⁶² ŠTÁFEK, Miloš. *Busta Karla Kludského*. Dostupné z: KŘIVÁNEK, Rostislav. *Příběh hrdého města Jirkova*. Jirkov: Město Jirkov, 2013. ISBN 978-80-260-5613-3, str. 22.

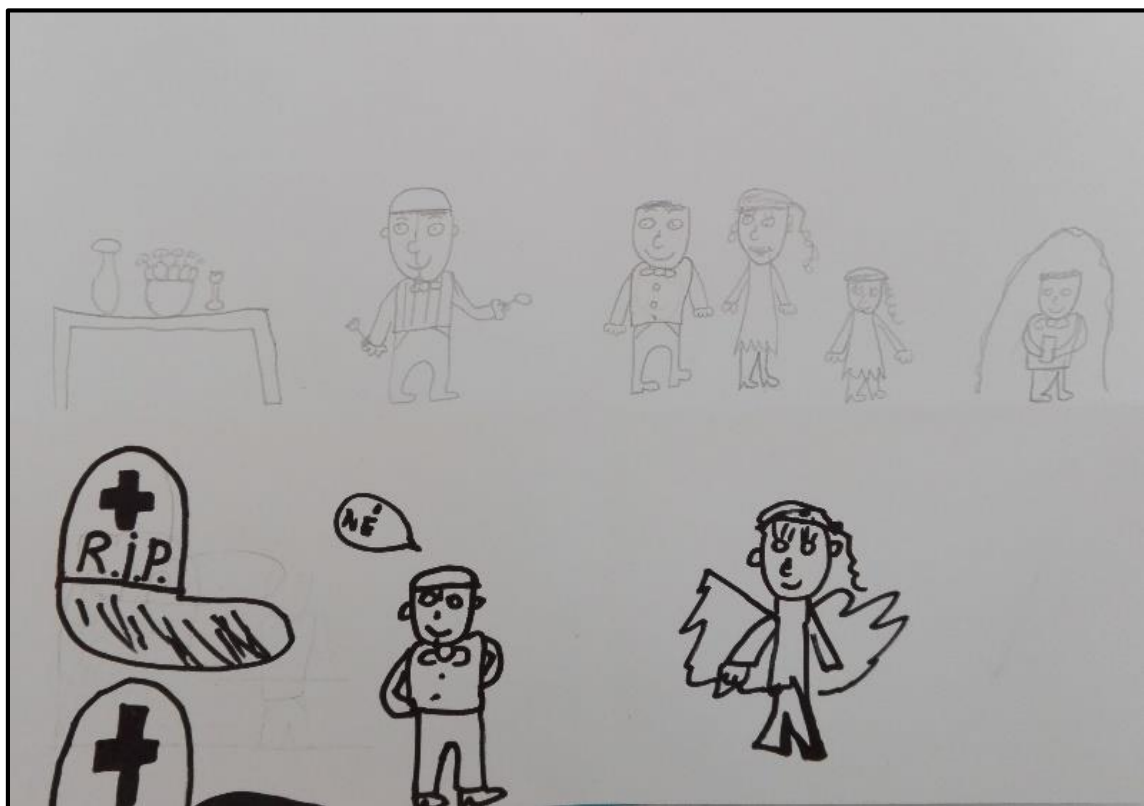
Obrázek 19: Vývoj městského znaku 263

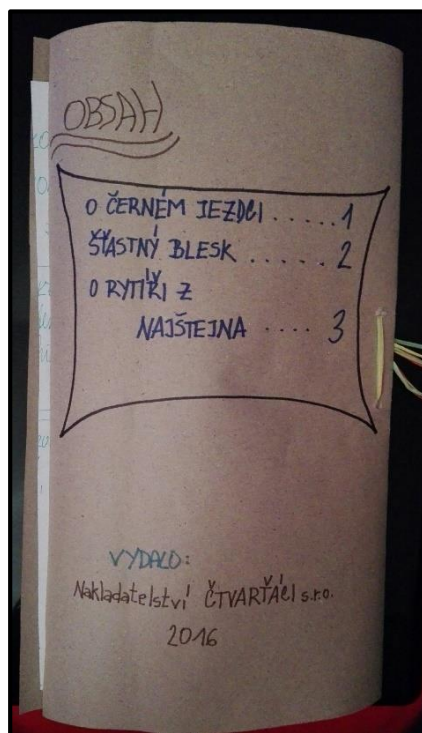
²⁶³ TRÍŠKA, Pavel. *Proměny Jirkova I.* Chomutov: Pavel Tráška a Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2000, str. 5.

Obrázek 20: Ilustrace pověsti - práce žáků 4. A 264

Obrázek 21: Černobílí klauni - práce žáků 4. A ²⁶⁵Obrázek 22: "Naše kniha pověstí" - práce žáků 4. A ²⁶⁶²⁶⁵ Foto autor.²⁶⁶ Foto autor.

Obrázek 23: 1. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí" 267

<p>1. STANOVIŠTĚ</p> <p>1. úkol – odhalte pověst podle indicií</p> <p>pustsoma</p> <p>vodprů Popelčinná středa</p>	<p>2. úkol – ČESKÝ JAZYK</p> <p>• Doplně správně i / y</p> <p>Když se rozjařené masopustní průvod zastavil před hřb₁ tove₂, který tenkrát b₁ ještě u děkanského kostela, zařáb₁ op₁ ly₂ vůdce celého průvodu na svou trumpetu a v₂ zavě₂ zavolal otevřenou branou na hřb₁ tove₂, ať mrtví nejšou₁ l₁vaš₁ z₁ chle₁vo v₂st₂vaj, vždyť je přece masopust... Kořat, že je ve městě ještě dost, ať na ně naško₁ a jedou s nimi. Za stálého sm₁ chu₁ došel máškar₁ průvod až do Chomutova, kde se všichni pos₁ inli₁ na z₁ p₁ateční cestu. U brány si však najednou všiml neznámého jezdce, o kterém předpokládali, že je z Chomutova. Působ₁ l₁ dost strašidelně - černý od hl₁va₁ až k₁ patě, mával černou korouh₁ s₁ ž₁lutými₁ labkami. Na pravém rameni mu v₁ sel₁ černý štít s₁ kost₁ voem₁ a ze žer₁di korouh₁ve srásky jiskry.</p>	<p>3. úkol – MATEMATIKA</p> <p>Maminka s babičkou upekly na masopustní oslav₁ 200 koláčků. 1. sousedka upekla o 40 kusů méně a 2. sousedka dvakrát méně než maminka s babičkou. Kolik jich napekly dohromady?</p> <p>BONUS: Vymysli podobnou slovní úlohu na téma dané pověsti a vyřeš ji!</p>
<p>4. úkol – ČTENÍ</p> <p>→ Jaké počty v tobě vyvolává název - „Pomsta mrtvých“?</p> <p>→ Jaké kostýmy, převleky v textu najdeme?</p> <p>→ Jak vypadal nový, nečekávaný jezdec?</p>	<p>5. úkol – PŘÍRODOVĚDA</p> <p>• Pojmenuj obrázky</p> 	<p>6. úkol – VLASTIVĚDA</p> <p>→ Podle indicií urči dané osobní pravěku</p>

Obrázek 24: 2. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí" 268

<p>2. STANOVIŠTĚ</p> <p>1. úkol – odhalte pověst podle indicií</p> <p>štejnNaj</p> <p>sáček čočky</p> <p>nosú</p>	<p>2. úkol – ČESKÝ JAZYK</p> <p>• Urči slovní druhy a u podstatných jmen mluvnické kategorie</p> <p>Léta ubíhala a z chlapce se stal statný mládenec, který byl pýchou celého hradu. Jednoho dne se na Neusteinu dověděli o chystané cestě benátských kupců s nákladem stříbra a šperků.</p> 	<p>3. úkol – MATEMATIKA</p> <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1498</td> <td>2376</td> <td></td> </tr> <tr> <td><u> 35</u></td> <td><u> 68</u></td> <td></td> </tr> <tr> <td>12 590</td> <td>582</td> <td>76 909</td> </tr> <tr> <td><u> 87</u></td> <td><u> 94</u></td> <td><u> 2</u></td> </tr> </table>	1498	2376		<u> 35</u>	<u> 68</u>		12 590	582	76 909	<u> 87</u>	<u> 94</u>	<u> 2</u>
1498	2376													
<u> 35</u>	<u> 68</u>													
12 590	582	76 909												
<u> 87</u>	<u> 94</u>	<u> 2</u>												
<p>4. úkol – ČTENÍ</p> <p>→ Jaké dva hrady se v pověsti zmiňují?</p> <p>→ Co sypala dívka po cestě z Chomutova, aby jí našli?</p> <p>→ Jaký konec pověst měla? Byl podle tebe dobrý nebo špatný? Vysvětli.</p> 	<p>5. úkol – PŘÍRODOVĚDA</p> <p>• Pojmenuj obrázky</p> <p>Kde v přírodě můžeme sáček čočky našít?</p>	<p>6. úkol – VLASTIVĚDA</p> <p>Podle indicií poznaj osobnost z obrázků</p> <table style="width: 100%;"> <tr> <td>Velká Morava 5. července Slované věrozvěstové</td> <td>Den české státnosti – 28. září patron Boleslav</td> <td>Král železný a zlatý bitva na Moravském poli Jeden z nejmoocnějších v Evropě</td> </tr> </table>	Velká Morava 5. července Slované věrozvěstové	Den české státnosti – 28. září patron Boleslav	Král železný a zlatý bitva na Moravském poli Jeden z nejmoocnějších v Evropě									
Velká Morava 5. července Slované věrozvěstové	Den české státnosti – 28. září patron Boleslav	Král železný a zlatý bitva na Moravském poli Jeden z nejmoocnějších v Evropě												

267 Vlastní práce autora.

268 Vlastní práce autora.

Obrázek 25: 3. stanoviště center práce k projektu "Po stopách jirkovských pověstí" 269

<p>3. STANOVIŠTĚ</p> <p>1. úkol – odhalte pověst podle indicií</p> <p>níkřež</p> <p>bouře</p> <p>Necmeka, zeroje</p>	<p>2. úkol – ČESKÝ JAZYK</p> <p>Najdi v textu podstatná jména a uřď vzory</p> <p>Jednání se tam protáhlo a teprve před půlnocí se mohli vydat na zpáteční cestu. A když právě kráčel zamyšlen kolem lesíka u Mrtvého rybníka, zastoupila mu cestu krásná víla. Ta ho dovedla na místo, kde před osmi dny uhořel blesk do země. Právě odbíjela dvanáctá hodina a po posledním úderu všechno kolem ožilo. Měli muzici v kožených zástěrách spěchali s motykami a lopatami na místo, které označil úder blesku a začali pilně pracovat.</p>	<p>3. úkol – MATEMATIKA</p> <table border="0"> <tr> <td>4 598</td> <td>6 782</td> <td rowspan="2"></td> </tr> <tr> <td>7 935</td> <td>9 330</td> </tr> <tr> <td>9 345</td> <td>15 692</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- 3 458</td> <td>- 8 477</td> <td></td> </tr> </table> <p>5 738 : 6 = 3 944 : 4 =</p>	4 598	6 782		7 935	9 330	9 345	15 692		- 3 458	- 8 477	
4 598	6 782												
7 935	9 330												
9 345	15 692												
- 3 458	- 8 477												
<p>4. úkol – ČTENÍ</p> <p>→ Kdo je hlavním hrdinou pověsti? → Jak si představuješ vílu z příběhu? → Plyne z příběhu nějaké poučení?</p>	<p>5. úkol – PŘÍRODOVĚDA</p> <p>Pojmenuj obrázky</p> <p>Co všechny obrázky spojuje?</p>	<p>6. úkol – VLASTNĚ</p> <p>Pojmenuj obrázky:</p> <p>Přijdeš na to, co nebo kdo obrázky spojuje?</p>											

Obrázek 26: Žáci třídy 4. A při práci v centrech 270

269 Vlastní práce autora.

270 Foto autor.

Obrázek 27: Žáci třídy 4. A při práci v centrech 271

Obrázek 28: Žáci třídy 4. A při práci v centrech 272

271 Foto autor.

272 Foto autor.

Obrázek 29: Pracovní list k projektu „Po stopách jirkovských pověstí“ žákyní 4. A 273

Jméno: Eliška Babková

Jirkovské pověsti

1. STANOVIŠTĚ

- 1. ÚKOL - masopust, prárod, Pomsta mrtvých
- 2. ÚKOL - Český jazyk
 - zastavil
 - hřbitovem
 - byl
 - zastropubil
 - opilý
 - vyzývavě
 - vyzývavě
 - hřbitov
 - lín
 - rychle
 - smícha
 - poránil
 - pošobil
 - hlav
 - korouhvi
 - všel
 - Kořtlivcem
- 3. ÚKOL - Matematika

M+B	200 koláčků	
1. součetka	o 40 k. méně	
2. součetka	2 x méně než M+B	
celkem ?		
$200 - 40 = 160$	$200 \cdot 2 = 100$	100
		160
		200
		460
Celkem napekly 460 koláčků.		
- 4. ÚKOL - Čtení

aktrech, napínavost
b) jirkovskou sepií; křabočka rytíř; sv. Mikaláš; čerti
c) strojídelně, byl černý, mával černou korouhvi, s umělou lachtou, měl černý štít
- 5. ÚKOL - Přírodověda
 - chleba polní
 - pienice obecná
 - řepa cukrová
 - Kana lesní
 - Labut velká
 - netopýr ušatý
- 6. ÚKOL - Vlastivěda
 - Doba kamenná
 - Doba bronzová
 - Doba železná

2. STANOVIŠTĚ

- 1. ÚKOL ZLÍ RYTÍŘI
- 2. ÚKOL - Český jazyk

Leita ubíhala a z chlapce se stal statný mládenec, který byl pýchou celého hradu. Jednoho dne se na Neusteinu dověděli o chystané cestě benátských kupců s nákladem stříbra a šperků.

Podstatné jm.	ROD	ČÍSLO	PÁD	VZOR
zehájpce	MŽ.	j.	2.	můž.
mládenec	MŽ.	j.	1.	muž.
pýchou	Ž.	j.	7.	žena
hrada	M.N.	j.	2.	hrad
dne	M.N.	j.	4.	stroj

3. ÚKOL - Matematika

Kupce	M.Ž.	mn.	2.	muž
mládenec	M.Ž.	j.	7.	hrad
stříbra	Ž.R.	mn.	2.	město
pečet	M.N.	mn.	2.	hrad

1498	2376	12590	582
35	68	87	94
7490	14008	88130	2328
4494	14256	100720	5238
52430	761568	1045330	54708
	76909		
	2		
	153818		

4. ÚKOL - Čtení

a) Cervený Hrádek, Najštejn.
b) čička
c) špatný

5. ÚKOL - Přírodověda

- Prase vlnké
- Jezevec kmr
- Veverka obecná
- mbk skvrnitý
- liška obecná

6. ÚKOL - Vlastivěda

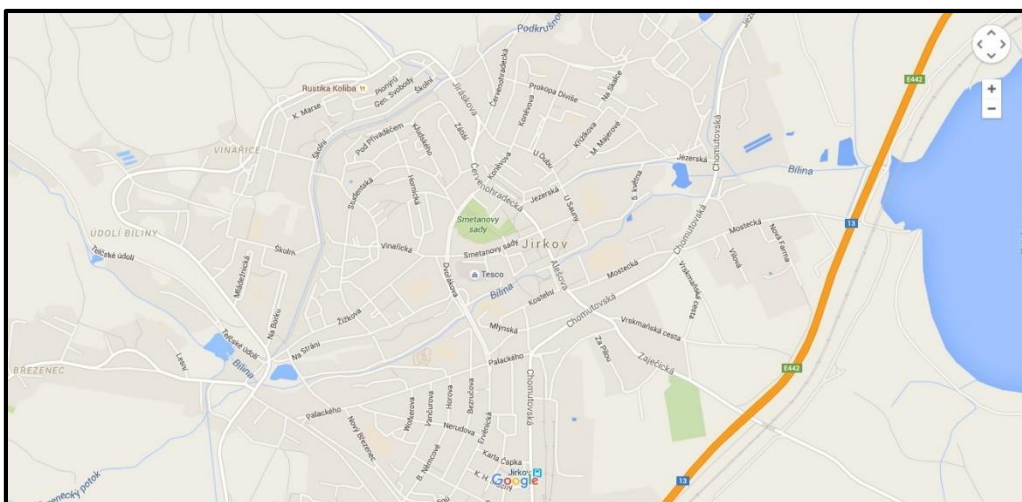
- Griňalje tolejš
- sv. Václav
- Přemysl Otakar II.

3. STANOVIŠTĚ

- 1. ÚKOL Kamencové jezero
- 4. ÚKOL - Přírodověda
 - manželka prambořová
 - macáček obecná
 - čluněčko sedmítečné
 - baboička kopřivová
 - včela medovojna
 - le. to. hmyz
- 6. ÚKOL - Vlastivěda
 - Karlštejn
 - Karlův most
 - Chrám sv. Víta
 - Korunovační klenoty

273 Foto autor.

Obrázek 30: Mapa č. 1 274

Obrázek 31: Mapa č. 2 275

²⁷⁴ Google maps [online]. Dostupný na:

<<https://www.google.cz/maps/@50.5000837,13.4471202,15z?hl=cs>>. [cit. 2016-04-10].

²⁷⁵ Oficiální stránky města Jirkov [online]. Dostupný na:

<http://www.jirkov.cz/modules/mapy/poi.php?lang=cs&web=jirkov_&active=138#m=mesta-10&z=0&x=389863&y=5594979>. [cit. 2016-04-10].

Obrázek 32: Mapa č. 3 276

Obrázek 33: Mapa č. 4 277

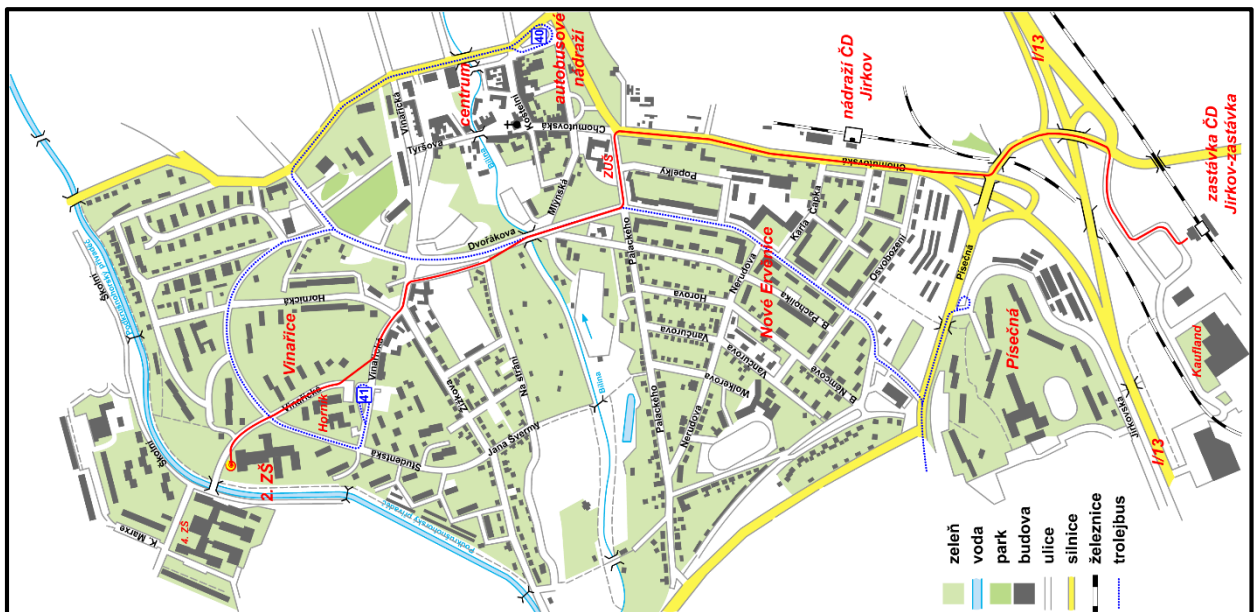
²⁷⁶ *Oficiální stránky města Jirkov* [online]. Dostupný na:

<http://www.jirkov.cz/modules/mapy/poi.php?lang=cs&web=jirkov_&active=138#m=mesta-10&z=0&x=389929&y=5594931&l=orto>. [cit. 2016-04-10].

²⁷⁷ *Tourmapy – Mapa Jirkov* [online]. Dostupný na: <<http://www.tourmapy.cz/563099-jirkov#lang=cs@e=mapy@lat=50.49909074906104@lon=13.450761067859162@z=15@tab=hledani@mt=turist@rp=criterion|fast>>.

[cit. 2016-04-10].

Obrázek 34: Mapa č. 5 278

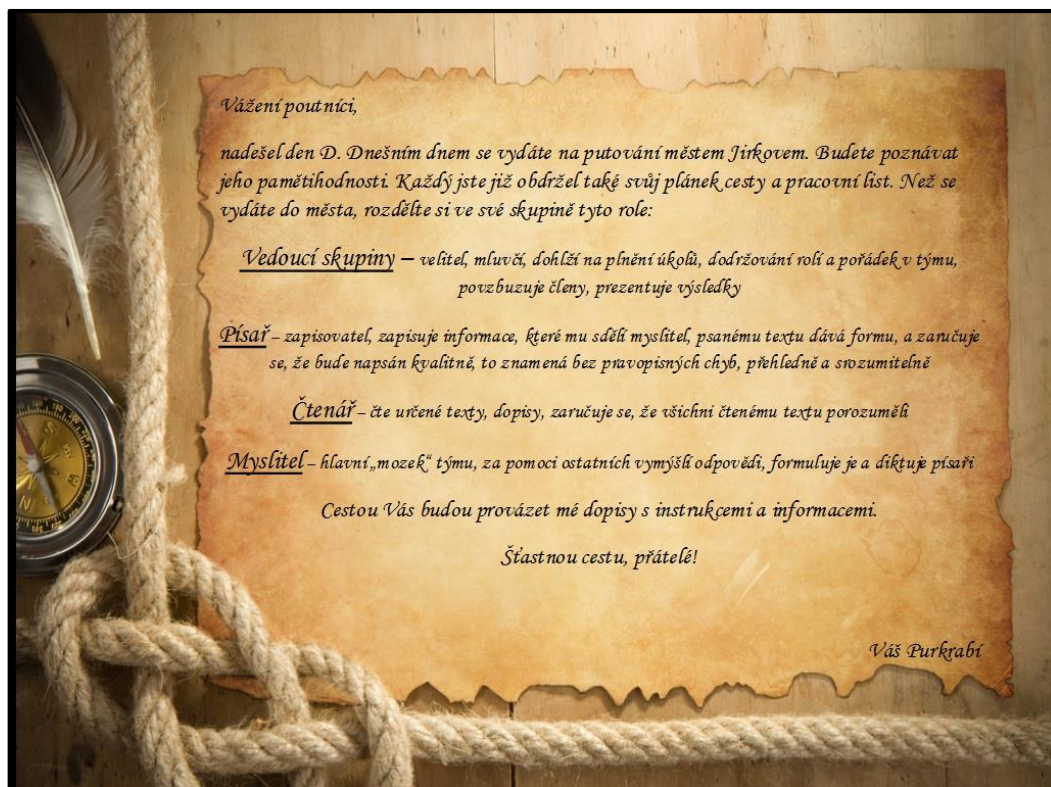
Obrázek 35: Mapa č. 6 - Historický plánek 279

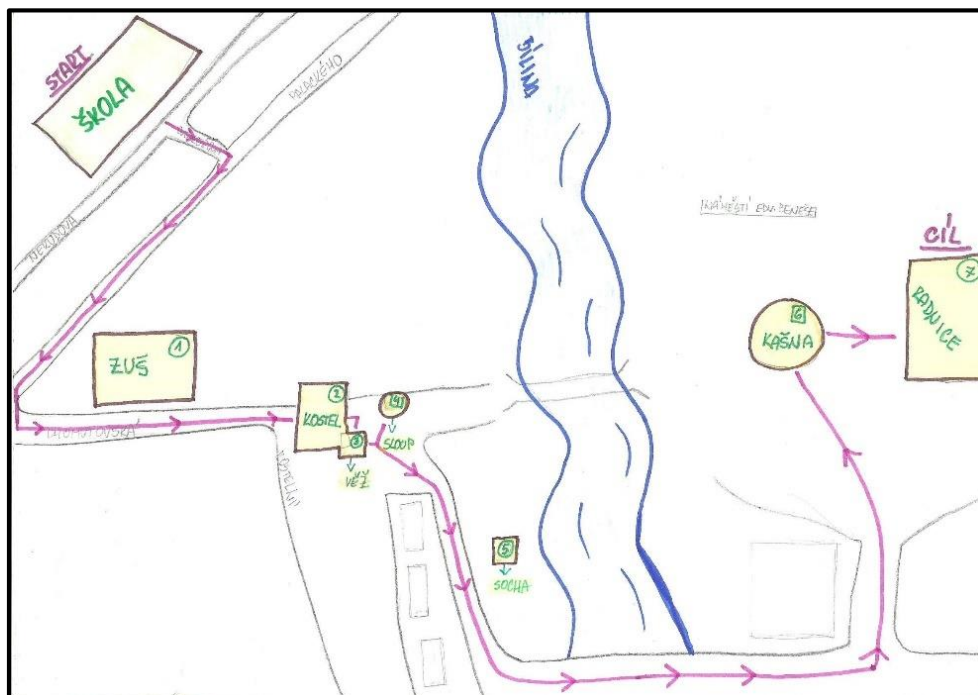
²⁷⁸ Ivosh.net [online]. Dostupný na: <<http://www.ivosh.net/jcm/print/mapa-jirkov-zastavka.png>>. [cit. 2016-04-10].

²⁷⁹ PENSLER, Rudolf. *Dějiny města Jirkova a zámku Červený hrádek*. 1. vydání českého překladu. Chomutov: Tiskárna AKORD Chomutov, s.r.o., 2005, příloha.

Obrázek 36: Úvodní dopis od Purkrabího k projektu "Putování za jirkovskými památkami" 280

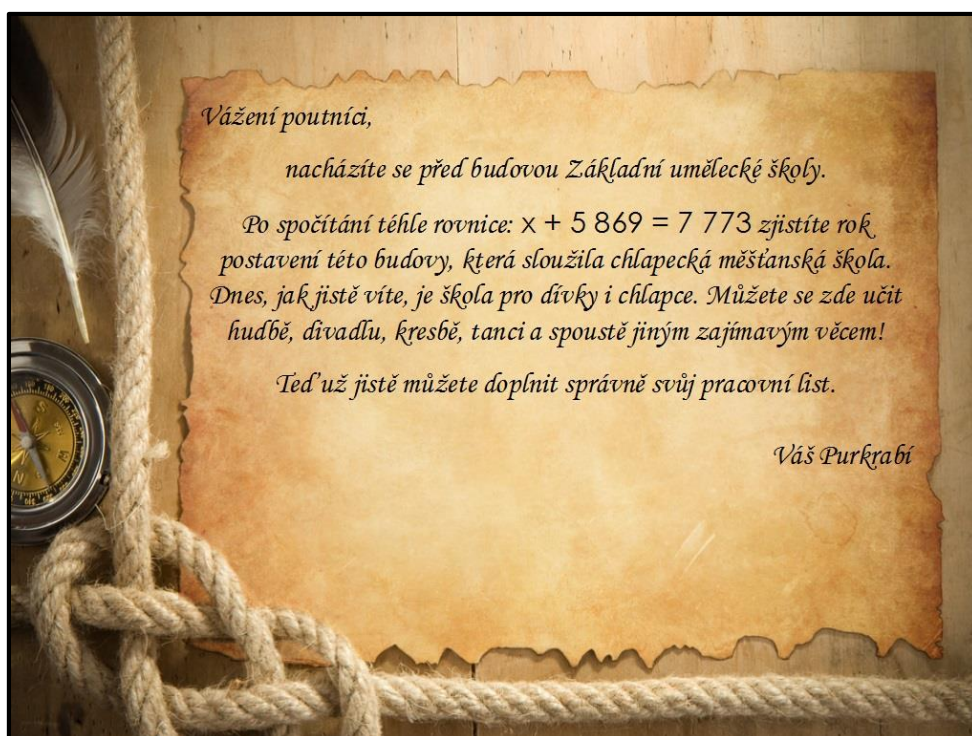
Obrázek 37: Vítězný plánek města - práce žáků 4. A 281

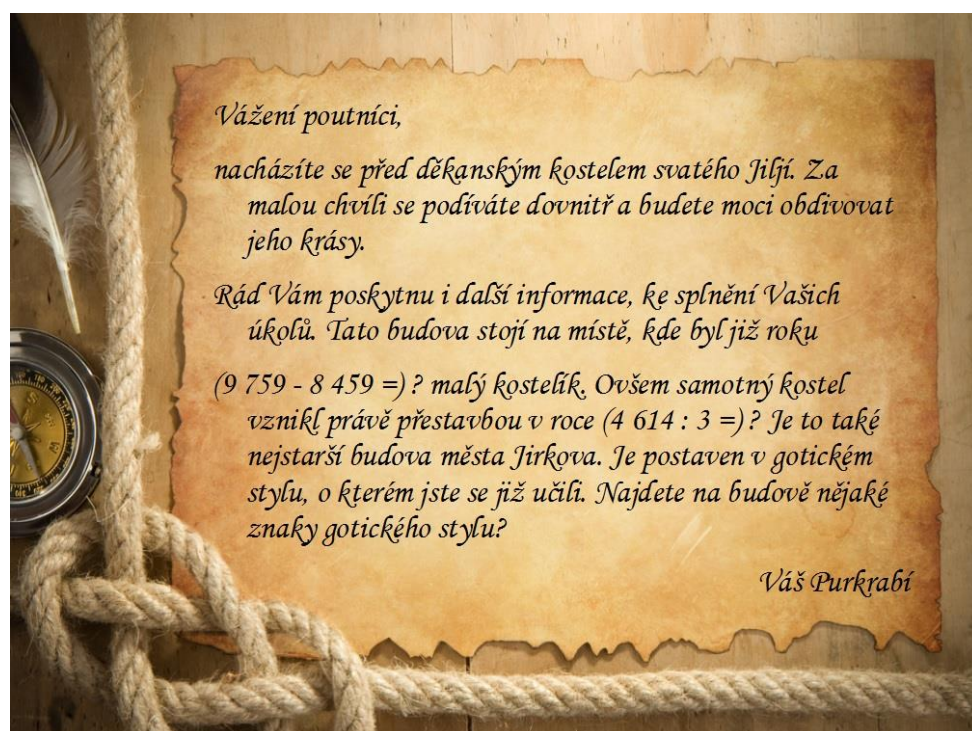
280 Vlastní práce autora.

281 Foto autor.

Obrázek 38: První dopis od Purkrabího 282

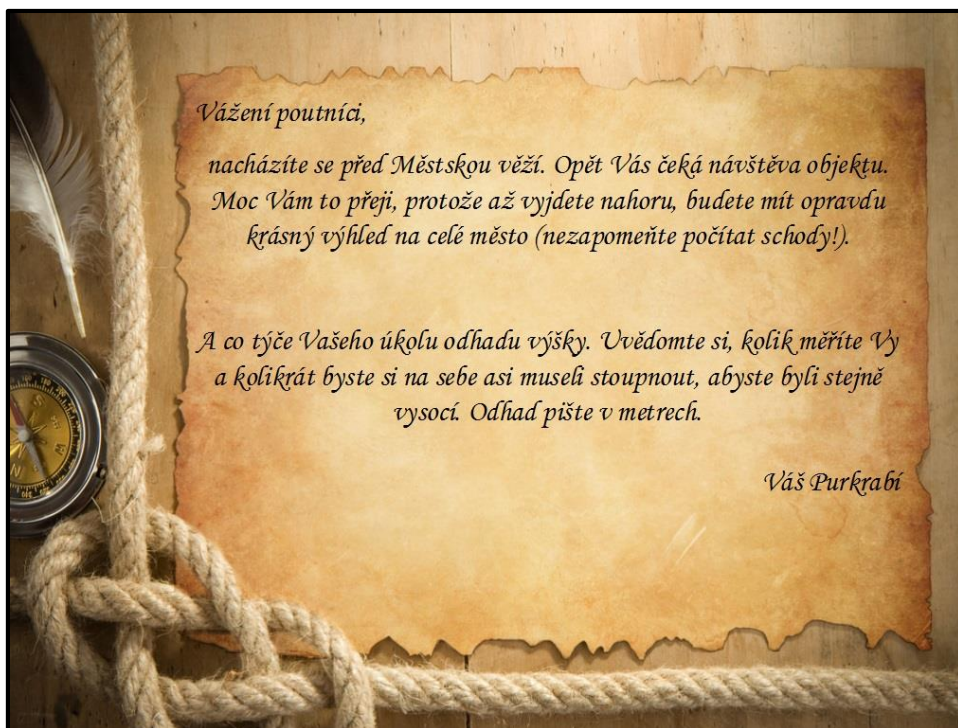
Obrázek 39: Druhý dopis od Purkrabího 283

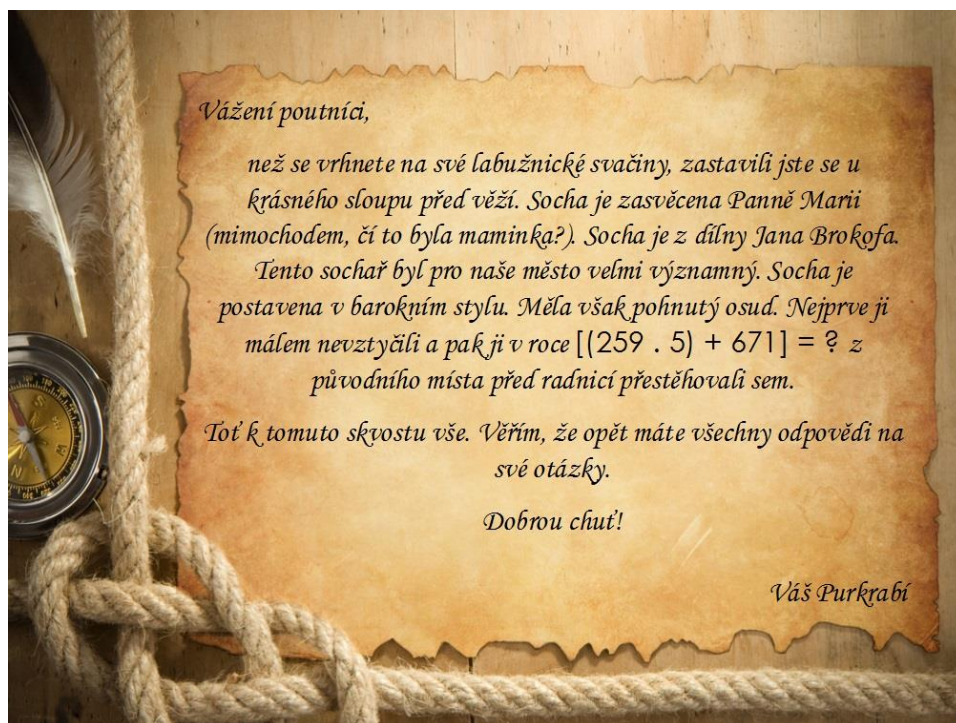
282 Vlastní práce autora.

283 Vlastní práce autora.

Obrázek 40: Třetí dopis od Purkrabího 284

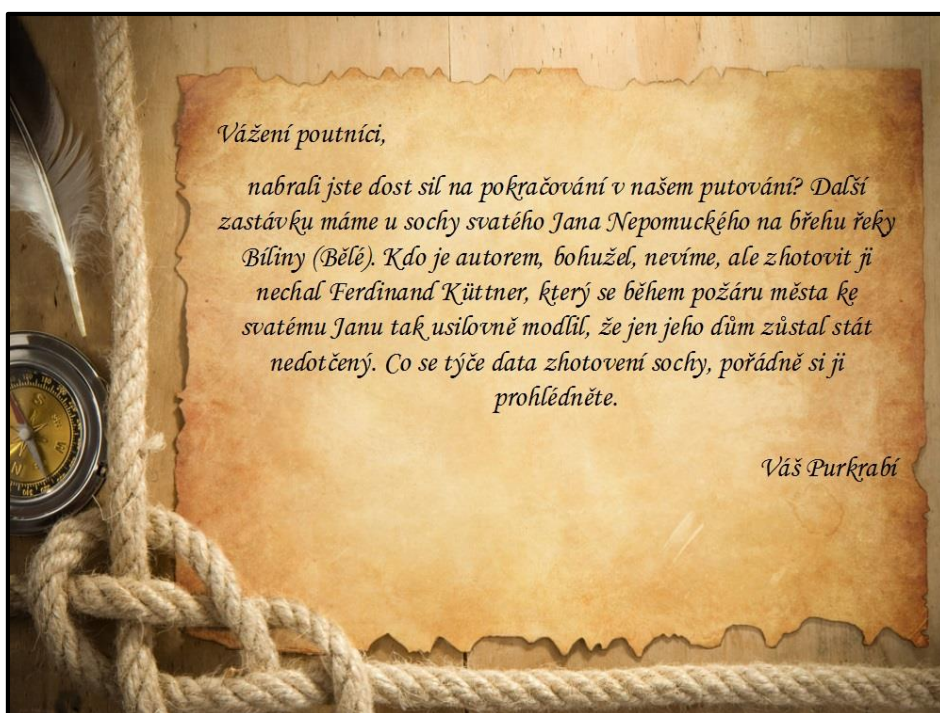
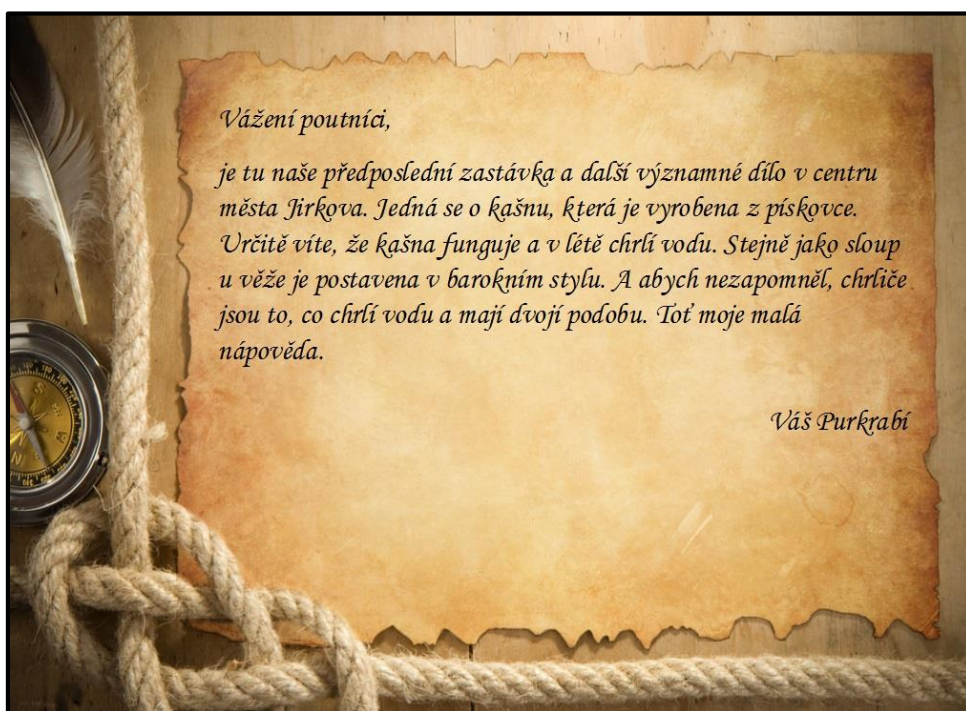

Obrázek 41: Čtvrtý dopis od Purkrabího 285

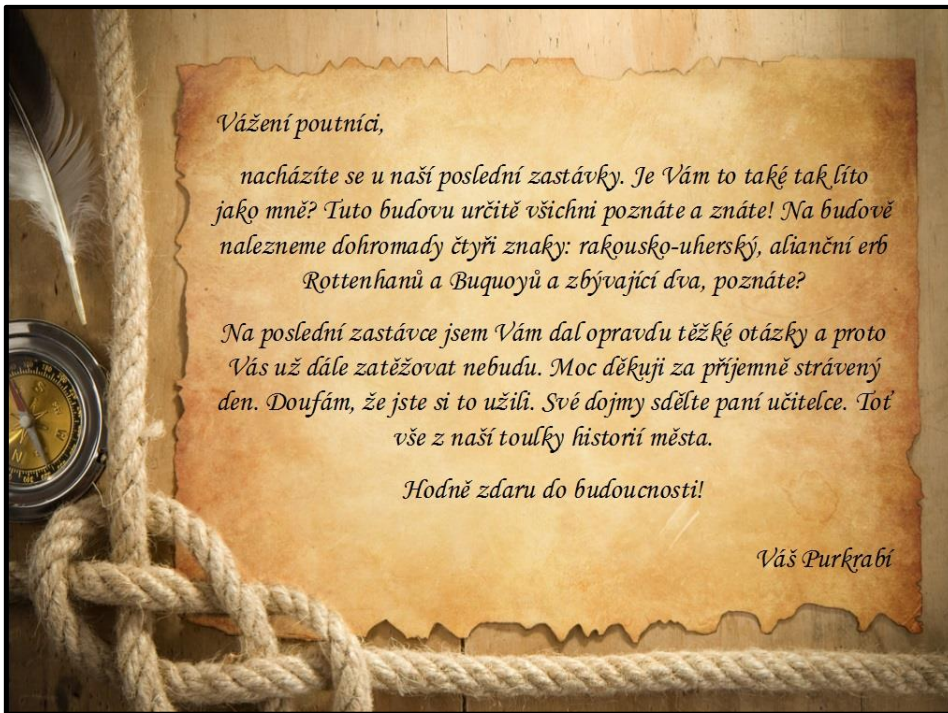
284 Vlastní práce autora.

285 Vlastní práce autora.

Obrázek 42: *Pátý dopis od Purkrabího* 286Obrázek 43: *Šestý dopis od Purkrabího* 287

286 Vlastní práce autora.

287 Vlastní práce autora.

Obrázek 44: *Sedmý dopis od Purkrabiho* 288

Obrázek 45: Vyplněný pracovní list k projektu "Putování za jirkovskými památkami" - práce žáků 4. A 289

Putování za Jirkovskými památkami

Název skupiny: ŽIKULOVÉ

Jména členů skupiny:

1. Evika Jurečková
2. K. Machová
3. S. Míngová
4. S. Javorovská

1. zastávka

- Určete název budovy:
Koblenická umělecká škola 1904
- V jakém roce byla budova postavena?
 $x + 5269 = 7775$
 $x = 7775 - 5269$
- K čemu škola původně sloužila?
pro mládežnickou školu pro chlapce
- Jaké znáte české hudební skladatele?
Bedřich Smetana, Dvořák

7775
- 5269

1904

288 Vlastní práce autora.

289 Foto autor.

4. *zastávka*

- Určete název objektu:
Bílina na slovan
- Kdo je autorem díla?
Jan Buchar
- V jakém roce byl přestěhován na tohle místo?
 $(1859 + 5) + 671 = 1966$

$$\begin{array}{r} 259 \\ + 5 \\ \hline 1295 \\ + 671 \\ \hline 1966 \end{array}$$

5. *zastávka*

- Určete název objektu:
sousoší sv. Jana Nepomuckého
- V jaké ulici stojí?
Nabřeví
- Jak se jmenuje říčka, u které socha stojí?
Bílina
- Zjistěte rok zhotovení.
1708

2. *zastávka*

- Určete název budovy:
kostel sv. Ducha v Mladé Boleslavi
- Čím je tato budova zajímavá?
je vybudována ze dřeva
- V jakém roce byla budova postavena?
1540
- Jaké znáte další budovy v Čechách postavené v gotickém stylu?
chrám sv. Víta v Praze

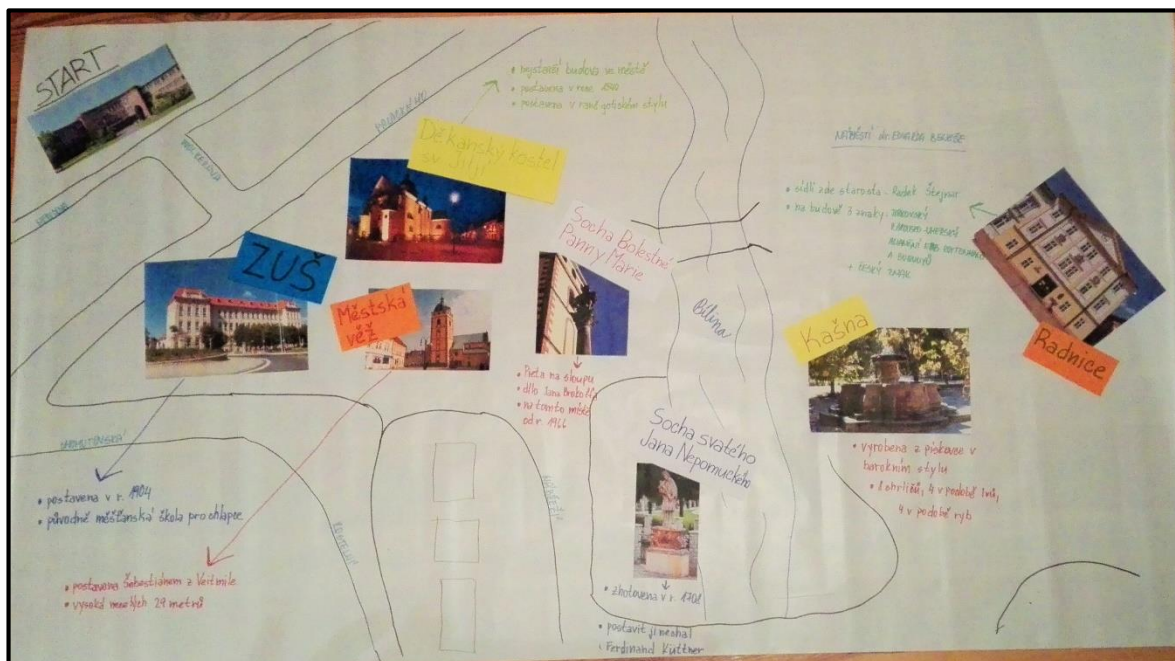

3. *zastávka*

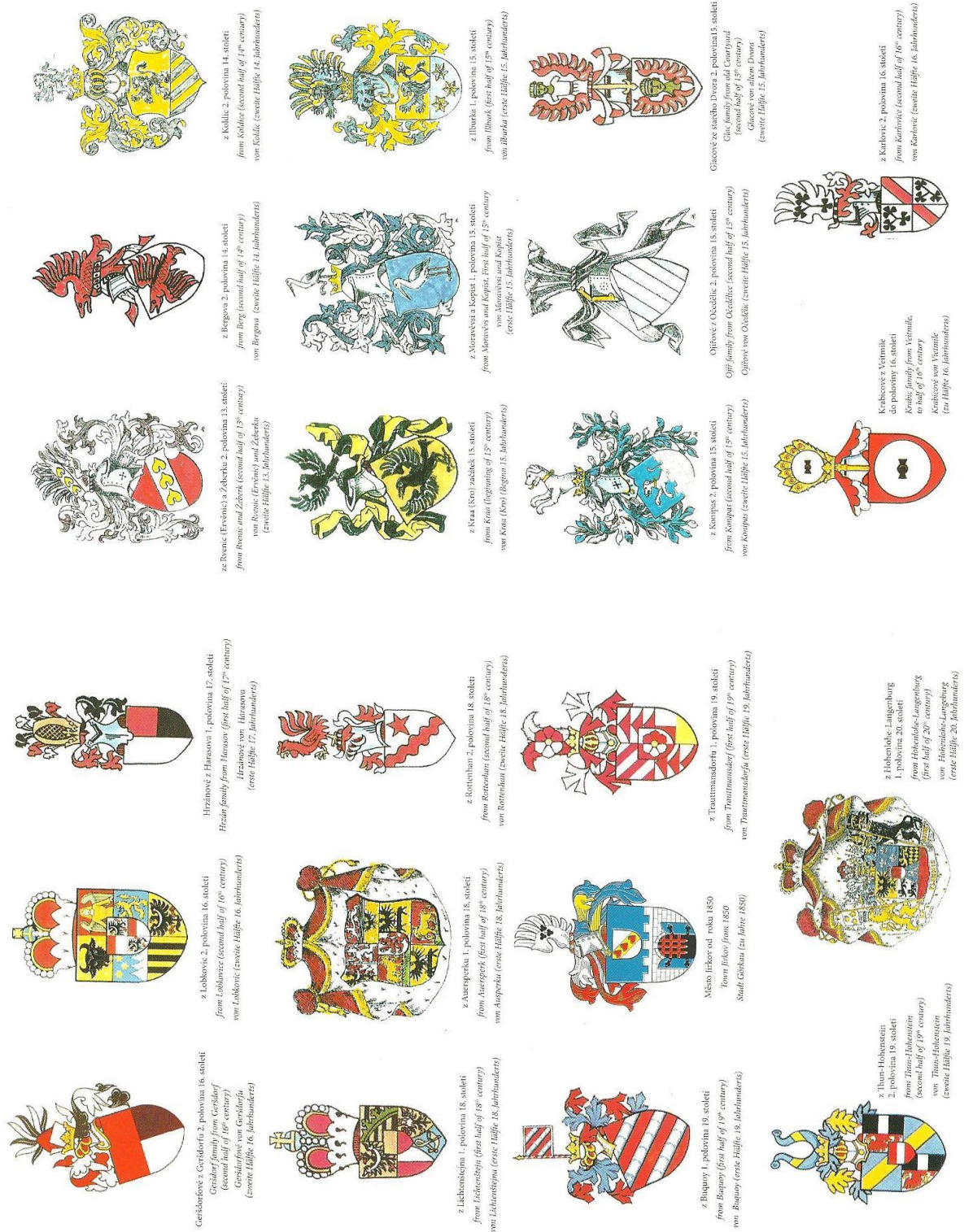
- Určete název objektu:
Měsíčka ve Mladé Boleslavi
- Odhadněte výšku:
18m
- Kolik, jse šíř schodů?
170

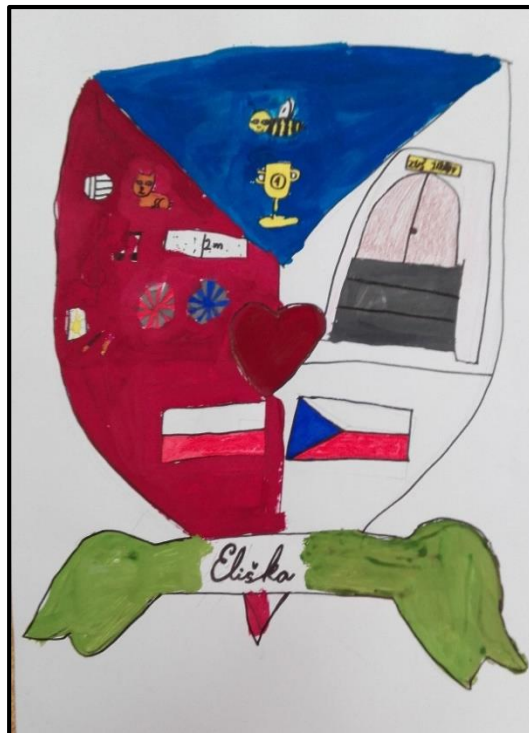
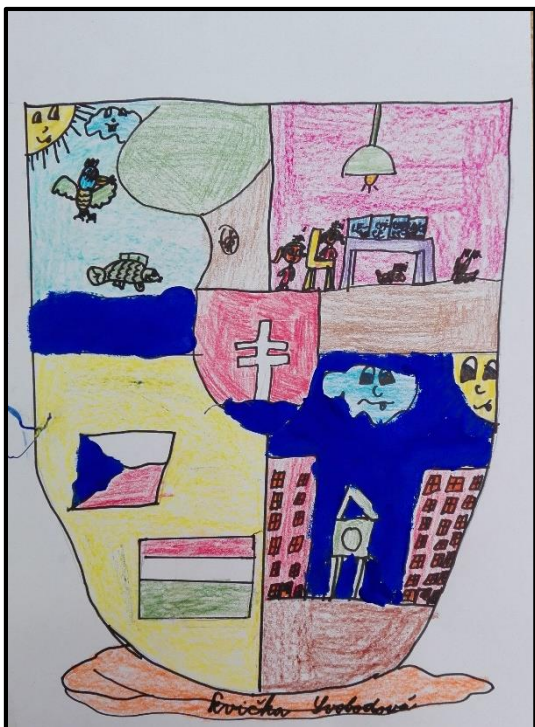
Obrázek 46: Plakát s poznatky získanými během vycházky k projektu „Putování za jirkovskými památkami“ - práce žáků 4. A 290

Obrázek 47: Erby spojené s městem Jirkovem

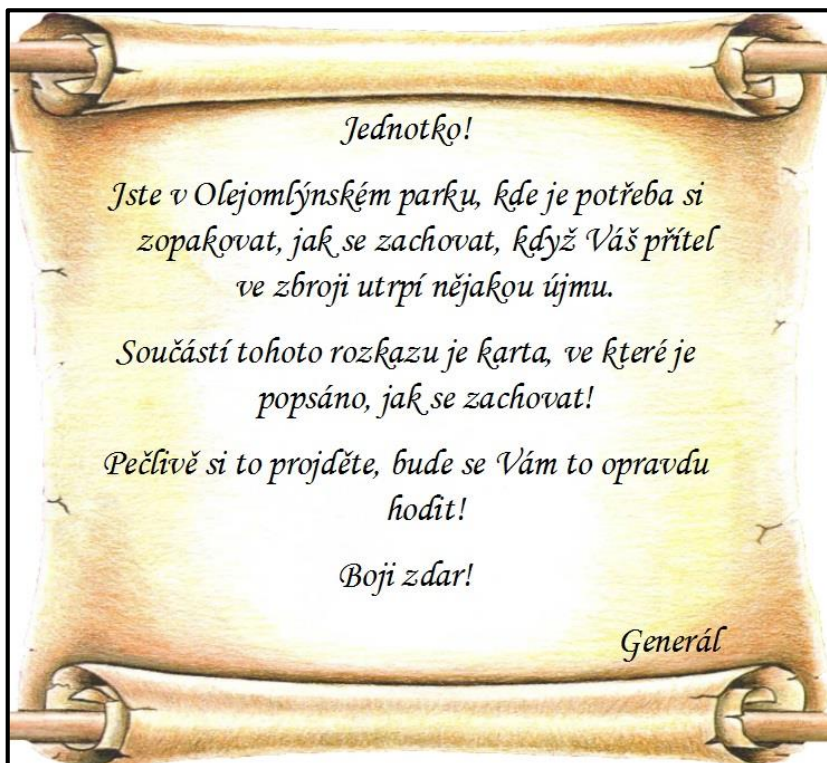
Obrázek 48: Můj erb - práce žáků 4. A 292

Obrázek 49: Generálův rozkaz číslo 293

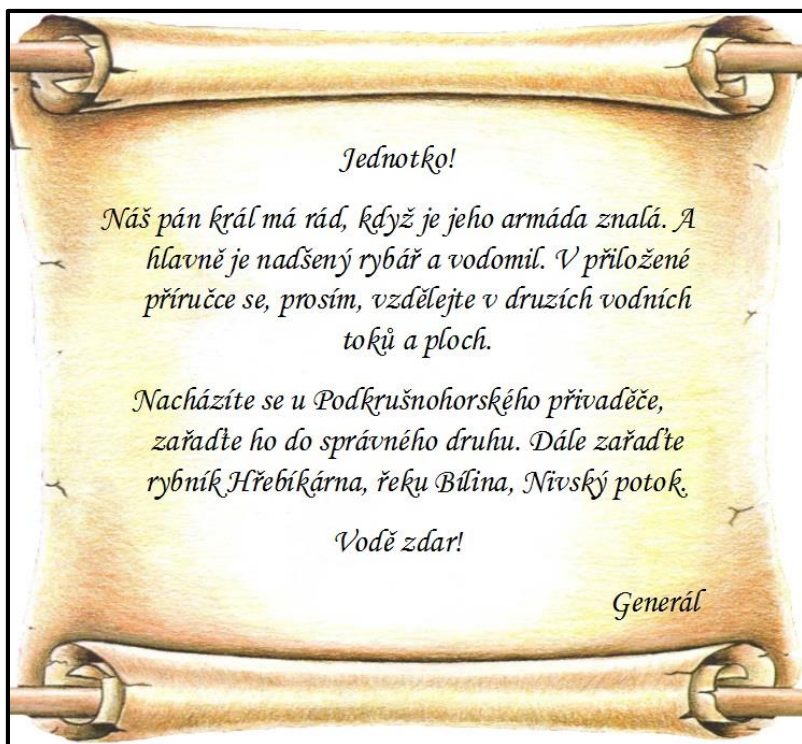
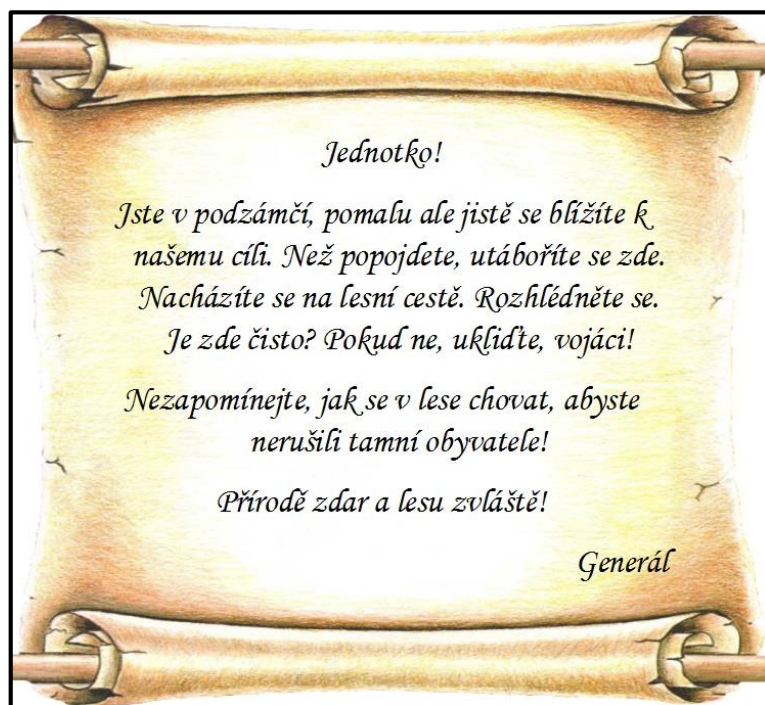

Obrázek 50: Generálův rozkaz číslo 294

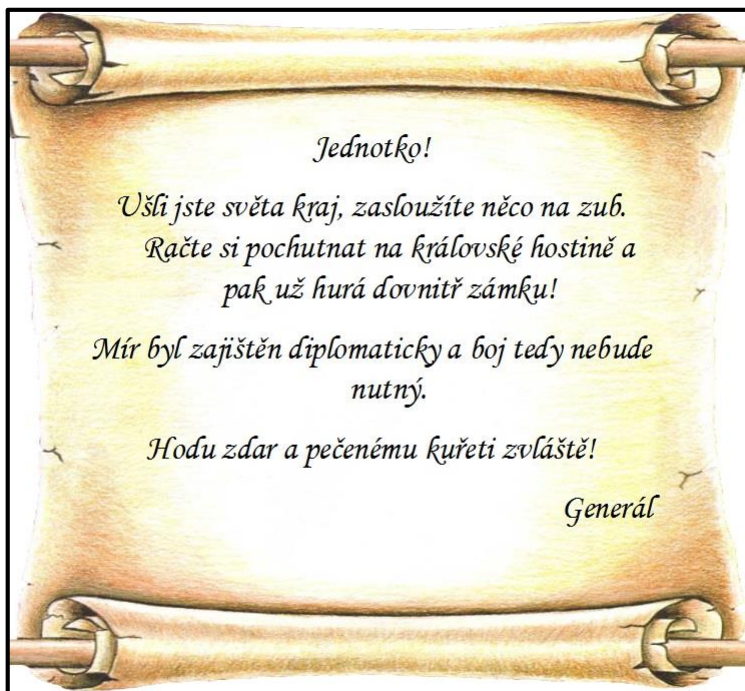
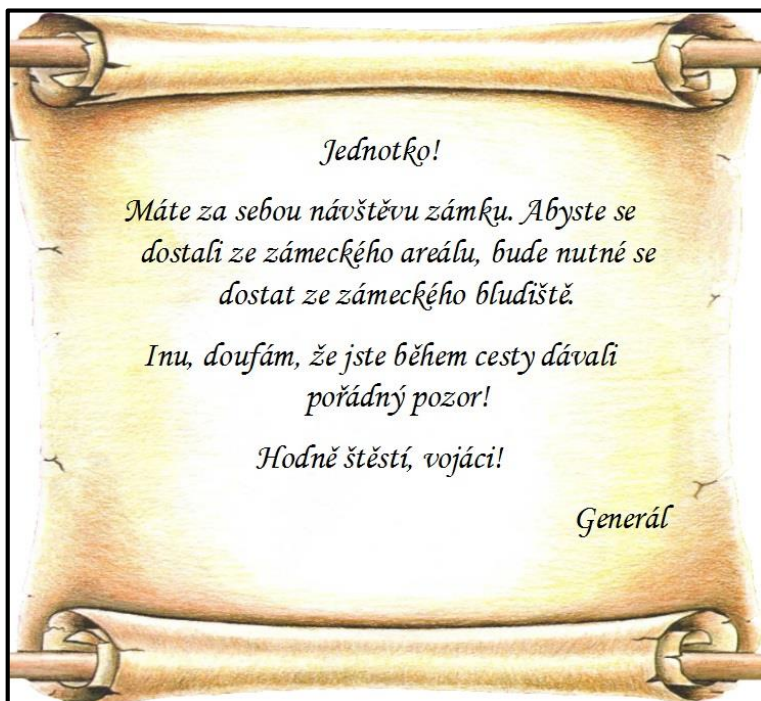
293 Vlastní práce autora.

294 Vlastní práce autora.

Obrázek 51: *Generálův rozkaz číslo 3* 295Obrázek 52: *Generálův rozkaz číslo 4* 296

295 Vlastní práce autora.

296 Vlastní práce autora.

Obrázek 53: *Generálův rozkaz číslo 5* 297Obrázek 54: *Generálův rozkaz číslo* 298

²⁹⁷ Vlastní práce autora.

²⁹⁸ Vlastní práce autora.

Obrázek 55: Vypracovaný pracovní list k projektu "Dobýváme zámek Červený Hrádek" - práce žáků 4. A

299

DOBÝVÁME ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK

Název jednotky: **TRICHLA ROTA**

1. rod: **E. BARKOVA!**
 2. rod: **D. HOUVSKA**
 3. rod: **B. KYJULOVA!**
 4. rod: **E. DUDDOV!**

1. táboriště

- Kde se nacházíte?
OCERJOMLÝNSKÝ PARK
- Zapište důležitá telefonní čísla.
155 - ZÁHR. SLUŽBA 160 - POLICIE 150 - HASIČI 112 - VOJNĚŘI 2 100 11
- Jak se zachováte, když naleznete někoho, kdo je zraněný?
**ZAJÍME, CO SE STALO
ZAVOLÁME POMOC
ZAJISTIT BEZPEČÍ SAM SOBĚ**

2. táboriště

- Kde se nacházíte?
PODZEMKOVÝ PŘIVADĚČ
- Jaké drhby vodních toků či ploch můžeme mít?
UMĚLÁ PŘIROZENÉ

Uveďte příklady:
**PODZEMKOVÝ PŘIVADĚČ - UMĚLÝ VODNÍ TOK
 HŘEBENKALINA - UMĚLÁ VODNÍ PLOCHA
 BILUVA - PŘIROZENÁ VODNÍ ŽOUBA
 MIVKAVÝ POTOK - PŘIROZENÝ VODNÍ TOK**

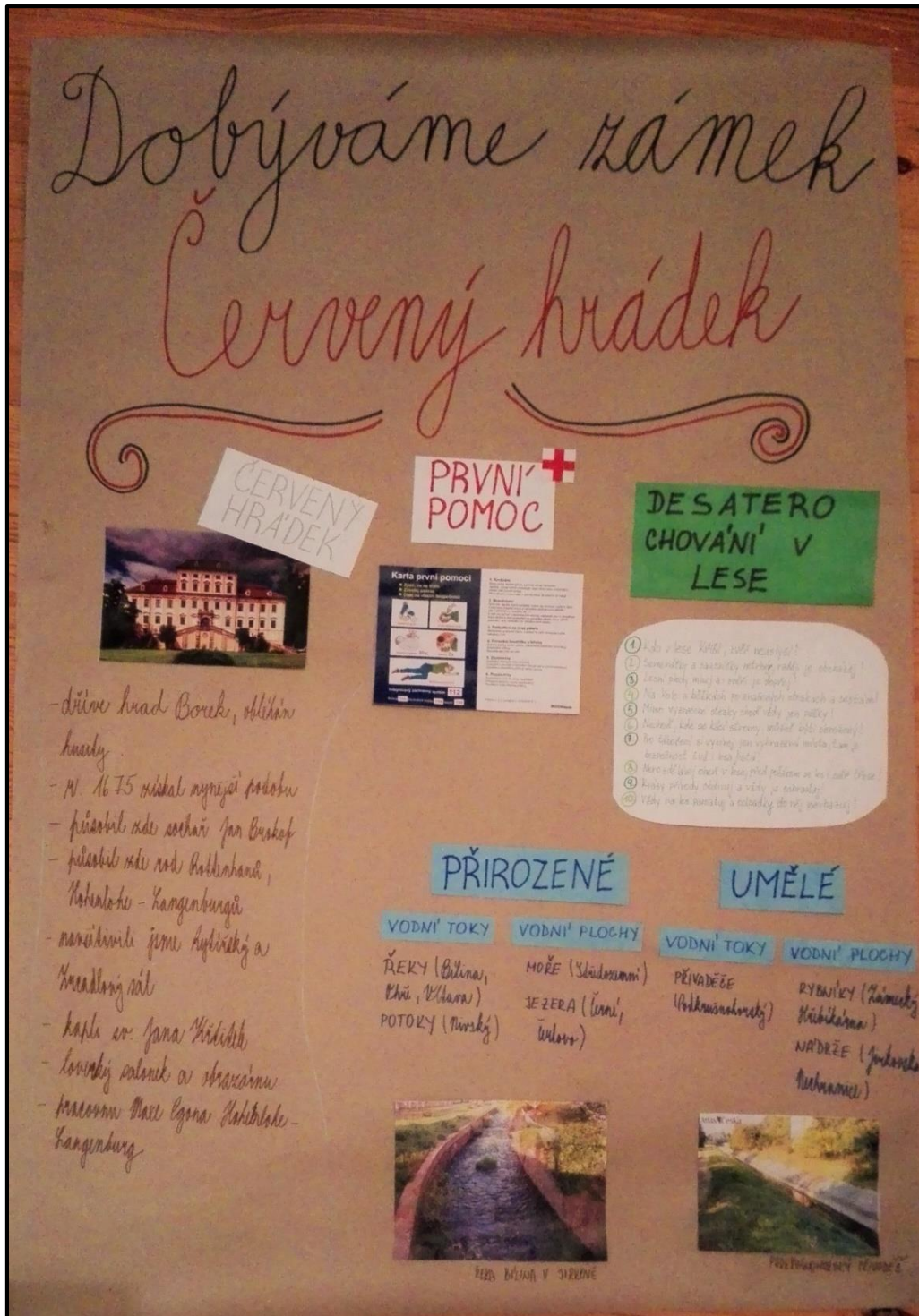
3. táboriště

- Kde se nacházíte?
LEŽNÍ OĚSTA V PORÁHĚ!
- Jak se chováme v lese?
**NEHODÍME
CHODÍME PO VYZNAČENÝCH
CESTÁCH
NEODZVĚLAJÍME OTEVŘENÝ DVEŘ
NEODHÁZOVAT ODPAVKY**

4. táboriště

- Kde se nacházíte?
ČERVENÝ HRÁDEK
- Komu je zasvěcena kaple na Červeném hrádku?
JANU KŘTITELI
- Jaké sály jste navštívili?
RYTÍŘSKÝ ZEMANOVNÝ

Obrázek 56: Plakát s poznatky získanými během vycházky k projektu „Dobýváme zámek Červený Hrádek“ - práce žáků 4. A 300

Obrázek 57: Diplom pro žáky za odvedenou práci na projektu "Jirkov našima očima" ³⁰¹

³⁰¹ Vlastní práce autora.
XXXVII

Obrázek 58: Kontrolní křížovka k projektu "Putování za jirkovskými památkami" 302

TAJENKA:

1. Sv. Jan ... (doplň) - tomu je zasvěcena socha vedle řeky Biliny.
2. ZUS dříve bývala jaká měšťanská škola?
3. Kde stojí městská radnice?
4. Jaké přízvisko má kostel sv. Jiljí?
5. Jak se nazývá umělecký styl, ve kterém je postaven kostel sv. Jiljí?
6. Socha Bolestné Panny Marie aneb ... (doplň) na sloupu.
7. PÍSMENO JIŽ DOPLNĚNO.
8. V jakém uměleckém stylu je vytvořena tato socha?
9. Jméno jirkovského starosty.
10. V jaké ulici se nachází socha z otázky číslo 1?
11. Kašna na náměstí je barokní a (to, z čeho je vyrobena).
12. Ke kostelu přísluší také ... (doplň) věž.
13. Kostel je ... (doplň) jirkovská budova.
14. Na kašně jsou dva druhy chrlíčů – ryby a ... (doplň).

TAJENKA:

1. Sv. Jan ... (doplň) - tomu je zasvěcena socha vedle řeky Biliny.
2. ZUS dříve bývala jaká měšťanská škola?
3. Kde stojí městská radnice?
4. Jaké přízvisko má kostel sv. Jiljí?
5. Jak se nazývá umělecký styl, ve kterém je postaven kostel sv. Jiljí?
6. Socha Bolestné Panny Marie aneb ... (doplň) na sloupu.
7. PÍSMENO JIŽ DOPLNĚNO.
8. V jakém uměleckém stylu je vytvořena tato socha?
9. Jméno jirkovského starosty.
10. V jaké ulici se nachází socha z otázky číslo 1?
11. Kašna na náměstí je barokní a (to, z čeho je vyrobena).
12. Ke kostelu přísluší také ... (doplň) věž.
13. Kostel je ... (doplň) jirkovská budova.
14. Na kašně jsou dva druhy chrlíčů – ryby a ... (doplň).